

Yıl:2 Sayı:18 Eylül - Ekim 2023

Arka Kapak Süri:

Büşra Yalçinkaya

Sürülke

Süreyya Altunkara, Ömer Korkmaz

Kitap-Mekân

Mustafa Orman, M. Fatih Kutlubay

DAİMA EDEBİYAT

ISSN: 2822-7077

Kültür, sanat, edebiyat dergisi

Refik Halid Karay
özeldir çünkü...
Necati Tonga

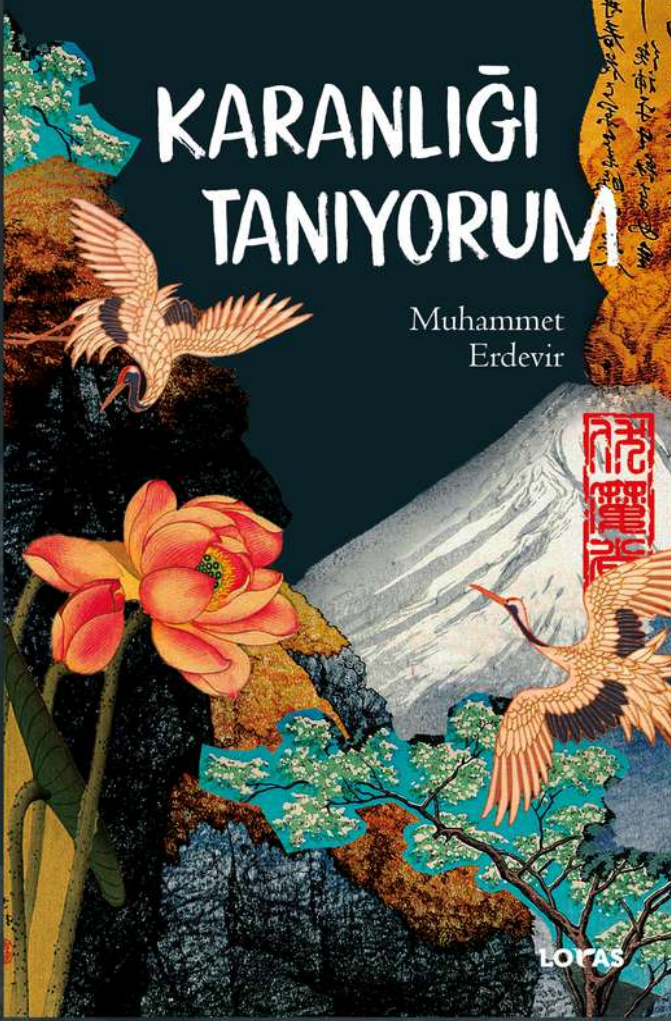
Mitat Ene
özeldir çünkü...
Yıldırım Türk

Emin Gürdamır
SÖZALTINDA
bizcesi | söyleşi | inceleme | öykü

ÖYKÜ

LOFAS

KARANLIĞI TANIYORUM

Muhammet Erdevir

KÜNYE

Daima Edebiyat dergisi, www.edebiyatdaima.com ekibi tarafından yayına hazırlanan aylık kültür, sanat, edebiyat dergisidir.

Daima Edebiyat dijital ve matbu olarak yayımlanır. Yayımlanan yazı ve şiirlerin telif hakkı ve hukuki sorumluluğu yazarına/şairine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Yayın Türü: İki Aylık, yerel, süreli

ISSN: 2822-7077

Yıl: 2 Sayı: 18

Eylül-Ekim 2023

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Muhammet ERDEVİR

YÖNETİM YERİ: Akkent Mah. 134013 No.lu Sokak Şahinbey/GAZİANTEP

Yayın Yönetmeni: Muhammet Erdevir.

Yayın Kurulu: Ahmet Menteş, Çağlar Sarıtaş, Emine Gündüz Menteş, Ersin Kartal, Hande İkbal, İbrahim Halil Çelik, Jale Önder Darıcı, Merve Yurtsever, Murat Serdar Çakıroğlu, Zübeyde Andıç.

İletişim: dergi@edebiyatdaima.com

 / [daimaedebiyat](https://www.edebiyatdaima.com)
www.edebiyatdaima.com

<http://>

Kodu okut, dergiyi indir

İçindekiler

Yıldırım Türk	3	Mitat Enç Özeldir Çünkü...
Necati Tonga	5	Refik Halid Karay Özeldir Çünkü...
Zübeyde Andıç	7	Emin Gürdamur'la "Önce Biraz Ağladılar" Üzerine
Muhammet Erdevir	12	Vasattan Uzaklaşmanın İmgesel Yolları
Jale Önder Darıcı	14	Yükselen Bir Tonda Güçlü Öyküler
İbrahim Halil Çelik	16	Gerçeğin İçinde, Gerçeğin Üstünde Bir Yazar
Hande İkbâl	17	Yedi Alemde Yedi Öykü: "Önce Biraz Ağladılar"
Emin Gürdamur	23	Aziz'in Yazamadığı Öykü
Ömer Korkmaz	29	Uzak, Fakat Neden
Süreyya Altunkara	31	Beklenen Şey Kan Değildir Artık
Mustafa Orman	34	Orhan Pamuk, Kar ve Kars
M. Fatih Kutlubay	36	Marquez'in İçimdeki Latin Amerika'yı Nasıl Büyüttüğü
Hayrettin Durmuş	39	Edebiyatın Güzü Eylül
Fatma Nur Uysal Pınar	41	Küçürek Öyküler
Robert Bly	42	Vagon Ve Uçurum (Çev. Ahmet Teymur Demirci)
Victor Hugo	43	İlk Zamanlar Deli Gibiydim (Çev. Ayşe Altıntaş & Müntheha Özdoğan)
Ahmet Mentеш	44	Sonumuz Karanlıktır
Esmâ Polat	45	Sahipsiz Bir Armonika
Hatice Nisan	46	Münâcât II / Bir Adın Vârisi
Onur Sokullu	48	Yöneticim Fettan Biri
Mücahide Orak	49	Önce Ben Sonra Siz Sonra Yine Ben Belki Sonra Biz
Oğuz Ertürk	51	Real Politika Bilmeyen Çocuklar Atlası
Ömer Keser	52	Monte Rosa Meyhanesi
Emel Koşar	53	İstanbul Gazeli
Şura Aykan	54	Bu Filmi Daha Önce Görmüştük
Adnan Semih Dumlupınar	55	Aradığın Bir Yolun Henüz Başında
Mücahit Ocakden	56	Sayıklama
Fatih Çatma	57	İlk Adım Ve Son Yara
Hüseyin Kılıç	58	Vedat Aranıyor
Müzeyyen Çelik	61	İhlamlar Çiçek Açtığı Zaman İdris
Rümeysa Oğuz	64	Sayıklamalar
Yavuz Yavuz	66	Son Kare
Fatma Yavuz	70	Şiddet Eğilimi
Cem Alan	73	Deli
Gizem Nas Dirioz	78	Bazı Baza Telaşeleri
Ela Özcan	80	Soğan Kokusu
Deniz Schwarzwald	82	Hepimiz Öleceğiz Auch Katya.
Habib Erdem	84	Orada Bir Yerde
Merve Yurtsever	86	Kusurlu Gölge
Nurhan Ceylan	89	Vaktidir, Kavli Karar Edelim
Yasemin Coşkun	91	Meşruhata Muhtaç Hâller
İsmail Çakmak	93	Sefalet, Gelenek ve Haysiyet Kısacasında Bir Aile:
Ülker Gündoğdu	96	Leyla'nın Kardeşleri
		"Ovanın Ortasında" Anlamına Gelen Kent:
		Milano'ya Bir Mektup

MİTAT ENÇ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

Yıldırım Türk

Mitat Enç; çok yönlü kişiliği, hayata tutunma çabası, tertemiz bir dille yazdığı eserleri, sarsıcı hayat hikâyesi ve karanlığı aydınlatan ışığıyla benim için özeldir.

Doksanlı yılların ortalarında henüz üniversite öğrencisiyken Uzun Çarşının Uluları adlı hikâye kitabıyla tanıdım onu. Hayran kalmıştım hikâyelerine, üslubuna. Asiyte Teyzenin Evi, Bir Malûl ve Bir Gazi, Aktar Musa Efendi ve İmam Baba başta olmak üzere her hikâyesi bağlamıştı beni kendisine. Her gün karşılaştığımız ama varlıklarını fark etmediğimiz, aslında yabancı olmamızın hikâyesiydi bunlar. Ardından beni sarsan Bitmeyen Gece adlı otobiyografisi ile Antep'teki büyük bir konağın sosyal hayatını anlattığı Selâmlık Sohbetleri geldi. Hayranlığım daha da artmıştı. Farklı ve özel bir yazarla karşılaşmıştım.

Mitat Enç

Mitat Enç'in etkileyici tarafı su gibi akan üslubunun yanında mücadeleyle geçen sıra dışı hayatıydı aynı zamanda. Antep'ten İstanbul'a hukuk okumak için gider ancak ilk yıl gözlerinden rahatsızlanır. Uygulanan tedaviler olumlu sonuç vermez. Viyana'da ameliyat olur. Ancak gözlerini kaybeder. Ailesi, korumacı bir tavra bürünerek hiçbir işe elini sürdürmez ve tek başına hareket etmesine izin vermez. Böyle yaşamak istemez Mitat Enç. Yurt dışında körler için okuma imkânı olduğunu öğrenir, Viyana Yüksek Pedagoji Enstitüsüne kayıt yaptırır, iki yıl sonra da bir burstan yararlanarak Amerika'ya gider. Üç yıllık eğitimden sonra Türkiye'ye döner. Türkiye'de üniversiteye geçer ve buradan emekli olur.

Yıldırım Türk

Mitat Enç'in tükenmeyen azmi, öğrenme aşkı ve mücadeleyle geçen hayatı kendi enfes üslubu ile Bitmeyen Gece'de ayrıntılı olarak yer alır. Gözleri perdelenince parmakları gözü olur âdeti. Engelliliği; iyi hoca, iyi yazar, iyi eş ve baba olmasına mani değildir.

Türkçenin tadını ve inceliğini her satırda hissettirerek, kendini ön plana çıkarmanın tuzağına düşmeden anlatır yaşadıklarını. Bu ülke için gönüllü olarak sorumluluk yüklenen insanın adanmışlığını görürüm onda. Bu daha da büyütür benim gözümde Mitat Enç'i. Bitmeyen Gece'yi her okuduğumda hayatta aşılmaz sandığım engellerin aşılabileceğini, zorluklar karşısında bahanelere sığınmamam gerektiğini anlarım.

Uzun Çarşının Uluları'nın yeri ayrıdır bende. Bir ressamın fırça dokunuşu gibi birkaç cümleyle hikâyenin içine çeker. Akıcı, sağlam ve berrak cümleler, ayrıntıları aktaran pürüzsüz bir dil... Derin psikoloji bilgisiyle çevresinde akan sosyal hayatı bütün zenginliği ve canlılığıyla sunar. Onun edebiyatımız ve toplumumuz için büyük bir zenginlik olduğunu düşünüyorum. Bir solukta okuyunca çevremdeki kişilerin de yazılmaya değer hikâyelerinin olduğunu fark etmiştim. Beni yazmaya, harekete geçirmeye çağıran bir yönü vardı. Anlatımındaki derinliği, duru ve sade dili büyülemişti beni. Sağlam bir metnin cazibesine kapılmışım. Ne yaptığını bilen, dünyayı ve Antep özelinde Anadolu'yu tanıyan güçlü bir kalemdir Mitat Enç. Sokakta, çarşıda gördüğümüz ama bir hikâyesinin olabileceğini belki hiç düşünmediğimiz kişilerin zengin dünyalarının olduğunu görürüz onun hikâyelerinde. Bir anlamda kendi hikâyemizi okuruz. Belki de bu yüzden fonda Antep'in eşlik ettiği her hikâyesi sıcak ve samimi gelir.

Mitat Enç, hem ilgi çekici hayatı hem tadına doyum olmaz eserleri hem de toplumsal sorumluluklar üstlenmesiyle benim için çok özeldir.

REFİK HALİD KARAY ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

Necati Tonga

77 yıllık ömrünün 22 yılını yurt içinde ve yurt dışında sürgünlerde geçiren Refik Halid, küsüp kenara çekilmek yerine kalemine sarıldığı, yaşama ve yazma azmini ömrü boyunca sürdürdüğü ve neticede onlarca ölümsüz eser bıraktığı için özeldir. O, ısrarcıdır, hayatın en olumsuz şartlarında dahi yazma azmini sürdürmüştür. Önce İstanbul'da, ardından Sinop'ta, Çorum'da, Ankara'da; sonrasında ise Beyrut'ta ve Halep'te yazarak hayata tutunmuştur. O, pervasızdır, muhaliftir, bol dikenli yazılarıyla da muhalifliğini ortaya koyar. Her devirde âdeta yokuşa akan bir ırmak gibidir Refik Halid. O, hemen herkesin övgüler dizdiği bir meseleye muhalif bir pencereden bakmayı tercih eder. Bununla birlikte yanlışa düştüğünde, geri dönmekten de çekinmez.

Refik Halid, eserlerinde Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde ülkemizin yaşadığı değişimi ayrıntılı bir şekilde işlemiştir. Mesela piyes türündeki Deli'de, İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra toplumumuzun yaşadığı dönüşümü ironik/mizahi bir üslupla kaleme alır. Bu bakımdan onun eserleri toplumsal hafızanın yansımalarını bulabileceğimiz metinler olarak anılmalıdır.

Karay'ın eserini klasikleştiren bir diğer özellik, gerçekçi yapılarında ve samimi üsluplarında aranmalıdır. Zira okuru kurmaca dünyaya çekmek çok kolay bir şey değildir ve her yazarın her eseri bunu başaramaz. Refik Halid, biraz da klasik bir tahkiye anlayışıyla, kurgu boyunca ipleri elinde tutar ve usta bir orkestra şefi gibi romanın akışını sağlar.

Refik Halid Karay

Necati Tonga

Refik Halid, bu bakımdan tam bir kurmaca ustasıdır. Nilgün romanı tefrika edilirken devrin kadınlarının Prenses Nilgün'ün kullandığı parfümü öğrenmek için sık sık gazeteyi aramaları, Nilgün gibi giyinmeye ve süslenmeye çalışmaları boşuna değildir. Yazar, Nilgün'ü öyle tasvir eder, öyle samimi bir üslupla anlatır ki okuyucu bundan etkilenir.

Refik Halid özeldir çünkü o, “üslup sahibi” bir yazardır. Burada durulmalı ve “üslup sahibi” sıfatının altı özellikle çizilmelidir. Zira edebiyat tarihimizde üslup sahibi yazar azdır. Refik Halid, Türkçeyi en ince ayrıntılarını ortaya koyacak ve dil zevkini yansıtacak şekilde kullanmıştır. Eserlerinde akıp giden şiirli bir dil, pürüzsüz bir Türkçe vardır. “Eskici” hikâyesinde küçük Hasan'ın kurduğu “çiviler ağzına batmaz mı senin” cümlesinin zihnimize kazınması boşuna değildir. Refik Halid, yer yer gümrak ırmaklar gibi çoşan, yer yer ıssız ovalar gibi dinginleşen bir üslupla tatlı tatlı yazar ve anlatır. Bu durum da onu edebiyat tarihimizde çok özel bir konuma yükseltir.

Emin Gürdamur'la “Önce Biraz Ağladılar” Üzerine

Konuşan: Zübeyde Andıç

Kitabınızdaki yedi öyküyü sizin ifadelerinizle birleştirdiğimde “Bütün boşluklardan tanrı icat edenlere, paltosunu vestiyere asarak derisini değiştirenlere, çiçeklerle dolu bodrum katını ‘araf’ bilenlere, dile getirilmesi imkânsız sözleri de tercüme edebilenlere, yaşadığı hayatı kâğıda döktüğünde bir sayfa tutmayanlara, kimselemin bilmediği yitik bir geceyi sinesinde saklayanlara, ‘Aferin sana kalbim, ataşe yalnız ayak yürüdü.’ diyemeyenlere/diyenlere üzülme hakkımızdır.” şeklinde özetlemek mümkün. Böyle bir özetleyiş, kitabınızın adı olan “Önce Biraz Ağladılar” ifadesinin çağrıştırdıklarını kendi içinde gerekelendirmek açısından okura küçük ipuçları da sunabilir diye düşünüyorum. Dördüncü öykü kitabınız hayırlı olsun, güzellikler getirsin Emin Bey.

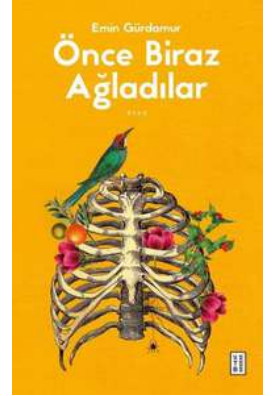
Öncelikle güzel sözleriniz için teşekkür ederim. Elbette her okurun kitaptan istediği anlamı çıkarma hakkı vardır. Kitabın merkezinde ağlamak fikri var. Adı da öyküler boyunca bir hastalık gibi birbirine bulaşan bu ağlamaklı hâlin bir sonucu olarak ortaya çıktı. Hastalık diyorum çünkü bu mutluluk çağında hüznlenmek, mutsuzluk ve ağlamak sürekli aşağılanan, toplum dışına itilen davranışlar olarak daire içine alındı maalesef. Bilirsiniz bir yerde bir daire, bir sınır, bir çit varsa orada yok edilmesi gereken bir şeyler vardır. Hâlbuki gittikçe dijitalleşen bir çağda, dahası insanlarla robotların sözlerinin ayırt edilemez şekilde birbirine benzediği bir dönemde ağlamanın, üzülmenin, yenilginin insani bir değer olarak daima yolumuzu aydınlatacağı kanaatindeyim. Bu sebeple üzülme hakkımızdır. Aynı zamanda elimizden sevincimizi alanlara verebileceğimiz manidar bir cevap bu.

Önce Biraz Ağladılar; her öykü karakterinin hüznüyle yoğurulmuş iç sesinin farklı hassasiyetlerle anlatıldığı, kendi içinde bambaşka yalnızlıkları anlatan öykülerden oluşuyor. Kitabınızın “hâl”den anlayan, “dil”den anlayan hatta “çok bilen” okurla buluşma sürecinden bahseder misiniz?

Öykücüler için bu sürecin büyük oranda müşterek olduğu kanaatindeyim. Önce öykülerimiz dergilerde yayımlanır, ardından onlardan yaptığımız seçkiyi kitaplaştırırız. Hassasiyetlerin değişmesi, dilin değişmesi meselesine gelince şunu söyleyebilirim: Birkaç kitaptan sonra düşülmesi muhtemel tuzaklardan biri, bir ses bulmanın konforuyla öyküler yazmaya devam etmemiz. Olaylarımız, karakterlerimiz değişir fakat biz olduğumuz yerde kalır, aynı duyarlılığa sahip dilin içinden yazmaya, konuşmaya devam edersek kaybederiz. Bu noktada, dillerin ve hâllerin değişmesi için bir miktar çaba sarf ettiğimi söylemeliyim. Okuru hep kendimden zeki hayal etmişimdir. Birçok yerde imayla yetinmemin sebebi de bu. Dilden, hâlden anlayan okur, harika okurdur. Hele de çokbilmiş bir okursa ona yazmak tadından yenmez bir hâl alır.

2017 yılında çıkan Atları Uçuruma Sürmek ile 2019 yılında çıkan Herkesten Sonra Gelen’le edebiyat dünyasındaki yerinizi, estetize edilmiş diliniz ve öykülerinizdeki derinlikle fark ettirdiniz. Bu, öyle bir fark edilişti ki haklı olarak çok güzel ödülleri de beraberinde getirdi. Dil zevkine varmak isteyen okur için öykülerinizde duygusal yoğunlukların ince ince işlenmiş olması, metinlerin bir imbikten süzülür gibi ortaya konulması son derece önemlidir ve siz bunu ilk iki eserinize ortaya koydunuz. Üçüncü öykü kitabınız olan Yasak Ağacın Altında ile bahsettiğimiz dili daha üst bir düzeye çıkardınız. Şöyle ki “Beni dingin bir kafayla okumazsan anlaşılamayız sevgili okur.” diyen, kimi okurların işini zorlaştıran öykülerdi bunlar. Önce Biraz Ağladılar’ı da dâhil ederek sormak isterim: Öykülerinizi inşa ettiğiniz dilin önceledikleri nelerdir?

Türkçenin müthiş zengin bir dil olduğuna inanıyorum. Bu yolculukta elde ettiğim her şeyi Türkçeye borçluyum. Dil mucizedir. Canlıdır, değişir, dönüşür, yayılır, daralır ama her daim karşımızda tanrısal bir merhem olarak durur. Görselliğin arttığı bu çağda, edebiyatçılar için dilin daha önemli hâle geldiği kanaatindeyim. Bir öykü yazmak kolaydır ama iyi bir öykü yazmak korkunç derecede zordur. Çünkü dille incelikli bir ilişkiye girmeniz, onunla uzun bir mesaiyi göze almanız gerekir. Ben öykü yolculuğum boyunca buna dikkat ettim. Elimizde kamera yok, ses yok, sahne yok, perde yok. Sadece kelimeler ve onların imgesel çağrışımları var. Kullandığım dilin tek bir önceliğinden söz edebilirim: Nesirde şiirsel bir acıcılık, kıvım, lezzet yakalamak. Çünkü öyküler boyunca insanın iç dünyasında geziniyorum. O dünyada şiirin ve lisana ait müziğin dışında bir fenerle dolaşmanın isabetli olmadığını düşünüyorum.

Kitabınızın ilk öyküsü olan “Nihat’ın Münacaatı”, çok farklı okumalar yapmaya kapı aralayan bir öykü aslında. Yaşadıklarının ağırlığı ile gerçekle hayal çizgisi karışmış, inanmakla inkâr etmek arasında sıkışmış, sesimi ancak karanlıklarda buluyorum diyerek yaşamın aydınlık çizgileri yüzünden silinmiş Nihat Değirmen karakteri, her satırda bizi silkeliyor. Yüreğindeki acılar onu öyle bir çıkmaza sürüklemiş ki o çıkmazda Tanrı’yla arasındaki bütün sınırlar ortadan kalkıyor. Var olan tanrı ile var olmasını istediği tanrı arasında sığındığı mağarayı aydınlatacak bir ışığı/karanlığı arayan Nihat Değirmen’in öyküsü bu. Öykünün içinde çok cesur sözler, alışılmışın dışında çok güzel ve haklı eleştiriler yönelten bölümler var. Bu öyküyü yazdıran duyguların arka planında nasıl bir gerçeklik var? Nihat Değirmen’in gölgesine bastınız mı?

Çok güzel bir soru bu. Tekrardan teşekkürler. Nihat Değirmen’in gölgesine bastım mı? Hiç basmamış olmam mümkün değil. İnsanız ve deliliğin kıyılarında dolaştığımız zamanlar olur. Ne yalan söyleyeyim, Nihat Değirmen’in cüretkâr gölgesinden ilkin ürktüm. Sonraları ona alıştım. Dürüstlük, en çok da Tanrı karşısında anlamlı hâle geliyor.

“Osman’ın Kırk Yedinci Yaşı” adlı öykünüzü ilk olarak Heceöykü’de okumuştum. Öyküde eşya ile insan arasında kurulmuş/kurulabilecek, kimi zaman derinlerde kalmayı başaramamış yaralara kimi zaman da saplantılara denk gelen bir bağdan söz edebiliriz. Öykü boyunca bir taraftan türlü hâller ve olaylarla Osman’ın sahip olmayı istediği masaya kavuşma anına doğru sürüklenip giderken bir yandan da okur olarak kendi payımıza düşen eleştirileri alıyoruz. Osman’ı, öykünün sonunda “Oradasın değil mi Tanrım?” sorusunu sormaya devam eder bir hâlde bırakıp Osman için sıradan bir yaş günü izlenimi verilmiş bir sonla öyküyü bitiriyoruz. Ancak öykünün içindeki anlatıcının okurla konuşuyormuş hissi vererek öykünün aralarında açtığı parantez içi bilgilerden hareketle yazarın günümüz okuru ile ilgili değerlendirmelerini görüyoruz. Öyküdeki anlatıcının çokbilmiş öznel olarak gördüğü bazı okurlara yönelik yaptığı eleştirileri, bu öykünün imkânları içerisinde sunduğu bir “bildiri” olarak değerlendirebilir miyiz?

Saplantılar, takıntılar, dengesizlikler iyidir. Sakin, sözüm ona olgun insanları gördükçe buna inancım pekişiyor. Okurla konuşma sebebim gerçekte ona ders vermek değil. Gerçek anlamda bunu asla düşünmem. Olsa olsa ona kendi durumunu hatırlatmak istemişimdir. Çünkü onun bilinci (yani hepimizin bilinci) modern okuryazarlık çağında inşa edildi. Bildiriden de kısmen söz edebiliriz. Nitekim her öykünün yaslandığı bir düşünce, bir yaklaşım tarzı vardır. Bu bakımdan hepsinde bir bildiri saklıdır.

Kur'an-ı Kerim'deki tekrarlar, onun bedii özelliklerinden biridir. Kur'an'da tekrar eden ayetler, kelimeler, ayetler, kıssalar vardır. (Kâfirun, Nas, Felak, Nahl... sureleri) Sizin öykülerinizde de "Güneş'e karşı, insanlara karşı... ; ...sinekliğin önünde... ,çocukların önünde... ; elinde mızrak, kalbinde mızrak... ; arıya ilham ettin, çiçeklere ilham ettin... ; ...kalbine bak. Bütün günler akşamdır. Meydanlar akşamdır. İnsanlar, savaşlar, zaferler akşamdır. Kalbine bak..." örneklerinde olduğu gibi yer yer tekrar eden sözcükler ve cümleler var. Buradan yola çıkarak Kur'an-ı Kerim'in üslubunuzun şekillenmesindeki etkisi nedir?

Kimileri bu misalleri "şiirsel dil" olarak nitelendirip şiirden beslenmeme yoruyor. Sizse bu ifadeleri daha kadim bir metinle, kutsal kitabımızla ilişkilendirdiniz. Doğrusu bunları bilinçli bir tercihle yaptığım söylenemez. Etkili bir ifade tarzı ararken keşfettiğim cümleler bunlar. Ama söylediğinizi de yadsıyamam. Zihnimiz, dağarcığımız, bilincimiz bizim farkında olmadığımız yollarla her yerden beslenir. Kur'an-ı Kerim'in yüksek şiirsel dili, Müslüman bir toplumda doğup büyüyen herkesin kulağına bir ses uyumu, bir ahenk bilgisi armağan edebilir. Ne güzel bir armağan bu!

"Leylâ... Elâ gözlü bir çöl ahusu / Saçları bahtından daha siyahtır." dizelerini/nakaratını öykünün başından itibaren dilime dolayan "Ansızın Leyla" adlı öykü, kitabınızdaki en sevdiğim öykülerden biriydi. Elbette hayatın içinde farklı suretlerde, farklı hassasiyetlerde karşımıza çıkan birçok Leyla var ama bu Leyla, başka. Farklı tükenmişliklerle, harcanmışlıklarla duvarlarla konuşarak ve kasıklarına saplanan bir sancıyla yaşamak zorunda kalan bir Leyla... Lavantalara ikinci bir şans verilmeyişini sorgulayarak kafasında açtığı deftere yaşadıklarını satır satır yazmaya başlayan ama yaşadıkları bir sayfa tutmayan bir Leyla... Şehre üst geçitten bakarken bambaşka biri olan, duvara tutturulmuş ultrason kâğıtları ve sönmüş balonlarla dolu küf kokan odadaki yatağın boşluğuna kıvrılan bir Leyla... Böyle bir Leyla'yı tüm yaralarıyla, sancularıyla, kaybedişleriyle anlatmak, en önemlisi de Leyla olup anlatmak ancak güçlü ve ön yargılardan arınmış bir dil ehlinin yapabileceği bir iştir diye düşünüyorum. Buna benzer etkileycilikte ve öykünün atmosferine konu olan çevrenin eleştirisini mükemmel bir şekilde yaptığınız, ilk kitabınızda yer alan "Kahverengi Zarf" adlı öykünüzü de öyküleri kaleme alırken ön yargılardan uzak bir dil seçmenize örnek olarak verebilirim. Öykülerinizdeki konu seçimlerinde gözettığınız hassasiyetler hakkında neler söylemek istersiniz?

Zamanla daha iyi anladım; bir öykücü için "yargısız dil" her şey demek. İnsanız ve yerli yersiz yüzlerce yargıya sahibiz. Bunların hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğunu ayırt edemeden ömrümüz tükenir. Yazmaya niyetlendiğimiz kahramanlar, her şeyleri bize emanet edilmiş insanlardır. Bu insanları, onların hayatlarını merkeze alarak anlatmak gerekiyor. Eğer kendi yargılarımızı merkeze koyarsak, kaçınılmaz bir biçimde kahramanın hakikatinden uzaklaşmış oluruz. Bir insanı anlatmak, onu kendi gerçekliğinden alıp kelimelerin imgesel dünyasında yeniden icat etmektir. Bu bile tek başına biraz acımasızcadır. Bir de bunun üzerine yargılayıcı bir dille yaklaşırsak ona, iki kez acımasızlık yapmış oluruz. Bahsettiğiniz öykülerde elimden geldiğince gözettığım hassasiyet bu oldu. İnsana toplumsal statüsünü, yaralarını, hatalarını dikkate almadan sadece insan olarak bakmak. Bakabilmek. Bakmaya çalışmak.

Günümüz öykü/edebiyat ortamına ilişkin değerlendirmelerinizi öğrenmek istiyorum. Yaşadığımız çağın öykü yazmamıza katkısı nedir? Geriye dönüşler, günümüz öyküsündeki konu ve anlatım benzerliklerinden uzaklaşma çabasından mı kaynaklanıyor?

Öykü, bir tür olarak belki de tarihteki en avantajlı dönemini yaşıyor. Hız çağında okuma ve anlama alışkanlıkları değişen insanların bu değişimin doğal sonucu olarak kısa öyküler okumaya ve yazmaya yöneldiğini görüyoruz. Tabii bu etkileşimin öykü üzerinde olumsuz etkisi yok değil. Uzun metinlerle, uzun yürüyüşlerle arasına mesafe koyan yazardaki bilinç daralması onun yazılarına da yansıyor. Geriye dönüş ise farkında olmadan başvurduğum, başvurmadan keyif aldığım bir yöntem. Sanırım bunun temelinde de insanın, geleceğe bakan pencerelerden ziyade geçmişe bakan pencerelerden anlaşılabilirliğine dair inancım yatıyor.

Edebiyat dünyasında yazdığı öykülerle üslubunu netleştirmiş biri olarak günümüz anlatıcılarını değerlendirdiğinizde dikkatinizi çeken hususlar nelerdir?

Bu soruya az önceki konuyla ilişkili bir yanıt vereceğim. Bilinci daralan, muhayyilesi tek tipleşen, görsel iletiler altında ezilen yazar, bir kaçış olarak içe yöneliyor. Orada ister istemez şairlerin yürüdüğü patikaları kullanıyor. Günümüz öykücülerinde eksiklik olarak görülen bu yönelimin, içgüdüsel bir refleks olduğu kanaatindeyim. Sağda solda sıkça duyduğumuz, “bu öykünün hikâyesi yok” sözünü ileride daha çok duyacağız. Çünkü herkesin aynı mimiklerle üzümlü aynı mimiklerle sevindiği bir dünyada yazar bu tekdüzelikten kaçmaya, kaçarken de “göstermek” yerine “anlatmaya” yönelecek.

Söyleşimizi alışılmış ama çok önemli olduğunu ve birbiriyle bağlantılı olduğunu düşündüğüm iki soruyla bitirmek istiyorum. Yazma disiplininiz var mı? Kelimelerin gücüne inanan ve bu yolda ürünler ortaya koymak üzere yola koyulanlara tavsiyeleriniz nelerdir?

Hiçbir çiçek tutkusuz açmaz. Yazma disiplini olarak ifade edilen şeyi adanmışlık olarak anlıyorum. Öyküyü hayatımızın merkezine oturtursak o da bizi güzel bir yere buyur eder. Gerektiğinde dışarıda hayat bütün cazibesıyla akarken sizin yazı başında oturup cümleler üzerine kafa yormanız gerekiyor. Bunun dışında iyi bir öykü yazmanın kestirme yolu yok. Bir öykünün başında saatler geçirmek, en doğru dili, kurguyu, diyalogu bulmak için gayret etmek ayrı gönüllülerin başa çıkacağı bir meşguliyet değil. Bir de şu var: Yazdıklarımıza kolayca müdahale edebilmeli, onlarla serinkanlı bir şekilde hesaplaşabilmeliyiz. Öykülerimizi dokunulmaz gördüğümüz anda çürümeye başladık demektir.

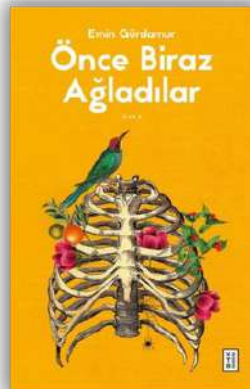
VASATTAN UZAKLAŞMANIN İMGESEL YOLLARI: EMİN GÜRDAMUR ÖYKÜCÜLÜĞÜ

Muhammet Erdevir

Bir metni okur için değerli kılan şey ne sırf metnin anlatımı ne de metinde anlatılanların merak uyandırıcı olmasıdır. Okur metni sever çünkü okuduklarında kendinden bir şey bulmuştur. Okur metne dâhil olur çünkü yazar ona başka metinlerde bulamayacağı bazı incelikleri hatırlatmıştır. Okur metne saygıyla yaklaşır çünkü o metin diğer metinlerden farklı bir tat, farklı bir his bırakmıştır dimağda. Tespitlerinin, tepkilerinin, fark ettiklerinin veya fark edemediklerinin izdüşümleriyle karşılaştığı metinler okurun nazarında değer kazanır.

Sanatçı, yazdıklarıyla dış dünyayı yeniden inşa eden kişidir. Sanatçının algılama, değiştirme, dönüştürme ve yaratma becerisi dış dünyanın verilerini tüm dikkatleri üzerine çekecek estetik bir ürüne dönüştürür. Bu ürün görsel formda olabileceği gibi dilsel bir formda da olabilir. Bazı yazarlar için edebiyat her şeyden önce bir dil ve anlatım meselesidir. Emin Gürdamur da ilk öykülerinden beri dildeki titiz işçiliğinin yanı sıra öykülerinde kurduğu çok katmanlı yapıyla da öykü anlayışı bakımından kuşağının diğer öykücülerinden ayrılan bir yazardır.

2010 sonrasının dikkat çeken öykücülerinde yer alan Emin Gürdamur, başlarda şiirsel ve imgeli bir anlatım kullanırken son dönem öykülerinde insan hikayelerini estetik ve derinlikli bir şekilde işlenmeye yönelmiş görünüyor. Türk öykücülüğünün önemli isimlerinden biri olan Gürdamur, eserlerinde yaşamın karmaşıklığı, duyguların geçişkenliği, insanların manevi ve ruhsal çelişkileri ve arayışlarını ustalıkla yansıtarak okuyucularını öykünün içine çekmeyi başarıyor. Öykünün atmosferine dâhil olan, atmosferin bir parçası haline gelen okur Gürdamur'un öykülerinde aktif bir rol üstlenmek zorunda.

İmge ve göndermelerin yoğun olduğu, soyut bir anlatımla inşa edilmiş bu öyküleri anlayabilmek için atmosferi oluşturan unsurlar arasındaki ilişkiyi çözmek gerekmektedir. Dolayısıyla bu öyküler okunup geçilecek metinler olmanın ötesinde anlam katmanlarının çözülmesi gereken öyküler olarak öne çıkmakta.

Emin Gürdamur, öyküleri okuru tavlamaaya çalışan öyküler değildir. Kolay ve çok okunmaya odaklanmaz o, aksine okuru zorlayan metinler yazmayı tercih eder. Çok katmanlılık ve yoğunluk hemen tüm öykülerinin ortak yönüdür. Dolayısıyla öykü kişilerinin gerçekçiliğinden ziyade ruhsal, duygusal, düşünsel derinliğini yansıtmayı önemser. Bununla birlikte Gürdamur, insan psikolojisine olan hâkimiyetini başarılı bir şekilde kullanır. Karakterlerinin zaaflarını, sevinçlerini, umutlarını ve korkularını ustalıkla işleyerek her birinin iç dünyasına şahit olmamızı sağlar. Fakat bu şahitlik okur açısından emek, gayret, zaman isteyen ve yer yer yorucu olabilen bir şahitliktir.

Emin Gürdamur'un öyküleri, insanda derinleşmenin bu katmanlaşma sayesinde vasattan uzaklaşmanın öyküleridir. Bu tavrıyla o, insan hikâyelerinin estetik bir şekilde işlenmesine odaklanan zengin bir edebî dünya sunar. Eserlerindeki insanlık durumları ve duygusal zenginlik, okuyucuyu sürükleyici bir yolculuğa çıkarır. Onun öykülerindeki derinlik, okuyucunun hayatın anlamını ve insan ilişkilerinin karmaşıklığını daha iyi anlamasına olanak tanır. Türk öykücülüğünde özel bir yeri olan Emin Gürdamur, eserleriyle hem bugünün hem de gelecek kuşakların okuma listesinde değerli bir yer tutmaya devam edecektir.

YÜKSELEN BİR TONDA GÜÇLÜ ÖYKÜLER

Jale Önder Darıcı

“Neyi bastırdıysan göğsüne, göğsünü soludukça büyüyen odur”
İsmet Özel

Edebiyat dünyamıza “Atları Uçuruma Sürmek” adlı kitabıyla girdi Emin Gürdamur. İlk öykünün ilk cümlesi tek kelimeydi: “Korkma!”

Ve ilk paragrafın son cümlesi: “Herkes kendi sesiyle yaşayıp ölecek.”

Yayımlanan kitaplarını okuyup edebî yolculuğunu da takip edince iddialı sözler dökülüyor dilimden: “Emin Hoca, kendi sesinle nasıl da güzel yaşıyorsun. Mavi göğün altında yeşili içip neyi bastırdıysan göğsüne, soludukça onu büyütüyorsun. Bir Âkif edasıyla, korkmadan emin adımlarla sesini duyuruyor, sesine ses veren okurlarınla çoğalıyorsun.”

Yunus Emre “dört kitabın manası bellidir bir elifte” der. Elifi anlamadan yapılan tüm okumalar gereksizdir Yunus’a göre. Gürdamur, elifin üzerinde dosdoğru bir yolculuğa niyet eden söz seyyahı izlenimi veriyor.

Ara ara gözlerini kaçırdığı göğü, göğsüne sığdıranlardan. Herkesin göğü kendine tabi, benim bulutum seninkine benzemez, kuşlarım senden bihaber. Yazarın bazen hınçla bazen de haşyetle başını kaldırıp baktığı gökyüzünde aynı anda aynı kuşa ya da aynı yıldıza birlikte baktığımızı anladığın an okur olarak çengele takıldın demektir.

İnsan bir çekirdek ve dünyayı içinde taşıyor. O dünyanın içinde kıpırdanıp “az soluk alacağım, beni biraz sal” diyen ruhların ipini yazar biraz gevşetince ve ervah sahneye çıkınca seyreyle işte o an öykü âlemini. Tek bir an tek bir bakış yetiyor ve okuduğun öyküdeki kahramanın aslında sen olduğunu anladığında ya koşup sarılmak, iki omuzundan tutup gözlerine bakmak istiyorsun ya da arkana dönüp kaçmak... biteviye kaçmak...

Gürdamur’un öyküleri mücellâ bir ayna gibi. Neresinden baksa gözleriyle karşılaşıyor insan. Irmağın kenarında avcıya yakalanan bir maral masumiyetiyle satır aralarından içiyorsun dereleri.

Dilin bütün imkanlarını kullanarak insanı anlatmaya çalışıyor Gürdamur. Aşka aşkı sorgulatan, müslim ile münkir arasında gelip giden, kul olmanın ağırlığını da gururunu da iliklerinde hisseden kahramanları var onun. Yani aslında biz, hepimiz. Kendini bilen, iyilikle kötülüğü içinde barındıran insanlar olarak süveydanın varlığını inkâr edersek yığma karanlıkta kalırız.

Onun öyküleri belli bir din, felsefe, psikoloji ve sosyoloji birikimiyle okunursa kitabı kapattığında karşısında Âdem'i görür insan. Âdem'in adem ile savaşıdır belki de hayat.

Aslında bütün hikâyelerin anlatıldığı bu yazın evreninde “evet bunu ben de yaşadım fakat ben başka yaşadım” dedikçe büyüyor çoğalıyor edebiyat. Neyi anlattığınla ilgilenmiyor artık insanlar, nasıl anlattığınla var oluyorsun. Aşk, ölüm, yalnızlık, varoluş sorgulamaları insanlığın tarihiyle eş zamanlı. Ve binlerce yıldır, yazılı kaynaklardan takip edemediğimiz dönemlerde bile insanoğlu susmamış, anlatmış, öleceğini bilerek yaşamı anlatmış. Her öyküyle yeniden yaratılmış aşk da nefret de ölüm de...

Biz belki de yatılı okulda buz gibi bir odadaki çocuğun Emin'cesini sevdik. Aşkın, imanının ve şüphenin, deliliğin Emin'cesini sevdiğimiz gibi...

GERÇEĞİN İÇİNDE, GERÇEĞİN ÜSTÜNDE BİR YAZAR

İbrahim Halil Çelik

Emin Gürdamur denilince, uçuruma doğru hızla koşan bir at gelir benim aklıma ki bu at uçuruma varmak istemesine rağmen bir türlü uçuruma varamaz ama hızını kesmeden bizi de peşinden sürükler. Onun öykücülüğünün dili böyledir bana göre, sizi alıp götürür. Dilin hazzından kurguya bir gölge düşer, ileriki sayfalarda ikisi birleşir ve büyülmüş bir metin okuduğumuzu fark ederiz. Bir iç hesaplaşma, bir kabullenememiş, bazen bir halüsinasyon bazen de bir gerçeklik onun elinden farklı bir metne dönüşüp okurun zihninde iz bırakır. Kelimeleri bükme kabiliyetini elde etmiş bir yazardır Emin Gürdamur.

Dergilerde okuduğum ilk öykülerinden beri dildeki titiz işçiliğinin yanı sıra öykülerinde kurduğu çok katmanlı yapıyla da çağdaşlarının arasında farklı bir yerde konuşlanır Gürdamur. Dili lirik ve imgelerle yüklü, akıcı ve durudur. Anlatımını bazen soyutluğa yaslar. Diyaloglar azdır. Belki de o diyaloglar uçuruma giden ve bizi de peşinden sürükleyen o atı yavaşlatacaktır. Bunun bir tercih olduğu kanaatindeyim.

Onun öykülerinde dünyada yerini ve yaşamını yadığı yayanlara da rastlarız, bir hafıza veya bir sandalyeye de. Neyi öykünün konusu olarak seçerse seçsin ona kafa yorar Gürdamur. Kendi deyişleriyle, çıldırması kadar metnini okur, düzenler, değiştirir, değiştirir ve sonra tamam, der. Bunu demek için çok sabreder ve titiz davranır.

Karakterlerinin sevinçlerini, umutlarını, acılarını ve korkularını ustalıklı işleyen yazar onların iç dünyasında gezinmemizi ve onların sosyal ve psikolojik yönlerini de görmemizi sağlar. O, basit şeyleri olağanüstü kılar ve okuyucuya, hayatın küçük detaylarında bile büyülmüş anlar yaşatır.

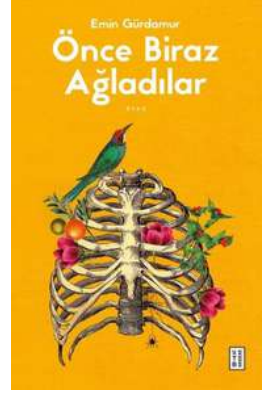
Gürdamur, gerçeklikler içinde kendi gerçeküstü dünyasını kurmuş ve bunu okura kabul ettirmiş bir yazar. Onun okuru o dünyayı bilir, sever ve onun gerçekliğine kani olur. Bir edebi değerli kılan da bu değil midir zaten!

Emin Gürdamur'un eserlerindeki anlamsal zenginlik onun öykücülüğünün bir diğer önemli yanı. Ne anlatırsa anlatsın onu estetik bir kalıba sokmadan da sunmaz okuyucuya. Okura haksızlık etmek istemez. Kalabalık bir kelime grubuyla derdini anlatır Gürdamur ve anlamsal zenginliği bu kelimelerden çağrışımlar inşa ederek elde eder.

Onun öykülerindeki dil, anlatım, konularındaki derinlik ile psikolojik öğeler, okuyucunun hayatın anlamını ve insanın sosyo-kültürel karmaşıklığını daha iyi algılamasına olanak tanır. Emin Gürdamur, herkesin okuması gereken bir yazar. Okuyan bize hak verecektir.

YEDİ ÂLEMDEN YEDİ ÖYKÜ: “ÖNCE BİRAZ AĞLADILAR” Hande İkbal

Bazen aynı dili konuşan insanlar arasında da çeviri yapmak gerekir. İki kişinin konuştuğu dili tercüme etmek üçüncü bir dildir, der Onat Kutlar ve ekler: “Acaba edebiyat denen şey bu mu?” İçine susan, anılmak - anlaşılmak isteyen insan, sözü duygu ve düşüncenin de maverasına taşır bazen. O halde şunu da sormak lazımdır: Gündelik dilden bağımsız ayrı bir edebiyat dili var mıdır? Elbette vardır. Yazar kendini gündelik dilden tamamen ayrı düşünemez fakat gündeliğin sıradanlığından sıyrılmadan da kalıcı olamaz. Üçüncü dili konuşmak, insanı insana tercüme etmek isteyen yazar bu dengeyi özgünlükle kurabilmeli. Akıcı, belgin, canlı, çocuksu, estetik, pitoresk, zarif veya samimi bir anlatımı yakalamak sanırım yazarın adım adım kazanabileceği olgunluk düzeyine bağlı. Bu nedenledir ki bir yazarın ilk kitaplarından ziyade sonrakiler değerini belli eder mihenge vurunca.

Edebiyat felsefesi üzerine düşünen Gasset; günümüzde şiir, eğretilmelerin yüksek cebiridir der. Bu cebiri yakalayıp gündelik dil doğallığı içinde sunabilmek ise ustalıktır. O halde Kutlar'ın sorusuna dönelim, edebiyat aynı dili konuşanlar arasında üçüncü dile çeviren midir? Cevabım: Bize bizi anlatan ve varlığımızı hatırlatıp sorgulatan, bunu yaparken de dilin tüm olanaklarından yararlanabilen kitaplar ve yazarlar tercümandır. Emin Gürdamur'un dördüncü öykü kitabı Önce Biraz Ağladılar gibi. Yedi öyküden oluşan ve Ketebe Yayınları vasıtasıyla okurla buluşan eser, bizi başka bir okuma serüvenine çağırıyor. Peki nedir bu başkalıklar, Umberto Eco'nun bahsettiği “aşırı yorum” tuzağına düşmeden paylaşmaya çalışacağım.

Kitap, adını çok bildik bir romanın çok bildik bir cümlesinden alıyor: “Önce biraz ağladılar ama alıştılar şimdi. Aşağılık insanoğlu her şeye alışır.” İnsana inancını kaybetmiş bir umutsuzluğun isyanını dile getiren Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'sından mülhem. İnsan her şeye alışabilir mi peki? Gürdamur'un kahramanları alışmama halini yaşıyor. Zira her biri başka başka şekillerde dünya halini yadırgamakta ve anlamaya çalışmakta. Yazar bunu bize her öyküde başka zaman-mekân, başka başka izlekler, tekniklerle gösteriyor.

Bir kitabı okurken zihnimizin bir köşesi, yazıda bahsi geçen olaylarla empati kurar. Kendinden pay buldukça sarılır satırların yatıştırıcı yahut kışkırtıcı gücüne. “Bu ben miyim Tanrı’m? Bu ses bana mı ait?” diye başlayan ilk öyküyle en baştan kışkırtıcı bir soruyla okuru omuzlarından tutup silkeliyor Gürdamur. Kahramanın kendini bilme- bilememe yolundaki durumuna paralel kendi durumunu sorguluyor okura

Mesnevi’nin “Dinle neyden...” diye başlayan ilk beytini hepimiz biliriz. Rumî’nin bir rivayete atıfla Farsça aslında kullandığı eserin ilk kelimesi “biş nev yahut beşno” hakkında tasavvufta “b” harfinin özel bir yeri olduğu söylenir. Bunun kaynağının da Hz. Ali’ye kadar uzandığı rivayet edilir. Kur’an’ın kitaplaştıktan sonraki ilk suresi olan Fatıha Suresi’nin besmeleyle başlaması, besmelenin “B” sine ve “B”nin noktasına yüklenen bir hikmet olduğu düşünülür. Kâinatın ilk varoluşunun bir noktadan zuhur ettiği rivayet edilir. “Bu ben miyim?” diye “B” harfi ile başlayan ilk öykü de bu hikmeti getirdi aklıma. Şimdi bu aşırı yorum değil mi diye düşünebilirsiniz. Fakat fısıltı anlamına gelen münacat kelimesi ile kahramanın Tanrısıyla içinden yaptığı konuşma, sitem ve senalar ile Mesnevi’de bahsi geçen, özü kâşık olan neyin içi dağlanmış fısıltılarıyla yakarışı arasında bağ kurmak tüm bu göstergeleri toparlayınca zorlama olmasa gerek.

Nihat’ın Münacatı başlığında kendimizi neyin içinde bulacağımızı düşünürken iç hesaplaşma gibi görünen bir kabullenemeyişin öykü içine nasıl yedirildiğini, hezeyan ve halüsinasyonla nasıl iç içe geçtiğini görüyoruz. Nihat’ın dışındaki bahsi geçen kahramanların gerçekte var olup olmadığı ise yazarın bize bıraktığı gri alan.

İlk öyküden itibaren dünyada yerini ve yaşamını yadırgayanlara has sorular ağır basıyor. Anlamın gücüne anlatımın gücünü de ekleyince Nihat’ın bilinç akışıyla gâh bir apartman dairesinde gâh Nil’in kıyısında gâh ağıtçı kadınların arasında buluyoruz kendimizi. Duvarlara asılan sayfaların anlattıklarına kulak kabartıyoruz yer yer. Sorulara yeni sorular ekleniyor. Yazar size biraz da kendi okur becerilerinizle tamamlamanız gereken gölgeler sunuyor.

Aynı öyküde “mağara” alegorisi gibi çağrışımlı kullanımlar var. İster 2400 yıl önce Platon’un anlattığı mağarayı düşünün ister 1400 yıl önce Hz. Muhammet’in Sevr’ini, her halükârda insanın tüm çokluğa rağmen çevresine ve çağına duyduğu teklik hissini hatırlatıyor. Kendini mağarasına hapseden insanın iç duygusu ne ise, içinden mağarayı çıkaramayanların duygusu da aynı. Korunma güdüsüyle yükselttiğimiz duvarlar, içinden çıkamadığımız mağaralar, bir an geldiğinde öz hapishanemize dönüşüyor mu?

Nihat’ın “Yerde bir elma görsem pişmanlık iki kere kapımı çalıyor. Yesem bir pişmanlık, yemesem iki.” cümlesinin insanın cennet- dünya yahut Platon’un tanrı ve iyilik ikilemini çağrıştırması da tesadüf olamaz. Nihatlar, Âdem soylular, mittik ikilemi her daim yaşıyor. Kesin emir mi elmayı yemek mi, tanrıya sadakat mi merakına yenilmek mi? İnsanı cennetten kovdurmaya kadar varan ikilemin dünya hayatındaki pişmanlık etkisini bir mit üzerinden okura telmih ediyor ve okur istemsizce kendine soruyor: Peki benim kaç pişmanlığım var?

Gürdamur, öyküsünde kahramanın tanrısına duyduğu sitemde modern zaman eleştirisi yapmayı da ihmal etmiyor. “Kim nerede ölürse oranın toprağından yaratılmıştır, derdi. Beni bu korkaklıktan, betonlardan, demirlerden, yarattın. Kirli pencereden, bulanık gökyüzünden.” Nazım Hikmet’in Makineleşmek İstiyorum şiirinde temenni ettiği “mekanik modern insan” tipinin geliştirilen yapay zekâlarla iyice rahatsız eden halini hatırlatıyor. İnsan ruhunun mekanikleşmeye direnmekte zorlanarak “rutin” döngüye kısılp yalnız kalışından duyduğu korkuyu da. Nihat’ın hayatında olagelen olumsuzluklar karşısında Tanrının sessiz kalıp olan biteni izleyişi ve müdahale etmeyişinden duyduğu üzüntüyle birleştirip “Pişman mısın?” diye sorduğu yer, kahramanın sesinin ve siteminin en yükseldiği ancak çaresizliğini ve Tanrısına sevgisini en derin hissettirdiği andı sanırım.

Diğer altı öyküde de uyumsuz, ayrıksı, yaşamın hırpaladığı kahramanların iç dünyasını okuyoruz sayfa sayfa. Her öyküde hüznün, olayların dekoru adeta. Gerçeklileri içinde kendi gerçeküstülüklerini kurmuş, kendi alemlerini yaratmışlar gibi görünüyor. Gerçekle mit kol kola geçmiş bazı öykülerde de. Mimesis, İfade ve Gösterge’de Servet Gündoğdu’nun ifadesiyle: “Mitik bütünlükte gerçek, tıpkı iyinin kötüyle, evrenselin bireyselle akılsalın sezgiselle, soyutun somutla iç içe geçmesi gibi yalanla ayrıştırılmaz durumdadır.” İşte kurmacada gerçeklik sınırlarının zorlandığı öyküler, yukarıda belirttiğim gibi okura farklı bir okuma vadediyor.

Osman’ın 47. Yaşı öyküsünde meta kurgunun güzel örneğini görmekteyiz. Zaman zaman olayla okur arasına giren yazar, hiciv unsurlarını da incelikle ekliyor. Osman’ın masalarla olan takıntılı imtihanını anlatırken yine, gerçekte var mıydı o telefon görüşmeleri diye bize sorduruyor.

Gülden’in Kemikleri öyküsünde ihaneti sindirememiş kadın karakterin zihin derinliklerinde yazar, normalleşmiş hayretlerle baş başa bırakıyor. Bodrum kat ve Gülden arasındaki bağın geçmişte kocası ve anda oğlu ile paralelliklerine şaşırmadan edemiyoruz. Öykünün sonuna kadar devam eden geri dönüşlerle bir kadının bir erkeğe duyabileceği sevgi ve güvenin nasıl sarsıldığını okuyoruz. Karşımıza çıktığında şaşırılmayacağımız bir olay örgüsü bir anda sarpa sarıyor. Yazarımız öykü boyunca bıraktığı ekmek kırıntılarını takip ederek ödüle ulaşmamızı istiyor ve sonunda buna değişiyor. Sanırım beklenmedik sonla biten öyküler, hayatın zaman zaman bizi içine çektiği durumlarda bilinmezliklerin ardından gelen şaşırtıcı neticelere övgü gibi.

Üzerinde özellikle durmak istediğim öykülerden olan Mütercim’in Misafiri öyküsü, günümüzle bambaşka bir zaman ve mekân arasında gidip gelmemize neden oluyor. Havva, Meryem, anlatıcımız ve Mütercim arasında gelişen masalsi olaylar bizi kurmacada gerçeklik konusuna götürüyor. Gaston Bachelard masal - hayal ortaklığından bahsederken “Masal, akıl yürüten bir hayaldir.” diyor. Bu masalsi öyküde hayalin akılla olan dansında kimse kimsenin ayağına basmıyor. Kendimizi orman içinde göl kıyısında bir Havva’nın havada tüy gibi uçuşan nahif duygularına bırakıyoruz. Sade bir dilden zuhur eden göl diyarında, konuşan sürahiler, insanlar ve “şeyler” arasında uygulanan birbirine yaklaşmama anlaşmaları, kadim husumetler gibi gerçeküstü kavram ve olaylarla iki yasaklı arasındaki çikarsız ve güçlü hislerin akışını masalsi da olsa seyrine dalıyoruz.

Gerçeklik aslında bu kadar yalın ve sade. Sanatçı gerçeği kurmacaya evirirken bu sadelik ve inandırıcılıktan ödün vermemeli ki okur kendini o dünyanın dışında hissetmesin. Bir okur olarak Kiyarüstemî'nin Certifed Copy filminde geçen "Objelerin ya da olayların değerleri sizin onları nasıl kavradığınızla ilgili olarak gerçeklik bulur." sözünün Mütercim'in Misafiri'ni anımsatmasını öykünün bende bıraktığı esnek gerçekliğin başarılı oluşuna yordum.

Boğaçhan'ın Geyikli Gecesi. Öykünün ismini okur okumaz bizi bekleyenlerin malumluğuna teslim oluyoruz. Yazılı metinlerden en eski kurmaca metnimiz ve hikâye anlatıcılığı geleneğinin babası kabul edilen (ki kimliği, cinsiyeti yahut gerçekten var olup olmadığı henüz kanıtlanamadı) Dede Korkut'a yeniden yazımla bir saygı duruşu. Öykünün Dede Korkut masallarındaki gibi fasıllara ayrılarak anlatımı geleneğin devamı niteliğinde. Buna ek olarak Turgut Uyar'ın Dünyanın En Güzel Arabistanı kitabının ilk şiiri olan Geyikli Gece'nin başlığa destek oluşu da metinlerarasılığın o hoş tadını katmış. Gelenekle modern arasındaki sentezi başarıyla sağlamış.

Dede Korkut'un dilinden Boğaç Han'a nasıl isim verildiğini dinlemiştik. Gürdamur dilinden ise Boğaç'ın ismini nasıl kaybettiğini okuyoruz. İçinde yer aldığı hikâyeden şikâyet eden Boğaç'ın karanlık ve ifrit dolu bir gecenin sancılı hatıralarından azat edilme arzusunu görüyoruz. Burada yine iki mit karşılıyor bizi. Biri geyik, biri kuyu.

Antik Yunan'da av tanrıçası Artemis'ten Türk İslam kültüründe ermişlere kadar geyik donuna girmek yani kılık değiştirmenin var olduğunu biliyoruz. Bir görünüp bir kaybolan ve peşinden koşturan, avcuyu perişan eden geyik, eski Türklerde tanrının hayvanı idi. Bu nedenle geyik avlamak ve geyiğin ahını almak yalnız avcuyu değil zürriyetini bile lanetleyen bir durumdu. Edebiyatımızda Yaşar Kemal'in Alageyik öyküsünde, Hacı Bektaş ve Kaygusuz Abdal'ın hikayelerinde de anlatıldığı gibi bu kutsiyet tüm kültüre nüfuz etmiş durumda. Hikâyede Boğaç Han'ın ruh ikizi olarak geyikler seçiliyor ki kam bir beye en yakışacak hayvan da sanırım bu olurdu.

Kuyu figürünün ise maddî anlamının dışında, güçlü bir sembol olarak kullanıldığı da bir gerçektir. Kuyunun, su kaynağı olmasının yanı sıra sosyalleşme aracı olması, kutsal kabul edilen kişilerin yaşamında dönüm noktası olması, imkânsızlıkları ve çaresizlikleri anlatmak için bir sembol olması, klasik edebiyatta sevgilinin güzelliğini anlatmak için bir araç olması, çağdaş yazın ve sinemada "ölümün, cinselliğin, geçmişin, bilinmeyenin" ve karmaşık pek çok duygunun anlatılmasını sağlayan bir metafor olması gibi çok çeşitli işlevleri varken burada kuyu, unutulmak istenen isimlerin lanete karıştıkları derinlikler olarak verildiğini görüyoruz.

Korkut Ata'nın rüya ormanından dünya ormanına geçmesi, kamın Felak Nas okuyuşu, kuyuyla konuşma, şamanın kemiğinden levhimahfuzun görünmesi gibi birçok olayı da yine din- kültür bağlamında geçiş döneminin sentezi olarak görüyoruz. Dinle mit arasında tam bir uzlaşmaya varmak zordur. Mitler ilkel toplumlardaki inanışlardan doğmuşken (atalar kültü, totemizm, şamanizm yahut paganizm gibi) olayları bu ilkeler bağlamında izah etmek mantıklıdır. Fakat olaylar günümüz din algısıyla izaha çalışıldığında saçma veya kabul edilemez bulunabilir.

Oysa İslami Dönem'in ilk eserlerinden kabul edilen bir hikâyenin günümüz yazarı Gürdamur kaleminden yeniden yazım bir öyküye dönüşmesi ve aslına bu kadar uygun bir dilde yazılıp din-kültür öğelerinin çatışmaması, kanaatimce öykücünün bilgi ve hayal halelerinin genişliğinden. Levi Strauss, mitlerin masal değil, toplumun bilinmeyen ataları tarafından aktarılan mesajlar bütünü olarak görür. Gürdamur da bu öyküde bu mesajların bir bakıma ulaşı. Öyküde geçen "İnsan kısmı kusurludur." cümlesi ise akılda kalan, altını çizdirip üzerinde düşündüren ifadelerden biri oldu.

Yazar, Sahaf Peyami'nin Masalı ile kitabın son öyküsünde olayların gerçeküstülüğünü ele verir bir isim tercih ediyor. Büyülü gerçekçiliği andıran öyküde bizi Borges'in Kum Kitabı yahut Calvino'nun Görünmez Şehirler'i tadında bir kurmacayla karşıyor. Oldukça doğal ve zorlamasız gelişen olayda kahramanın rüya - gerçek ayırında dolaştırıyor okuru. Aynı tuhaf olayların normalleşmesini, gerçekle büyümlü olanın uyumlu bir bütünlüğe bürünmesini Mütercimim Misafiri öyküsünde de görmüştük. Sahaf Peyami'nin başından geçenleri ise önce hiç olmamış, yaşanmamış şekilde olumsuzluk ekli eylemlerle sıralayıp tersten bir okuma deneyimi yaşatırken daha sonra o olayların yaşanması halinde olabilecekleri anlatmış. Peyami'nin gerçek olduğuna kendi varlığı kadar inandığı ama rüya mıydı gerçek miydi heyecanla ayırt etmeye çalıştığı noktada gözümüz kapıda Süreyya'yı beklerken Süreyya suretinde Süreyya'nın paralel evren hali gibi Ülker'in çıkagelmesi de okuru bir daha şaşırtıyor. İşin esprili yanıysa Süreyya ve Ülker isimlerinin aynı yıldız kümesinin adı oluşu, bu yıldız kümesinin Türkler için kutsal olması ve inanışa göre Gök Tanrı'nın yaşadığı yer olması.

Kitap boyunca kahramanları zaman ve mekân kabuğunun dışına taşıyan Gürdamur, gerçeklerin tozunu şöyle bir silkelemiş, aralara boşluklar bırakıp bizim tamamlamamızı istemiş. Kimi zaman okuyucuyu mistik bir kurmaca dünyasını keşfe davet etmiş, kimi zaman da içimizden insanların en gerçek dramını aktarmış yaşamı felaketlerle örümlü Ansızın Leyla'nın öyküsünde olduğu gibi. En sonda değinmek istediğim öyküde Leyla'ların ahvalini cesurca ama incitmeden söze dökmüş yazar. Evrensel bir gerçeklik olan kadının sahipsizliği ile kadın münbitliğinin heba edilmesini içimiz burkularak görürüz. Duvarlar bir kez daha çıkar karşımıza. "Duvarın kıyıcı bir dili var. Upuzun, buyurgan acımasız.", "Duvar müstehzi, duvar geveze, duvar çatık kaşlı." İçimizdeki duvarlara mıdır bu atıflar, duvar insanlara mı bu da yine okurun yorumuna kalmış. Leyla'nın maskelerini de indiriyor duvar bir bir altından kedere boğulmuş bir ceset çıkıyor. Bir kadının katmanlarının bu denli güzel soyulup her bir katmanın ayrı bir Leyla doğurmasını izliyoruz an be an. Üst geçidin sahiliğine ikna oluyoruz, altından akan şehir oluyoruz. Ve şu cümleye hak veriyoruz: "Gerçek biraz mide bulandırıcı, biraz sündürülmüş, kenarlarından kurusun diye güneşte bırakılmış porsuk kuyruğudur." Hepsini bu.

Hesiodos'un Theogony'sinde müzlerin (muse) söylediği "Biz yalan söylemesini biliriz gerçeğe benzer / Ama istersek dile getiririz gerçekleri de." cümlesi bu kitapta vücut buluyor. Bu öyküleri okuyup bir kalıba sokma, belli bir akım altında toplama meraklıları çıkacaktır elbet. Onlara da Carlos Fountes cevap versin: "Beni sınıflandırmayın, okuyun. Ben bir yazarım, bir yazın türü değil."

İnsanın sorageldiği kadim soruları öykülerin içine yedirirken önceki kitaplarına nazaran daha sade, duru bir anlatımla kesin hükümlere varmadan cevabı/cevapsızlığı bize kalmış yedi başka alemden yedi öyküyle sesleniyor Gürdamur. Hacimli olmasına rağmen yormayan, merakı diri tutan, okurun kimi duygularını da tetikleyen öykülerde kahramanların egosunun alter karşısındaki yenilgisini okuyoruz. Bu yenilgi halleri kahramanla okuyucu arasındaki bağı da güçlendiriyor. Okur, karanlık yanıyla aydınlık yanı arasındaki çizgide buluşuyor Önce Biraz Ağladılar'da.

AZİZ'İN YAZAMADIĞI ÖYKÜ

Emin Gürdamur

Aziz gece yarısı aynanın karşısında iskeletini seyrederken uzaklarda sönmüş bir yanardağın mahcubiyetiyle yüzleşti. Bir zamanlar göğe alevler kusan dağdan geriye bu kalmıştı. Alkışlar karşısında soyunan, soyunacak şeyi kalmayınca derisini yüzen, derisi bitince etini parçalayan, kemiklerini birer birer çıkarıp kalabalığa fırlatan, tezahüratlar eşliğinde azalan, eksilen, tükenmeyi yücelik sayan biriydi artık. Şimdi kalabalıklar için değil, kendisi için yapacaktı bunu. Son bir kez gökyüzünü ateşe verecek, iskeletini kül bulutlarının altında bırakacak, göğüs kafesinden ebedî bir heykel devşirecekti. Gözüne kestirdiği bir kaburga kemiğini sıksa gövdesinden tek hamlede söküp çıkardı. Kuş sesleri duydu. Elleri titredi. Şıpır şıpır damlayan, damladığı yerde birleşen, genişleyen kan öbeği Aziz'i kaşla göz arasında kızıl bir adaya çıkardı. Fayanslardaki çiçek demetlerinden rengârenk kuşlar havalandı. Küçük banyo evden ayrıldı, o güne kadar ev sahibinin haberdar olmadığı bir âlemin ağzına düştü. Aziz, sihirli değnek gibi elinde tuttuğu kaburga kemiğinde böyle bir âlem saklı olduğuna şaşırı. Kanlı, ıslak kemiği tasarruflu ampule doğru uzattı. Ampul, rüyaya sarkıtılmış bir pürüz gibi yanıp söniyor, yanıp söndükçe kemiği daha da belirginleştiriyordu. Aziz, bozkırda yeni doğmuş bir bebeği göğe uzatarak ay ışığında yıkayan bir şamanın kalp huzuruyla ampulün ışığında kemiği sağa sola çeviriyor, kaygan yüzeyine, kıvrımlarına defalarca hayran kalıyordu. Elindeki mucizeden bakışlarını bir an bile alamıyor, göğsünden akan kanları, üzerinde durduğu kızıl adayı görmüyordu. Âşık olunca yaralarını unutan sıradan insanların baş dönmesiyle sıradan bir banyoda kuş sesleri arasında kendi kaburga kemiğini seyrediyor, yaşadığı sarhoşluğun öncesine ve sonrasına dair hiçbir şey hatırlamıyordu. Kanlı elleriyle kemiği okşadı, sevdi, dayanamayıp iştahla tekrar tekrar öptü. Sen, sen, çok güzelsin sen, dedi sevinçle. Küvete yöneldi, elindeki mucizeyi orada ihtimamla yıkadı, ardından temiz bir havluyla kuruladı. Aziz o güne kadar göğsünde yaşadığına bir türlü inanmadığı kemiği bembeyaz bir havluya sarıp kucakladı. Biraz hızlı yürüse, duvara çarpsa, arkasına baksa bu âlemde kapı dışarı edilecekmişçesine korkuyordu. Temkinli adımlarla banyodan çıktı. Nefesini tutarak yatak odasına yöneldi. Kuş sesleri onunla birlikte holü geçip yatak odasına yuvalandı. Kemiği, iri ucu yastığa gelecek şekilde usulca yatırdı. Her şeyin nihayete erdiği yerde duruyordu Aziz. Göğsünden akan kanın yatağı da kızıla boyadığını, orayı da kızıl bir adaya çevirdiğini fark etmeden mutlu, mütebessim bir çehreyle kendi de yatağa girdi. İstedikini almıştı. İstedikisiyle aynı yastıktaydı. İki eliyle yorganı boğazına kadar çekti. Sağına dönüp gülümsedi. Seni çok seviyorum, dedi. Ama nasıl saf.

Aziz bu rüyayı gördüğü gecenin sabahına güçlü bir kalple uyandı. Perdeleri açtı, telefonuna uzanıp geçen hafta randevu verdiği öğrenci grubuyla buluşmasını iptal etti. Ders notlarını masanın en kenarına itti. Cüzdanını, gözlüğünü notların üzerine koydu. Masayla birlikte kafasının içinde de öykü yazabileceği bir boşluk açtığını hissediyordu. Günlerdir ışık girmeyen evinde, perdelerin ardında yaptığı nefis muhasebesinden her zamanki gibi alınının akıyla çıkmıştı ve şimdi bunu taçlandıracaktı. Dağınık ve loş bir odada, bölük pörçük uykuların içinde insanın kendini haklı bulabilmesi fena bir zafer sayılmazdı. Bu zaferin verdiği emniyet duygusuyla kelimeleri çağırırdı. Onlar aracılığıyla kendinden başlayarak başka insanların hayatına eğilecek, bunu yaparken araya mağlubiyetlerini, zaferlerini, yalanlarını sıkıştırarak, böylece anlatılmaz olanı anlatılır kılacaktı. Güya. Kırıp dökecek, öldürüp diriltecek, intikam alacak ama eline kan bulaştırmayacaktı. Kan deyince, rüyasına giren kaburga kemiğini hatırladı. Özlemlerle. Gözlerinde küçük, kızıl bir dalgınlık adası belirip kayboldu. Kelimeler sayesinde bütün kıyametleri göğüsleyebilirdi. Halat kullanmadan köprüler yapmak, dinamite ihtiyaç duymadan sarayları havaya uçurmak, yaşarken kaybettiklerini yazarken elde etmek çok az insanın keşfettiği sinsi bir oyundu Aziz için. Şimdi bu oyun için kırk beşinci kez kelimelerin kapısında.

Kahraman yeni boşanmış olacaktı. Böylece alabildiğine sefil bir zafer takının altından geçecek, sonrasında dilediği gibi at koşturacaktı. Gerçi Aziz seçkinliğini elinden alan o büyük savaşın, kâğıt üzerinde alelade duracağından endişe etmiyor değildi. Geçmişte de tüylerini diken diken eden nice düşüncüyü keşfettiği ilk anlarda pencereyi açıp bağırarak, sevinçle gökyüzüne sarılmak, bütün şehri öpmek isterdi. Arkadaşlarıyla buluşur buluşmaz sözü bir şekilde yaptığı keşfe getirir, keşfini dünyanın yaratılış sırrını çözmüşçesine iştahla anlatırdı. Lakin sıra onu yazmaya gelince işler sarpa sarar, büyü dağılır, kelimeler zorla bir araya getirilmiş mahalle berduşları gibi sağa sola bakınır, sakız çiğner, alakasız davranır, Aziz'in niyet ettiği anlamın hayrına şuncacık bir mesuliyet yüklenmezdi. Beğenmediği cümleler karşısında suç kimdeydi acaba? Heyecanları çarçabuk öğüten kalbinde mi? Kadir kıymet bilmez tabiatında mı? Anlaşılmak isterken açılan, açıldıkça büyüsünü yitiren kelimelerde mi? Biraz bunları düşündü Aziz. Sorulara cevap vermemek gerektiğini, onlarla arkadaşça yaşamak lazım geldiğini, daha ileri gitmenin, bir cevaba gönül indirmenin yeni soruların doğmasına sebep olacağını öğrenmişti. Sorular bozgundu evet ama cevaplar düpedüz ölümcüldü. Aziz, intizamlı bir bozgunun intizamsız bir bozgunun iyi olacağını düşünerek avundu. Yaratacağı kahraman da kendi soruları tarafından ısırılan, ısırılmaya bağışıklık kazanan biri olmalıydı. Ne kadar çabalarsa çabalasın eşsiz bir insan yaratamayacağını, eninde sonunda tekrara düşeceğini, kendinden önce yaratılmışların parçalarından hareket edeceğini, yaşanıp bitmiş ölü hayat parçalarından yeni hayatlar kurgulayacağını düşününce içi burkuldu. Masadaki aynada kendini gördü, yılgınlığa kapıldı. Doktor Frankenstein'in meslektaşısın be Aziz, diye mırıldandı. Kurgusal olan karşısında gerçek insanın ne kadar özgün, mucizevi bir varlık olduğunu tam itiraf edecekken içindeki ifrit başını uzattı ve Tanrı'nın da insanı annesinden, babasından, dedesinden, ninesinden, böylece geriye doğru uzayıp giden bir zincirden, o zincirin artıklarından yarattığını fısıldadı. Oflayıp başını iki yana salladı. Düşünce öyküyü yorar, diyerek işine döndü.

Kahraman boşandıktan sonraki aylarda bir daha hiç kimseye merakla bakmayacağını, merak duygusunun onu ebediyen terk ettiğini, merakla birlikte muhtemelen aşkın da terk ettiğini sanmalıydı. Ama kısa sürede yanıldığını anlamalıydı. Aziz duraksadı. Aslında kimse kısa sürede yanıldığını anlamaz, dedi. Cehenneme giden yol uzun bir yoldur. Kahraman sahici bir insan olmalıydı. Sahici birisi, ölüm haricinde hiçbir yıkımın insanı durduramayacağını, ruhundaki arayışını nihayetlendiremeyeceğini bilirdi. Bir kadın, demeliydi mesela, hiçbir şeyin sonu olamaz. Aziz tam burada eski karısının öyküyü okuma ihtimaliyle yüzleşti. Bir erkek de hiçbir şeyin sonu olamaz, diye ekledi. Ama bu ilaveyi karısından korktuğu için yaptığını düşünüp kendini yadırgadı. Yakıksız bir şeydi bu. Bari dedi, bir kaplan da bir kelebek de bir kartal da hiçbir şeyin sonu olmasındı.

Merak duygusu ona her şeyden ders çıkarmayı, çıkardığı derslere kulak asmamayı, kulak astıklarının kıymetini bilmemeyi öğretsin. Sahipsiz, başıbozuk bir tutku tarafından güdülsün. Göğsünden kendi iradesi dışında pençelerini çıkararak, dünyaya tırnağını geçirmeye çalışan merakı, o tutkunun su yüzeyindeki başı olsun sadece. Ahtapotu andıran bir canavar hayal etti Aziz. Bu merakı hangi atasından tevarüs ettiğini bilmesin. Merak etsin ama bilmesin. Ah onu bir bilsen yakasına yapıştırdım, desin. Diğer insanlar gibi uslu uslu kendi sınırları içinde yaşayıp ölme hakkını elinden alan bu mirası, sahibinin önüne atıp buyur sevgili büyük büyük baba, büyük büyük anne, her neysen artık, buyur, diye kükmek istesin. Aziz bu sırada, Doktor Frankenstein'in ucubesini, kendi etleriyle hesaplaşırken hayal etti. Güzel fikirmiş, dedi. Kahramanın, bu kıyıcı emanetin sahibini hiçbir zaman öğrenmemesi gerekiyor. Akıllıca başını salladı. İç dünyasında infial yaratmasını beklediği olaylar, birkaç adım sonra yıllardır o hadiselerin içindeymiş gibi bir aşinalık armağan etsin ona. Bu sırada akı, yeni topraklarda at koşturmayı, sınır tanımaksızın yol katetmeyi sürdürsün. Kutsal aile bağını koruyamadığı için vicdan azabı çekmesin. Toplum tarafından denetlenen, güdülenen, yorumlanan, şekillendirilen hiçbir şeyden mucize beklememek gerektiğine inansın. İnanmasa bile inanır gibi yapsın. Derin derin düşünerek kendini haklı çıkarsın.

Eski eşiyse, taşrada görev yaparken biraz meraktan biraz can sıkıntısından biraz kimsesizlikten birbirlerine yaklaşmışlardı ki taşrada iki bekârın birbiriyle uzun uzun dertleşmesinin doğal bir sonucu olarak dünyanın geri kalanına birlikte karşı koyabilecekleri vehmine kapılıp evlenmişlerdi. Kadın, hiçbir zaman söylemese de adamın kitaplara, o kitapların içindeki cümlelere düşkünlüğünü budalalık olarak görsün başlarda. Zamanla bunun saplantılı, hastalıklı bir tutku olduğunu anlasın. Buna karşın adam, evliliklerinin ilk yılında bir kadının bir erkekten bekleyebileceği her şeyi karısına cömertçe sunmuş olsun. Fakat daha sonra, birlikte yaşamının insanlar arasındaki mesafeyi kapatmak yerine açabileceğini görsün. İkisi de iyice görsün bunu. Başka şarkılar dinleyen, başka rüyalar gören, başka duvar diplerinde ağlayan insanlar oldukları gerçeğiyle yüzleşsinler. Ben yüzleştim, dedi Aziz, herkes yüzleşsin. İnsanın ne sinsi, ne yalancı bir yaratıcı olduğunu, bunca başkalkılar içinde birbirimize benzemeye başladığımızda anlamıştım. Onlar da anlasın.

Benzerliğin beyhude gölgesinde göz göze gelmeden, birbirinin sesine kulak vermeden gündelik sorumluluklarını paylaşan, geleceğe dair rutin planlar yapan, yardımlaşan, sınav kâğıtlarını beraber okuyan, az konuşup az yiyen, ara sıra didişen, bu didişmeleri evliliğin bir parçası sayan, sadece yatak odasında yüz yüze gelen iki insan olmayı tecrübe etsinler. Tutkulu ama kusurlu bir hikâyenin kahramanı olmak bunu gerektirir. Birbirlerine ihtiyaçları, tam da taşradan kurtulacakları sırada sona ersin. Önce ne kadar uyumsuz bir çift olduklarını konuşmaya başlasınlar. Her şey konuşmayla başlar. Bu konuşmaların suçlamaya vardığı bir gece, son defa ama sanki ilk defaymışçasına, yok yok son defa olduğunun yüksek bilinciyle ateşli bir biçimde sarılıp yatsınlar. Altlarındaki çöl büyüsün. Testinin dibindeki son damlayı o gece birlikte içsinler. Her şey o gece nihayete ersin. İkisinin hızlıca karar vermeye meyilli mizacı, doğup büyüdüğü şehirlere dönerken birbirinden büsbütün sıyrılmalarına imkân versin. Büsbütün sıyrılmak mı? Gülümsedi Aziz. İnsan çıkmayan bir lekedir, diye bağırды. Leke hoş değil, çam sakızı demeliyim. Evet, çam sakızı. Adam ve kadın, uçsuz bucaksız bozkırın ortasında, gürül gürül ırmakların kenarında, henüz turizme açılmamış traverten mağaraların ıssız köşelerinde ateşli hatıralar serpiştirerek taşrada geçirdikleri dört yılın sonunda yollarını ayırsın. Bundan sonra hayatlarına kim girerse girsin, birbirlerinden edindikleri tecrübeden o da payını alacak olsun. Leke bir görgü bir tavır şeklinde insandan insana bulaşarak herkesi kuşatsın. İnsan lekesi insanla çıkar, diyenler yanılınsın.

Bu kısa evlilik adamın çok genç yaşlardan beri kadına atfettiği mistik anlamı elinden alsın; onu et, kemik, balçık, haz, elem, ses, öfke sarmalında çarmıha gersin. Öfkesi, derste, toplum tarihin en büyük en yalanıdır, demesine sebep olsun. Durduk yerde. Farabi'nin Erdemliler Şehri'ni Batı'nın ideal şehir tasavvuruyla kıyaslaması ve elbette üstün çıkarması gerekirken. Aklına mahkemede karısının birdenbire bütün anlaşmaları ihlal ederek kendisine yönelttiği suçlamalar gelsin. Önündeki ders notlarından çıksın. Sayfa kenarlarında bariyer vazifesi gören hatırlatma notları da işe yaramasın. Şarapole yuvarlansın. Öğrencilerin şaşkın bakışları altında yılların bastırılmış, gizlice örgütlenmiş sakıncalı düşünceleri amfiyi ele geçirsın. Kendimizi kandırdığımız ölçüde huzura ereriz, desin. Erdem herkesin kendi yalanına başka yalanlar karşısında giydirdiği ikiyüzlülüktür, desin. Bakın arkadaşlar, mesela ben bir dönem hayatımı başka yalanlarla mücadele etmek uğruna daha büyük yalanlarla donattım, süsledim, desin. Ellerini havada coşkuyla açarak, işte ışıllı ışıllı bir avize ama tek bir düğme görkemli bir avizenin bütün yapraklarını söndürebilir, tek bir elektrik düğmesi, anlıyorsunuz değil mi, görkemsiz, sefil, anlamsız bir düğme. Sonra her şeyin yerle yeksan oluşuna anbean şahitlik ettim. Savaşta gözlerinin önünde çocuğunu kaybeden anneler gibi. Her şeyi bilmek, ayağa kaldırmak, yeniden kurmak isteyen soylu çabamı ayaklarımın altına alarak şuan burada söylemek istiyorum ki yaşamın yegâne ölçütü yaşamdır. Derste bu yersiz tiradın orta yerinde, karısının mahkemedeki saldırgan dudaklarını hatırlasın. Mahkemede artık bir yüzük taşımayan ellerini havada sallayarak onun bencilliğinden, egosundan, nemelazımcılığından, kibrinden, küstahlığından, akrabalarına karşı saygısızlığından söz etsin. Boşlukta öfkeyle dönen gözleri kocası hariç her insana değsin, her duvara dokunsun, nihayet yerde hayalî bir noktada takılıp kalsın. Adam o an, karısının hücumunda, daha iki ay öncesine kadar ter içinde sabahlayan bir kadının son raddede tavanda donakalan kalıntılarını görsün. Hatıralar, dedi Aziz, tek bir düğmeyle sönmeyen binbir başlı avizeler. Pardon canavarlar. Onları kim söndürecek?

Karısı aracılığıyla çocukluğundan beri okuduğu romanlardaki, izlediği filmlerdeki mutluluk sahnelerini tecrübe etmek istemiş, hayatla bir kadın üzerinden varoluşsal bağ kurmaya yeltenmişti. Elinde kalan ise bedenini bir başkasına teslim etmeden, onun tasarrufu altında haz bahçelerinde gezdirmen insanın kendisini tanımayacağına dair ukala söylentinin yalanlanması oldu. İkinci duruşmada boşandılar. Duruşmalarda ikide bir, üzgünüm sanırım böyle olması gerekiyordu, demekle yetindi. Mahkeme kalpsizliğine hükmetse de medeni yasalar onu makul bir bedel karşılığında özgürleştirdi. Dersten çıkıp evine gittiğinde de kafasının içinde karısıyla kavga etmeye, daha doğrusu onun yokluğuyla beklenmedik şekilde ortaya çıkan boşlukla didişmeyi sürdürdü. Kadın da biter, dedi bir akşam, okuduğu romandan başını ansızın kaldırarak. Arzu, onulmaz yaraların el değmemiş dışa vurumuydu ve et duvarının ötesinde onu büyülemeyecek bir şey yoktu. Hâlbuki. Ne kadar da var gibi hissetmişti.

Büyük şehre o çok beklediği üniversite kadrosuna atanarak geldi. Gelir gelmez hayatı boyu yapmadığı bir şey yaparak yeni arkadaşlar edinmeye çalıştı. Bunda karısının mahkemede sözlerinin de payı vardı elbette: Bir tek arkadaşı bile olmayan sefilin tekisin sen. Birdenbire düşülen yalnızlık, onun gibi hayatı kitaplardan ibaret sanan biri için bile katlanılması güç bir imtihandı. Kendini tanımadan yapılan evliliğin yalnızlığı azaltmak yerine çoğalttığını, iyice hesaplanmamış dostlukların huzur yerine gürültüyü artırdığını öğrenmişti. Yine de olsun, dedi. Kendini tanıyanlar gerçek aşkı, iyice hesap edenler dostluğu bulamazlardı. Mağluptu ama pek de pişman değildi. Kendinden umudunu kesmemekte kararlıydı. İnsan muammaydı. Yolun başına dönme şansı olsa yine aynı hataları yapardı çünkü bazı insanlarla savaşmadan bazı insanlarla sevişmeden bu muammanın farkına varılamazdı. Vara vara babaannemin yanına vardım dedi gülerek, o da insan muammadır yavrum deyip dururdu.

Hayatın insanı yakasından kavrayıp bir karar vermeye zorlayan parmaklarına dış geçiremiyordu. Yakasına yapışan elin parmaklarından birer birer kurtulmalıydı. Aziz'e göre bu parmaklardan iki şekilde kurtulmak mümkündü. Zorlamayla onları dışa doğru açmak ya da içe doğru bastırıp kırmak. O, kırmayı denedi. Birini severek kalbini onaracağını zanneden milyonların saptığı patikaya saptı. Ama bunu, dürüstlüğünden taviz vermeden yapacaktı. Aynı üniversitede çalışan Jale'nin içtenliğine tutundu. İkisi de üniversiteye yeni intisap etmişti. Birlikte gezip tozduklar, hatıralarını ifşa ettiler, aynı mahfillerde kulislere katıldılar, idareye birlikte proje sundular, çalıştay hazırladılar, raporlar düzenlediler, Jale'nin evinde sabahladılar ve final döneminde nişanlanmaya karar verdiler. Jale, nişan günü adamın gözlerinin içine bakarak, artık iyileştin değil mi, diye sordu. Aziz güldü. Jale'nin iri siyah gözlerine bakarken kendisine yönelttiği sorudan çok genç kadının yazdığı son makaleyi, o makaleden sızan zekâ parıltısını düşünüyordu. Sen çok özel bir kadınsın, dedi. İşkolik, çalışkan Jale'ye yetti bu. Sevinçten ağzı kulaklarına vardı. Ama bu çok özel kadınsın cümlesinin, aşkla ilgisiz bir söz olduğunu anlaması uzun sürmedi. Ayrılmaya karar verdiler. Alabildiğine makul, şehirli bir tavır takınarak yüzüklerini çıkardılar. Dışarıda kar yağıyordu ve ikisi de çok üzgündü. Adam, Jale'nin odasındaydı, nereye koyacağını bilemediği ellerini yüzüne götürüp ağlamaya başladı. Hıçkırıklar kadının kalbinde şuncacık bir tesir meydana getirmedi çünkü o kalbin kulakları az önce acımasız bir itiraf duymuştu:

Üzgünüm, seni sevemiyorum. Adam bunu söylerken zalimliği değil, dürüstlüğü öncelemişti ama kapı açıldıktan sonra dürüstlikle zalimlik, aynı anda içeri girmişti. Yine de pişman değildi. Bunu yapmasının sebebi kendince gayet açıktı. Jale kadar Jale'nin üniversitedeki itibarını seviyordu. Jale kadar Jale'nin makalelerini seviyordu. Jale kadar Jale'nin sosyal ilişkilerdeki dengeli tavrını seviyordu. Jale kadar Jale'nin nüktedanlığını seviyordu. Jale kadar Jale'nin anaçlığını seviyordu. Jale kadar Jale'nin onun hakkında yaptığı açık sözlü eleştirileri seviyordu. Hâlbuki dedi Aziz, bir kadın önce ve sonra ve daima kadınlığı sebebiyle sevilmeliydi. Ve bu sevginin açtığı kapıdan diğer sebepler girmemeliydi. Diğer sebepler dışarıda kalmalıydı. Diğer sebepler kendi işine bakmalıydı.

O günden sonra toplantılarda, etkinliklerde, panellerde bir araya gelmediler. İdare, onları aynı projelerde görevlendirmeyerek aralarında başlayıp biten maceraya saygı göstermiş oldu. Doğrusu ikisi de bu inceliği fark edecek durumda değildi. Adamın eski karısının mahkemede çıkardığı rezillikleri konuşup birlikte yadırgadıkları günlerin hatırına Jale bir süre sakinliğini korudu. Daha sonra eski nişanlısına gayriihtiyari birkaç darbe vurmak, onu bekâr öğretim görevlileriyle kışkırtmak, geçmişte ona ilgi gösterenlerle gezip tozmak gibi cezalara maruz bıraktı. Tabii bu Jale'nin kuruntusuydu. Çünkü bütün bunlar olurken adam zor günler için sakladığı içgüdüsel sandalına çoktan binmiş, Jale'nin silik hatıralarının arasından aheste küreklelerle uzaklaşmıştı bile.

Silik hatıralar mı? Aziz yazdığına inanmadı. Dünyanın bir yerinde aşk acısını kolayca unutabilen insanlar yaşıyordu muhtemelen ama bu insanlar bir öykü için lüzumundan fazla gerçekti. Aziz tavana baktı. Boynunu ovdı. Evliliğinin ilk yıllarında masa başında uzun saatler geçirdiğinde boynunu karısı ovardı. Aziz'in aklı korkunç biçimde eski karısındaydı. Öyküye başladığı ilk andan itibaren kahramanın eski karısını anlattığı anlarda çoğalan, diğer sayfalarda durulan yazma tutkusu bunun göstergesiydi. Her şeyin farkındaydı Aziz. Gözlerini sımsıkı, âdeta bir küfür gibi yumarak eski karısına hayatından defolup gitmesini söyledi. Burnundan soluyarak, dişlerini sıkarak. Yazdıklarını geriye dönüp okuyunca kırk yerinden yamalı bohçaya benzetti. Bazı cümlelerden utanç duydu. Bazı yargıları beğenmedi. Bazı betimlemeleri çocuksu buldu. Yazdıklarıyla yaşadıkları arasındaki mesafeyi ayarlayamamıştı. Hadiseler hızlı akmış, bu hız esnasında yapmaması gereken bir şey yaparak iki kadını aynı öyküde peş peşe anlatmıştı. Hayatı hülasa etmenin saçmalığını gördü. Zaten öyküyü yazmaktan keyif de almamıştı.

Cümleleri zorla kurmuş, güç bela birbirine eklemişti. Hislerle hadiseleri doğru yerinden birbirine ilintileyememiş, diyecekleri akim kalmıştı. Olmaz, dedi. Tek bir hamlede dosyayı çöp kutusuna gönderdi. Kahramanını hayatın sırrına vakıf bir bilgelikle kadından kadına koşan bir zamparalık arasında bir yerde terk etmişti. Sonra ikinci hamlede çöp kutusundan da sildi. Uçurumun ortasında ağı tükenen örümcek gibi kalakaldı Aziz.

Derin bir nefes aldı. Kimsenin bir şey bilmesine gerek yok, kimseye açıklama borçlu değilsin, dedi. Yatağına uzandı. Çok yorgundu. Nihayetinde hiçbir şey kazanamamış olsa da kelimeleri kuşanarak sıkı bir savaşa girmiş, savaştan elde ettiği ganimeti bir anda yok etmişti. Yok ettiği öyküleri bir daha asla yazmaya çalışmazdı. Bir daha o adamı, bir daha o kadını, bir daha o olayı sayfalara yaklaştırmazdı. Onlar yokluğa karışınca, bütün gidenler gibi bir anlama kavuşurdu. Eski karısı. Ondandır neden kurtulamıyordu? Defol git, diye bağırdı. Göğsünde bir ağı hissetti. Elini göğsüne bastırdı. Parmak uçları göğüs kafesinde bir boşluk fark etti. Orayı eşeledi bir süre. Parmakları boşluğa düştü. Kaburga kemiklerinden biri eksikti. Bağırarak uyandı. Yatağında nefes nefese doğruldu. Yanındaki yastığa baktı. Kemik uyuyordu.

Uzak, Fakat Neden?

hep uzak iklimler hayal edersin
burası böyle
uzak, fakat neden
bilmezsin çünkü içinde bir yerlerde
içinde bir yerlerin kaldığını
unutmak üzeresin

kırlar çekiyor canın
gidiyorsun elverdiği kadar
canavarları arkanda bırakıp
koşmak istiyorsun,
koşmak, fakat neden

upuzun gölgen olsun
bu bahar günü, dere yataklarına
serviler, akasyalar, kavaklar upuzun
salınsın, nazik gölgeler bıraksınlar,
bırak, bırakayım, bırakalım
bıraksın peşini istiyorsun
telaşlar, emeller birbirini kovalamasın

mümkün geliyor, güçlü hissediyorsun bir an
temiz havalar işte çarpıyor bazen

“Gerçek hayatın” hikâyesini hızla kaybederek kendisine yeni ve mümkün olduğu ölçüde dünyadan, benliğinden, hakikatten uzak bir hikâye “uydurma” dönemini yaşadığımız yeni çağda şiirin hikâyesinden bahsetmek oldukça zor. Bu hem yeni çağın insanların gerçek bir hikâyeye dâhil olmalarını zorlaştırıcı etkenleri nedeniyle hem de şiirin bizatihi hikâyesinin anlatılmasıyla çağrışımlarını sınırlamasıyla alakalı bir zorluk.

“Uzak, Fakat Neden?” şiiri benim en yalın şiirimdir denilebilir. Çok yüzeysel bir konuyu çok sade bir dille anlatıyor. İlk kitaptan sonra yazdığım ilk şiirdi. Her yeni kitap şairde yeni şeyler için çalışma arzusu uyandırıyor olmalı. Belki de bu şiirin bu kadar yalın, imgeden, düşünce yoğunluğundan uzak kalmasının sebebi budur.

Yine de şiirin odak noktasına baktığımızda “yeni insanın” büyük sıkıntılarında birine yöneldiğini görebiliriz. İstanbul’da yaşadığım dönemde Konya’ya tayin bekliyorduk. İstanbul’un karmaşası, yaşama güçlüğü, pandemi dönemi ve sair sıkıntılarla dolu bir süreç. Neticede Konya’ya tayin olduk. Vazifeye başladık. Gözümüz hemen bir bahçe aramaya başladı. Kendimize dere kenarında epeyce büyük, içinde altmışa yakın ağaç bulunan bir bahçe aldık. Gittik, geldik, çalıştık güzel de oluyor elbette insanın toprakla uğraşması. Sağaltıcı bir tarafı var. Ancak biz şehirliyiz, çalışıyoruz, entelektüel kaygılarımız, hayata insana dair düşüncelerimiz var! Şiirin odağı tam da burası. Şehirli insanın kırlara öykünmesi. Bu yalnız bağ bahçe ile uğraşalım hevesi değil. Bu bir çeşit kaçış. Şehirden, hayhuyundan, garabetinden, yalanlarından, sahteliğinden...

Düşünmeye çabalayan, hayatı yalnız dünyadan ve içindekilerden ibaret olmayan insanlar için büyük zorluk yaşamak. İyi insan olmaya uğraşacaksınız, yalan söylemeyeceksiniz, helal kazanmaya uğraşacaksınız, hak yemeyeceksiniz ve siz bunları yapmaya çalışırken etrafınızdaki herkesin inandıklarını söylemelerine rağmen -az bir dünya menfaati için- tam aksi hareketlerini göreceksiniz. Epey zor iş.

Şiir tam böyle bir iklimin şiiriydi. Uzak iklimler hayal eden, maverayı kovalayan ama dünyada bir yerlerde vaktini hakkıyla geçirmek zorunda olan kendisine, ailesine, çevresine ve bütün insanlığa karşı sorumluluk duyan bir insanın, diğer insanlara bir beyanı mahiyetinde oluştu.

Bu uzak iklimler hayalini kırlarda gidermeye çalışmak mümkün ancak gidermek mümkün mü? Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer yine şehrin meydanları değil mi? Meydana düşen kaza taşlarından nasibini almaz mı? Elbette alır. Telaşların, emellerin birbirini kovaladığı bir dünyada kaygıdan emin olmak mümkün mü? Elbette hayır. Kırlar iyidir, şehirden uzaklaşmak iyidir ancak bunu bir hal olarak üzerinde taşımak ve topluma sâri bir iyilik haline ulaştırmak güç görünüyor. İnsan bazen bu gücü kendinde hissediyor evet fakat bu ne kadar uzun sürüyor tartışılır. “Uzak, Fakat Neden?” şiiri bu düşüncelerle, hislerle yazıldı.

Şiirülke

Süreyya Altunkara

BEKLENEN ŞEY KAN DEĞİLDİR ARTIK

Kırmızı ışıkla sınanan sabır telakkisiydi beklenen
bir vakit sonra kulaklara değmeyen uğultu kopuyor
yakarışlar karışıyor asırlık çamlardan çıkan
kayıp giden otuz yaş yorgunluğu oluyor, dur tabelasının görünmezliğinde.
Ne çamlardan haberdar
ne de beklenen geliyor hevesle bakılan topraklardan.

Kirden ve çamurdan ziyade asfalttan ve parkeden iğreniliyor
kırmızı ışık dedim yeşili görebildiğin kavşaktan
-eskiden, geriden, önceden görebilen insanlar-
durmanın azabında görüşlerden bahsedilmiyor
eşkin atlardan savrulmuş köpükler gibi, küfürler çatılıyor şehrin nirenginden
bilirsin çiriklikla bir umut çekilen demirin akıttığı yağ
şehrin kulağı varsa en çok o ses acıtır.
Muhakkak bilirsin, görebiliyorsan.

Her gün molozlar arasından dökülüp
her gün aynı -aldanış ve hicran-
her gün aynı kanırtı
her gün aynı şeye icbar.

Kabuk bağlayan yarayı soydukça,
beklenen şey kan değildir artık.
Aynı sahandan yenilen hınc
örse tutulmuş gözler
sofraya dökülen sıcak kovanlar..
Bir bir kulak verirsin
hepsinden muarız sözler işitilir
şehirden kopan.

Ve bunca debdebe arasından bir avuç insan
polinezya dilinden gelen kelimelerden uzak
sahi, ne diyordu şair?

...

Söylemiş olayım diye söylemiyorum ama şiir üzerine -bilhassa şiir üzerine- bir şeyler demek zor. Üstelik bu kendi kaleminden çıkan bir şiir ise başlı başına içinden çıkılamayacak bir şeye dönüşüyor. Tabii ki bunları kendi veçhemden bakarak söylüyorum. Birkaç yerde söylemişimdir “Eğer anlatabilseydim şiir yazmazdım.” diye. Şiirimi anlatmak, açıklamak yahut ayyuka çıkarmak. Ne denilirse denilsin, kastım sadece bu mevzuların zorluğundan anlatamamak değil elbette. Anlatıyor olmamın şiirime (diğer şairlerin şiirleri için de geçerlidir) bir şeyler katacağına dair şüphelerim olduğundandır. Şiirin gayesi hakkında kati bir şeyler söylemek gerekirse, şiirin gayesinin kati olmayışıdır. Şiirin her okunduğunda farklı anlamlara, farklı duygulara, farklı mevsimlere gebe olduğuna inanırım. Yazılış sürecinde de bu girift ahkâm devam eder. Hem şiir okuru hem de şairi için durum genel itibariyle değişmeyecektir. Bilvesile söylemek isterim ki hiçbir şiirimi bitirmedim, nihayete erdirmedim. Sadece terk ettim. Çünkü şiir ancak terk edilen bir şey kanaatimce. Bu bahisleri uzadıya poetik temellere oturtmak burada abes kaçacak. Bu sayfanın ruhu ya da bu sayfayı okuyan ruhun en son isteyeceği şeydir. Yanılıyorsam okuyucuların bu kadarlık bana katlanmasını temenni ederim.

Bunca şey söyledikten sonra senin burada yerin nedir, demek hakkınız. Burada sizlere şiirim üzerinden kritik, analiz, poetik çıkarımlar veya dramatik şeylerden bahsetmek için yer almadım. Sizlere kendi dünyamdan şiirim (ve başka şairlerin başka şiirlerine bakışımı) yerini göstermek için yer aldım. Umarım aramızdaki akitten (tek taraflı olmaması için ne diyeceğimi bilemiyorum) memnun kalırsınız.

Başta tutturduğum şiirime gelecek olursam; bu şiir şehir hayatının keşmekeşliğinden ve şehrin insanından ibarettir. Böyle deyince yanlış bir şey söylemiş olmayacağımı ama doğrunun tamamını da söylemiş olmadığımı bilin isterim. Şiirin tek düzeyli bir şey olmadığı şiir okurlarının malumudur. Şehrin insanının korkuları, hayalleri, tereddütleri, umursamazlığı veya dikkati var bu şiirde. Günlük yaşantımız şehir hayatının kurallarıyla bezeli. Bu kuralların hukuki boyutları olduğu kadar siyasi, toplumsal ve evrensel kuralları da mevcut. Bunların yanında şahsi kurallarımız, genetik kodlarımız, ahlaki sınırlarımız var. Listeyi uzatmamız mümkün. Velhasıl kurallardan müteşekkil bir hayat. Bunca debdebenin (mecazen diyorum, elbette sorumluluklarımız başkadır) arasında şiir deva vasfıyla devreye giriyor.

Şiirde; şehir hayatının buğulu hissiyatı dramatize edilebilirdi, yeşili sadece belediye parklarında görmemize rağmen bir yeşilden veya doğa sevgisinden bahsedilebilirdi, sıcak yaz günlerinde her zaman serin olan AVM surları içerisindeki gezintilerden aktarılabilirdi. Hiçbirinin olmamasını sadece tercih olarak sanmamak gerekir.

Dikte ettiğimi zannetmeyin, şiir bir nevi katalizör görevi barındırıyor. Burada şiirin bir yol göstericiliği (bu yolun mevcut yollardan başka bir yol olduğu muhakkak) olduğunu ama bu yolun neye tekabül ettiğini bilmememizle şiirin başladığını bilmek gerek. Şair sizi bir yola çıkartmıyor, bir yol gösteriyor. Bu yolun iyi veya kötü oluşuna dair önerisi olmayabilir. Şiir sezgisi olan okur için bu durumun gölgede kalan bir tarafı yok. Ya şiir sezgisi olmayan okur ne yapmalı? Bu da başka bir mevzu.

Biraz önce bahsettiğim şehir hayatının ışıktaki kalmış yanlarını ya da karanlıkta duran kısımlarını size şairler gösterir. Eğer şairin şiirleriyle daha önceden iştiğal etmiş şiir okuru varsa, gösterilen bu yolları ya tanır ya da bilir. Şiir serüvenim bu minval üzerine gitmiştir. Şairleri gösterdikleri yollardan tanırım. Bazen bilmediğim yollarda tereddütlü yahut tanıdık yollarda emin adımlarla ilerlemenin sahiciliğinde bulurum kendimi. Şiir okuru bu yolları arşınlarken yorulmamalı fakat telaşlı şekilde çıkmaz sokaklarda da yol almamalı. “sahi, ne diyordu şair?..”

ORHAN PAMUK, KAR VE KARS

Aslında her şey Orhan Pamuk'un Kar kitabını okumakla başladı. Başlayan bir hikâye de diyebiliriz veyahut bir yolculuk. Kitabın münakaşası daha kitabın sayfaları arasında gezinirken duygu ile düşüncenin vuruşlarıyla okuma serüveninin hayaller dünyasındaki yeriyile açılmış oldu. Yaşadığım şehri bir kenara bırakmış, mükemmeliyetle hayalimde kurduğum şehrin hallerine dalmıştım. Bir çıkış yolu arıyordum. Pamuk'un anlatımındaki büyüye kapıldıkça, bu çıkışın imkânsıza yakın bir yerde durduğunun da farkına varıyordum. İstanbul'un 2008 kışında, pencerenin kenarına yanaşıp kitabı bir süreliğine kapatıp gri havayı ve yağmur damlalarını seyretmek bile fayda etmedi. Lakin kitabı kapatmak, o dehşetli karlı, sisli, buzlu Rus ve Ermeni yapılarının olduğu caddelerde dolaşmanın önüne geçemedi. Nereye çevirirsem çevireyim başımı, KA'nın minibüsten indiği sahnede karlar kirpiklerimin üzerinde birikiyor, KA'nın yürüdüğü caddelerde ayaklarımı hissediyordum. Böyle gider sanmıştım. Birkaç gün içinden çıkar, hayatıma dönerim diye düşünmüştüm. Ama bazı anlar, bazı ruhlar insanın peşini bırakmaz. Kaçtıkcça yakalanır, büyüsüne hapsolür, oradan çıkamazsın. Lisanıma düşmeden, kalbimi bir evden alıp başka eve götürenin büyüünün hezimetini belli ki yolculukla sonlanacaktı. Nitekim öyle de oldu.

Vapurdan inip Haydarpaşa Garı'na adım attığımda, öten tren düdükleleriyle yolcuların sağa sola kaçışıyla birdenbire içimde bir korku belirdi. Hiç bilmediğim bir yola çıkmanın korkusuydu bu. İçimdeki korkuyu bir nebze de olsa Kars'ın büyüüne kaptıran Kar kitabının sayfalarında dolaşmam bertaraf etti. Başlı başına yetmeyecekti kitap, benim kendimi iyice gitmek fiiline hazırlamam lazımdı. "O şehre gidip görmelisin," iç sesi bir kere kanıma karışmış, delirtici düşünceleriyle beni benden alkoymuştu. Bir lanet gibiydi. Yol 36 saatten fazla sürecekti. Ama kitabın bende bıraktığı hisler bir ömür boyu. Mekânın ebediyeti bir kitapla beni alt etmişti. Gişelerde bekleyen insanlara çarpa çarpa bileti alıp döndüğümde birkaç saatin ardındaki bekleyişle korkumla, Kars'ın karlı sokaklarında gezinen KA'nın sesi ve adımları yer değıştiriyordu.

Trene bindiğimde gecede kalan uykusuzluğun yorgunluğuyla uykuya daldım. Nerede uyandığımı bilmiyorum. Orada, peronda ağızlarında buhar çıkan insanların sıkı sıkıya giyinişini aklıma geliyor az çok. Burayı fazla uzatmadan Kars'taki tren garında inip buzlu merdivenlerden kayıp düşmemle, şehrin bana uzattığı ilk el biraz sert olmuştu.

Yürüyüp bilmediğim şehrin sokaklarında daldığımda, gerçekten de Kar romanından çok kendimi bir Rus romanı içinde hissetmiştim. Benim için ikisi de cazipti. Orhan Pamuk'un anlattığı taş binaların olduğu caddelerde yürürken, kar tepemde dolaşan birer pamuk yığınıydı. Birkaç gün boyunca şehrin caddelerini, sokaklarını, kahvelerini dolaşıp insanlarla konuşurken, ikinci bir KA vakıasının ortasında kalan bendim. Çünkü şimdi kurgunun içinden çıkmış, gerçeğin içinde yürüyordum. O günden kalanları aklımda tuta tuta yaşadım. Şimdi ise Kars'ta yaşıyorum. İkinci yılım olacak. Şehre dair her gün yeni şeyler öğreniyorum. Duygum da düşüncem de sürekli değişiyor. Bundandır ki, daha önce Kars için söylediğim birkaç şeyi burada da söylemek istiyorum:

Kars'ta bulunmamış veyahut yaşamamış her insan için bu şehrin, kendini uzaktan bir denge kenti olarak gösterdiği doğrudur; hem etno-politik olarak hem coğrafi ve toplumsal koşulları ile Kars hakikaten de kültürel bir transistörün üstüne adeta oturtulmuş bir denge kentidir. Buna mukabil Kars, yaşadıkça tezatını da insana göstermekten çekinmeyen iç kuvvetleri zıtlıklarla çarpışan bir saklı kutudur. Yine kültürel olarak birçok tezatın birleşimi söz konusudur fakat bu defa daha da dikkat celbeden Kars'taki insani durumdur. İnsan Kars'ta iken, yitip gitmişliğin ve henüz vakit varkenliğin sabırsızlığını bir ürperti ile hisseder ve şehrin özündeki tezat gereği Kars, insana sabrı böyle böyle öğretir. Dahası ızdırıp bu şehrin kumaşı olmuş gibidir yine bir iç kuvvet sonucu bu memleketin insanının devingen bir mizah sahibi olduğunu görürsünüz... Kars'ın içinde işler ve günler tezat içerisindedir, çünkü bu gökyüzünde de böyledir: Bacalardan dumanlar çıktığı solursunuz, griliğin isini görürsünüz ve bu sokulan tedirginliğin yanında kar yağdığını, karın sükûnet ve beklentisizlik hissinde yağdığını görürsünüz. Böyle böyle pek çok tezatın, yaşıyor olmaktan beslenen insan yanlarımızın algılayabildiği kadar, bir denge ile çarpıştığını ve yine dengenin bir tezat üzere inşa edildiğini ben Kars'ta yaşarken öğrendim. Kars'ta yaşamak biraz da budur: çelişkilerin dengesi ve dengenin çelişkisi.

Şimdilerde ise Orhan Pamuk'un anlattığı, KA'nın yürüdüğü Kars sokaklarından çıkıp kendi Kars şehrimi yaratmaya çalışıyorum. Yarattım mı? Henüz değil.

MARQUEZ'İN İÇİMDEKİ LATİN AMERİKA'YI NASIL BÜYÜTTÜĞÜ

Marquez'le tanışmam dünyadaki birçok okuru gibi Yüzyıllık Yalnızlık ile oldu. Kimileri ona alışmak için başka kitaplarla – Kırmızı Pazartesi ya da Yaprak Fırtınası gibi-başlanması gerektiğini söylese de hacimli ve kurgusal anlamda girift bu roman beni ilk sayfasından itibaren günlerce başından ayırmamıştı. Onu bir yaz mevsiminde okumaktan olacak, takip eden her yaz içime Marquez okuma hissi çöreklenmeye başladı. Sonra yaz demek Marquez külliyatına yeni bir kitap eklemek demek oldu. Bunları yazarken de Bir Kayıp Denizci'yi henüz bitirdim. Onun bir hikâye avcısı olduğuna ve hikâye avına çıkmasa bile hikâyenin nerede olursa olsun gelip eninde sonunda Marquez'i bulduğuna dair bir de tivit atmıştım. Twitter edebiyat tarihi külliyatında yerini aldığıında o tivitimi görürsünüz. (Elon Musk sitenin tüm geçmişini kapsüle koyup Space X ile Mars'a yollamayı akıl etmezse elbet.)

Marquez ne yapmıştı da okur okumaz Yüzyıllık Yalnızlık, içime şenlikli bir Latin Amerika tohumu, dahası külliyatını bitirme isteği ekmişti. Bunun cevabını aslında kitabı okurken dahi hissediyordum da henüz kavramsallaştıramıyordum- Her şeyi kavramsallaşmak zorundaymışız gibi- ama şimdi çözümleyebiliyorum. Çocukluğunun bir kısmı doksanlarda geçen birçokları gibi benim de belleğim pembe dizilerinden kesitlerle kurulan birçok Latin Amerika imgesiyle süslü. Dev yapraklı ağaçlarla kaplı tropik manzaralar, gece konu mahalleleri, taş avluları ve canlı renkleriyle kolonyal mimarili evler... Gündüz kuşağı sayıldığı için ev kadınlarına -doğal olarak ve belki biraz da mecburen çocuklarına- hitap eden Brezilya dizilerinden kurulan o Latin Amerika dekoru, dünyanın bu yöresine dair içimde bir aşinalık kurmuş biraz da çocukluğumla bağdaşmıştı. Yahut o yıllarda dilimizde, İngilizcede, Arapçada hatta Uzak Asya Müziği'nde hem alt hem üst sounda sinen Latin Amerika esintileri de bilinç altımda çocukluğumu çağıran bir güç olarak yer etmişti. Sözleri mutluluktan haber versin ya da vermesin insanın ayaklarına hareket isteği veren bu şen müzikleri hâlâ keyifle dinlerim. Bir de üzerine futboldan son derece keyif aldığım zamanların, doksanların sonu iki binlerin başına tekabül eden Güney Amerika futbol şahlanışını da eklersek zincir tamamlanmış olur. İşte bu çağrışımlar ordusu ile olacak ki bende kişisel bir Latin Amerika geçmişi meydana gelmişti. İlk olarak Yüzyıllık Yalnızlık'ın sonrasında da Gabo'nun diğer kitaplarının ben de yaptığı şey o dizilerin, müziklerin ve maçların kurduğu ile aynıydı. Aynı hisleri besliyordu. Kişisel tarihimin derin bağ kurduğum bir parçasını, çocukluğumun Latin Amerika imgelerini çağrıştıran yazarın şenliğine tutulmuştum.

Bazı kitaplarını yalnız mekânsal temelli olarak kurduğu atmosfer yüzünden seviyorum. Bu uğurda bayılarak okuduğum birçok kitabının, tavsiye ettiğim kişilerde aynı duygu salınımını uyandırmaması ilk başlarda kendimi sorgulamama sebep olduysa da artık aşım bunları. Ben bir mekân öykücüsüyüm çünkü. Belki onlar değildi. Bu yüzden Marquez'den başka da Latin Amerika edebiyatından birçok yazarın kurmaca metnini mekânsal hisse ulaşmak için okudum. Marquez'den sonra Fuentes ve Llosa geldi ama aralarında ilk fişeği çakan olduğu ve en fazla onun metnini okuduğum için Marquez'in bende bıraktığı mekânsal kusursuzluk hissini anlamaya çalışıyorum bir süredir. Onun metinlerine dekor olmaktan ötede yerleştirdiği ve birer karakter haline getirdiği Latin Amerika coğrafyasının membasını bulmak isteğiyle anılarını okumaya yönelmiştim. Marquez'in anlatma iştahının kaynağını ve hikayelerinin fişkırdığı gözü bulmak için Anlatmak İçin Yaşamak en iyi tercih. Gabo bu kitapla dünyada az sayıda yazarın yapacağı bir cesaret göstermişti. Külliyatının temel taşlarına ilham olan olayları, mekanları ve isimleri ifşa ediyordu hem de roman yazmaya devam ederken. Öyle bir ifşaydı ki onu kolaylıkla suçlayabileceklere de orta açıyordu. Ama onun cesareti buradaydı. O, Latin aldırmaçlığını seviyordu.

Sanatçının eserdeki izinin hayal gücünden mi yoksa hatıradan mı kurulduğu bazen ayırımına varılmayacak şekilde karşımızda durur ya! Marquez'de olduğu kadar bu ikileme düştüğüm başka yazar hatırlamam. Anılarını okurken onları hayal gücünün emrine nasıl da amade etmiş olduğunu açıktan seçmek hem keyif veriyor hem de hayrete düşürüyordu. Henüz beş yaşında iken dedesi ile yaptığı tekne yolculuğunda başına gelen küçücük bir olayı alıp kocaman bir kurgu çıkarmış ve Kolera Günlerinde Aşk'ta kullanmıştı. Ne kadarı hayal gücü ne kadarı hatıra kendisi bile karıştırıyordu. Yahut Kırmızı Pazartesî'ye ilham olan cinayet. "O hırsız gördüğüm ilk ölüydü" derken Gabo, bu sahnenin başından sonuna muazzam bir anlatıya dönüşeceğini henüz bilmiyordu.

Anlatmak İçin Yaşamak'ta Gabo hikâye anlatma yeteneğinin kaynağına işaret ettiği kadar metinlerinin nerdeyse tümüne sızan küçük Kolombiya kasabası havasının çıktığı yeri de gösteriyordu. Yüzyıllık Yalnızlık'ın, Yaprak Fırtınası'nın, Şer Saati'nin yahut Kırmızı Pazartesî'nin mekânı olarak kurduğu arka plan, Marquez'in büyüdüğü Aracataca'dan başkası değildi. Anılarında, bir miras mevzuunu çözmek ve evlerini satmak için annesi ile birlikte uzun zaman sonra kasabaya döndüğünü söyleyen Gabo bu savı kendi cümleleri ile de delillendiriyor. Aracataca hem kulaktan kulağa yayılan hikayeleri ile hem de mekânsal vaadi ile içindeki yazarın yeşermesini sağlamıştı çünkü onun. Hepimizin memleketi böyle değil mi? Yaşam mekândan azade kavranır mı? Gabo bu soruların cevabını bilerek girdiği kasabada mekanların kendisinde bıraktığı ve onun da okuruna sunduğu parçaları hatırlamıştı. Kasabanın ortasındaki beyaz kilise, telgrafhane, muz plantasyonları, büyük babasının evi...

Kurmacada ilk aradığım şeylerin başında güçlü mekân ögesinin geldiğini söylemişim. Bunu bildiğim için Gabo'nun mekân ve onun sarıp sarmaladığı kültür üzerine inşa ettiği metinlerin kaynağına ulaşmak heyecan uyandırmıştı. Anıların hayal gücü ile karışık bambaşka hikayeler ve kurgular çıkarmasına karşılık Gabo'nun mekanlarının anılarındaki gerçekliğini koruyordu. Besbelli ki, doğduğu yerden uzaklaşmasına karşın eserlerini hâlâ büyüdüğü mekânların etrafında şekillendirmişti. Kolera Günlerinde Aşk'ta papağanın yakalandığı yahut Aşk ve Öbür Cinler'de hizmetçilerin kaldığı barakanın olduğu bahçe tasvirinin ya da Yüzyıllık Yalnızlık'ta Jose Arcadio Buendia'nın delirdikten sonra bağlandığı dev ağacın aslında Marquez'in büyükbabasının evinin bahçesinden birer hakikat kırıntıları olması başka nasıl izah edilir ki yoksa. Anlatmak İçin Yaşamak'ta hepsini birer birer sıralar. Adım adım sokak sokak bildiği kasaba, içinde kimsenin bir daha asla onun gözünden göremeyeceği bir dünya kuruyordu Gabo'ya. Aracataca'yı ve müze olan evini görme şansı olan herkes bu gerçekle daha net karşılaştığını söylüyor. Romanlarında anlattığı gibi bir zamanlar toz içinde olan yolları şimdi asfaltlar ve parke taşları örtse de altlarında hâlâ Gabo'nun ayak bastığı ve üzerine bir kıtanın gerçekliğini kurduğu toprak duruyor.

Ev meselesine de gelince; romanlarında taşıdığı izlerle başlı başına ayrı bir inceleme konusu dahi olabilir. İmgelememiz doğduğumuz evi kavramsal olarak içimize işler. Ev denildiği zaman da içimizde en çok bağı kurduğumuz “o” mekân canlanır. Geçmişte yaşadığımız konutların içimizde yıkılması mümkün değildir bu yüzden. Çünkü insan her şeyden önce dünyaya fırlatılmış değil bir evin beşiğine yatırılmış olan bir varlıktır. Bunu anlayan Gabo da ne o evden ne o kasabadan vazgeçmiş hazır birer şablon olarak belleğine kaydettiği mekanları metinlerine rahatça serpmiştir. Çünkü insanın doğduğu evde hayali olarak yaşadığı süre orada oturmasından daha fazla bir zamanı doğurur. Yitip gittiği evde düşünür kurduğu gibi oturmuştur Gabo da. Metni de kendisine buradan bir kapı aralar ve bize o hakikatten tat verir.

Mekanlara karşı dikkati Gabo'ya, Macondo ismini bulmasına ve onu ayrı bir dünya olarak kurmasına da imkân vermiş. Köysüz bir istasyon olan ve bir çiftliğin tabelasında adını gördüğü bu yer, mekanların romanlarının ana ögesi olduğunda nasıl büyük bir anlatı evreni kurduğunu ve sağladığı sınırsız özgürlüğü de gösterir. Macondo'yu, içine anılarını ve onların yaslandığı mekanların tümünü birden atacağı bir neverland olarak kursa da aslında bu kasaba bütün bir Latin Amerika coğrafyasının gerçeğe oldukça yakın bir temsili haline gelmiştir bile. Bu yüzden okuruna net bir Latin Amerika dekoru sağlar. Beni de Yüzyıllık Yalnızlık'ı ilk okuduğumda saran hissini bu olduğunu şimdi daha net anlıyorum. Okurken içimde dizilerden gördüğüm yeşili bol ve uzak o diyarın bir temsili kurulmuştu. Biraz çocukluğuma döndüm biraz da içimdeki dünyanın her yerine görme arzusu ile yanan seyyah iştahı kabardı. Sonra ise her yaza birkaç kitabını sığdıracak bir okur ritüeli. Beni okurken kendine alan ve o mekânın içine dahil edecek bir ritüel. Bir gün sona erse dahi en baştan bir daha başlayacak. Uzak diyarın aşınası olduğum şenlikli masalı...

EDEBİYATIN GÜZÜ EYLÜL

Hayrettin Durmuş

Günler kılalacak, uzayacaktır artık geceler. Gençlik yıllarımızdan kalma bir şarkı dökülecek belki dudaklarımıza Alpay'ın sesinden. Eylülde okul açılacak ve beklenen sevgili gelecektir. Şarkıda bir kavuşmayı haber verse de eylül genellikle ayrılık, acı ve hüznün adresidir. "Eylülde gel" desek de biliriz ki artık o hiçbir eylülde gelmeyecektir. Belki de biz gideceğiz O'na bir eylülde.

Mehmet Rauf'un psikolojik romanı "Eylül"ü okuyanlar hatırlayacaktır. Onca karmaşaya rağmen sessiz ve olaysız biten bir yazın ardından eylüle girilir ve ne olduysa eylülde olur. Koca konak yanar ve romanın kahramanlarından ikisi de bu yangında can verir.

Bu satırların yazıcısının yüreği de eylülde yanmıştır ve bu köz içini yakmaya, kora dönüşmeye devam etmektedir. Onsuz nasıl geçti yıllar? O öldü de biz yaşadık mı? Bunu ancak evlat acısını yaşayanlar bilir.

Eylül hüznü demektir. Yazın sonudur artık. Güz kapıdadır. Göğün mavisi kaybolur yavaş yavaş. Bulutlar asar yüzünü. Yağmur haber verir yeni bir mevsimin başladığını. Ekinler kaldırılmış, meyveler toplanmıştır. Coşkulu yaz gecelerinin sonu gelmek üzeredir. Anadolu'da düğün dernek mevsimi biter. Yavuklular gelecek yazı bekler umutla. Sıla-ı rahim için gelenler de valizlerini toplamaya başlamıştır çoktan. Özlemle, koşarak gelinen yollardan bir parçasını bırakarak döner insanlar. Gurbetten sılaya değil, sıladan gurbete yolculuğun vaktidir eylül.

Mihricanla başlar her şey. Fırtınanın soluğu çok sert olduğundan mı yoksa korktuklarından mı bilinmez simsiyah olur, yanar, kavrulur bitkiler. Dışarıda Mihrican bozarken bağı bostanı, içerde soluk alır, kavanozlara saklanır fırtınadan arda kalanı.

Biz adım atamazken poyraza karşı bıldırcınlar kanat çırpıp, çaylaklar yola koyulmak için onu bekler. Rüzgârın kükreyip homurtular çıkararak uğuldayan sesi duyuldu mu göçme vaktidir kuşların.

"Sarı sıcak" yerini poyrazla birlikte serinliğe bırakır. Ağaçların dalları ırgalanır, yapraklar dirense de düşecekleri titremelerinden bellidir. Göçmen kuşlar yeni bir yurt aramanın telaşıyla uçup giderler tepemizden. Karpuz, kavun sessizce çekilir tablalardan. Son kez olgunlaşır üzümler. Bağbozumu başlamıştır bir kere. Mutfaklarda bir telaş başlar. Domates kokusu turşu kokusuna karışır. Reçeller sabırsızlanır kavanoza dolmak için. Hamarat ev hanımları zamanla yarışır. Çocukların gözü kulağı okuldadır artık. Defterler alınır, kalemler bulunur, çantalar yenilenir, üste başa çekidüzen verilir.

Kestane Karası da bu aydadır. Hani Şu Gülbahar Sultan'ın gemisini sularda alkalayan, Balkan harbine giden Gülcemal'in yolunu kesen fırtına. Her yönden eser, her yana dolar, ortalığı toza dumana bular, allak bullak eder her Şeyi.

Takvimler eyll gösterirken ince bir sızı kaplar insanın içini, buruk bir hüzün sarar her yeri. Ne de olsa bu ülke idamları, darbeleri yaŐamıŐtır eylülde.

Bir bakarsınız geleceğin kahramanı bir ocuk açar gözlerini dünyaya, bir bakarsınız geleceğimizi karartacak birinin doğumuna seviniriz habersiz. Bir köşede isyan çıkar, bir köŐe stlimanken.

Çağların en kutlu yolculuğu bu ayda başlar Yesrib'i Medine yapmak için.

Denemeler bu ayda ksz kalır. Ninnilerimiz, masallarımız derlemecisine bu ayda kavuŐur. Yoksulluğun romancısı bu ay "Merhaba" der dünyaya Çukurova'dan. Şairin sonbahara "Sitem"i nedendir bilinmez ama o da bu ay ayrılır aramızdan. Tolstoy'un Astapava Tren İstasyonu'nda sona erecek dünya seferi bu ayda başlar. "Grkl nazarını gönlümüzün aynasına" yansıtmaK üzere dünyaya teŐrif etmek için eylln son gününü beklemiŐtir Mevlna... Bu ayda Őenlendirir fakirhanemizi Őehzadem. "Gönül Dağı"mıza karlar bu ayda yağar.

İnsanların hayatlarında olduğu gibi toplumların hayatlarında da bir başkadır eylül. Kimi Şehirler kurtarılırken düşman çizmesinden, kimi Şehirler için işgal kapıdadır. Bizim için Sivas Kongresidir, KurtuluŐ SavaŐının kazanılmasıdır, İzmir'in kurtarılmasıdır eylül.

Miryokefalon'dan havalanır Selçuklu Kartalı. Niğbolu, Yıldırım Beyazıt'ın sesiyle yankılanır. Barbaros Hayrettin Preveze'de dalgalandırırken sancağı, Gazi Osman PaŐa Plevne'yi savunmaktadır patlayan toplara karşı. Balkan faciasının kayıpları çıkar ortaya. Meriç'in azgın suları ırpınsa da hasretle, ecdat yadigni adalar kalır geride.

Sonra Turnalar geçer katar katar. Yrden getirdiği selama, karşılık götürür gibidir. Onların gidiŐiyle öfkelenir gök. Őehriyar'ın meşhur Şiiri Haydar Baba'da dediği gibi gökyüzünde yıldırımlar akar, yeryüzünde sular seller akar. Herkesin hayatında bambaşka izler bıraksa da eylül hem edebiyatın hem de ömrümüzün gözüdür. Turnaların gidiŐiyle eylül de veda eder bize.

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

Fatma Nur Uysal Pınar

Hikâye Devam...

Anlattığı hikâyelerle meşhur olan adam, ölüm döşeğinde son hikâyesini anlatmak için güç bela ağzını açtı. Nefeslene nefeslene anlatsa da hikâyenin sonunu getiremedi. Oğlu, babasının bıraktığı yerden devam etti. Kutsal bir miras gibi her ortamda anlattı da anlattı. Yıllar sonra oğul yaşlanıp elden ayaktan düşünce dertlenmeye başladı. Hikâyeyi kim devam ettirecek? Hikâye kimin kulağına degecek?

Öyle Geçer Zaman

Yaşlı adam, çocuklarından kilerdeki küpü istedi. Tozlu küpü, yanındakilerin desteğiyle tutabildi. Eyvah, dedi herkesin duyacağı şekilde. İçini dolduracağım diye çalışmaktan yaşlandığımı fark edememişim. Yaşlanınca tutabileceğiniz kadar malınız olsun, diyerek elini eteğini çekti dünyadan.

Bedel

- Savaşı sizin taraf kazanmış.
- Evet.
- O hâlde niçin sevinmiyorsun?
- Kazanmak, düşman çoğaltmaktır.

Usulca

- Dönmemek üzere gitti, biliyorum.
- Nasıl anladım?
- Veda sözleri duymadım ağzından.

VAGON VE UÇURUM

Robert Bly (Çev. Arif Teymur Demirci)

Toplu iğne düşer ve vagon uçurumdan aşağı yuvarlanır.
Hekim bir dakika odadan dışarı adım atar ve çocuk ölür.
Sorgulama seçeneğimiz var Emerson'ı bu an ile ilgili.

Lütfen insanlar yalnızca açgözlüdür diye tasavvur etme.
Karga havalandığında hantal kanatları
Binlerce Mandela'yı Yassıda'ya taşıyabilir.

Hippolytus biraz fazla direndi kadınlara
Ve Aphrodite aleyhinde hüküm verdi.
Çakıl yol boyunca atları onu yerde sürükledi.

Arzunun katedrali güvercinin göğüs kemiği.
Çitlerden şarkı söyleyen kumrular
Ben çocukken uyandırdı bütün köyü.

Bazen evliyalar bizi olduğumuzdan daha iyi gösterir.
Kimlik yüzlerinden tanıyordu atalarımız
Yuvasından çıkarılmış bir kuşun sesini.

Üzüntünün dumanı esiyor şiirlere
Alışkırım, alışkırım ben hüsrana.
Şiirler kış rüzgârının esmesiyle açılan pencere.

İLK ZAMANLAR DELİ GİBİYDİM

Victor Hugo (Çev. Ayşe Altıntaş & Münteha Özdoğan)

Ah! İlk zamanlar deli gibiydim,
Üç gün acı acı ağladım.
Tanrı'dan ümidini kesenler,
Aynı acıyı paylaşan ana babalar
Siz de hissettiniz mi bu çaresizliği?
Dehşete düşerek isyan ettim,
Başımı kaldırımlara vurmak istedim.
Haykırdım korkunç manzara karşısında
Biçare baktım bir süre
İnanmayacaktım gördüğüm şeye elbette.
-Kalpte ümitsizliğe sebep olan,
Adı konmamış talihsizliklere izin verir miydi Tanrı?
Korkunç bir kâbus gibiydi her şey,
Yemin edebilirdim terk etmeyeceğime
Yan odadan gülüşünü duyabildiğime.
Kabul edemezdim bu imkânsız gerçeği
Kapıdan içeri girdiğini gösterecektim herkese!

Ah! Kaç kez duydum konuştuğunu
İşte! İşte anahtarın üzerindeki onun eli
Susun! Dinlememe izin verin sesini!
O hâlâ yaşıyor bizimle!

Jersey, Marine-Terrace, 4 Eylül 1852
Victor Hugo

“İlk Zamanlar Deli Gibiydim” adlı şiir 1852 yılında Victor Hugo'nun “Düşünceler” adlı derlemesinde yayımlandı.

Şair bu şiiri, 4 Eylül 1843 yılında, suda boğularak vefat eden kızı Léopoldine için yazmıştır. Kızının ölümünden 9 yıl geçmesine rağmen Hugo'nun yas sürecini atlatamadığını ve ilk günkü gibi tazeliğini koruduğunu görmekteyiz. Zira şiirin tarihi Léopoldine'in ölüm yıldönümüne denk gelmektedir. Her ne kadar bedenen ayrı düşmüş olsalar da, şair kızının ruhunu hâlâ hissetmektedir.

SONUMUZ KARANLIKTIR

Ahmet Menteş

Ve her şey acıdı. Acılıkta bile
Bir sevinç aradı insan durmadan.
Durmadan oydu içini, soluksuz kaldı.
Hiçbir şey ve kimse çıkmadı oradan.

Ve tabutumuz mutlaka gıcırdar.
Bu son yakarının tahtaya sertçe vuruşu.
Bir türlü anlatamaz derdini de,
Sonra yerin altında ruhun sonsuz kavruluşu.

Bir yere gidilir. Durmadan bir yere...
İyi de orası neresi, diye sordu İlyiç,
Bize her yer yasaktır.
İyi de orası sonumuz.
Sonumuz karanlıktır.

SAHİPSİZ BİR ARMONİKA

Esmâ Polat

Bu şehrin ışıkları ince türkölere yuvalı kuşlar değil
Kekik tüten sokaklar diyemem şimdi olmaz
Geceler parlak bir top gibidir yolların sarkacında
Dönüp bakan bulunmaz
Akasyaya bir seher anlatmayı unuttur
Balkon demirlerini mesken tutan umutlar
Çaresizdir garipliğin sarnıcında toplanır
Toprağını bir türlü bulamayan yağmurlar

Sesimi tutturmak kolay olmadı bu çengelli sokaklara
Bazen günlerce yürüdüm tramvaya koşulmuş atlar gibi
Tünellerden çıkınca serapa sahralara
Uzanan yolların önübirer birer kesildi
Utangaç bir kemiriş bu en yüksek katlardan
Sırasını bekleyen küçük avlulara
Nergislere veda ederken kızaran gözler
En sağlam tutarı insan yanımızın
Diyerek alkışlanır çılgınca

Ben bulmadım bu elleri yaşamının en uçarı ucunda
Dayanmayı bildiğimi duymuşlar onlar geldi
Bir onlar kaldı şehri unutmanın burcunda

MÜNÂCÂT II / BİR ADIN VÂRİSİ

Hatice Nisan

*“Seher vakti bu yerlerde kimler ağlamış
Çimenler üstünde gözyaşları var”*

Çok bedende denenmiş bir adın vârisiyim
Bir küfe, bir halat yüküm gaiptir
Kına taşlarını alınma sürerim
Böyle eşitlerim alınla avuçlarımı
Tek bir hüküm, tek bir alın yazısı
Sapsarı bir buğday gibi yarılmış
Göçümü böyle anla

Seslenince kaç Hatice’den kalan
Ardına dönüşler, efendimler, geldim söyleler, affet beniler
Birikir, gözlerine dökülür
Ben taşarım Çoruh taşar,
Ben taşarım Erzurum garından türküler, mendiller taşar
Göçümü menziline sırta

Ben kendimi her sevince şikâyet ettim
Hafifim tüm emanetlerden
Karlarna bezendim yüce dağların
Ben kendimi öyle beyaz, öyle serin biliyorum
Dağlar, yarattığın dağlar
Beni nasıl biliyor sen biliyor musun?

Köklerden geldim, hatıradan,
Gelecek uzun olsun gecesinden
Tırnaklarımsa öyle kısa

Eşelediğim bu geniş bahçede
Dünyadan sökmediğim ne kaldı
Kendimden başka

Ne yaptım o soruyu
Tohumladım, sana yarıldı, sana yeşerdi:
-Dünyada sen olmasan nereye koşardım
Meyvesi sana değdi, balları sana aktı:
-Dünyada sen olmasan eriklere koşardım

Kim vardıysa benden önce kendilik düzlüğüne
Şimdi ona karıştım
Sonrası beni senden ayıran son uçurum

Sesin bir şahin gibi avlıyor içimi
İçimin acabasını, niçinini, kimbilirini
Nasıl teslim olur insan
Nasıldı meseller

Kan döküyorum günbatımı bulutlarına
Kan döküyorum akşam kuşlarına değen sapan taşlarına
Kan döküyorum belki sesine değmenin bir yolu budur

Bu beni sana çağırın son uçurum
Saatler bilmem ne zaman vaktin çilingiridir

Önümde canımın korkulukları
Kendimi tutuyorum

YÖNETİCİM FETTAN BİRİ

Onur Sokullu

Pazarda üç kuruşa sattılar kalbimi.
Soğuk su dolu varillerde saklayarak
Boğdurdular yüzümü başka başka yüzlere

Ardında iz bırakmaz usta katiller
Cinayet bıçak gibi çekilirken içimden
Kuşlar söylüyorum demirciye
O kara gözlerini değdiriyor yarama
Çok kişiyiz şimdi gün biterken

Nedeni vardır yaramın ki
Ol demişlerdir olmuşuzdur der kelam
Zamanı zamanın göğsüne diken karga burunlu
Yorgunluğuna seviyor kırbaç seslerini
Seviyor neşesiz uykuları
Tahta yalar gibi konuşmaları
İsmimi ölü isimlerine saklamayı

Pazarda üç kuruşa sattılar kalbimi
Çocukluk uzaklaşılan şeymiş o zaman anladım
İpince bir ip üzerinde yürüyerek açıklanabilirdi büyümek
Eski gazete kupürlerini yan yana dizerek.
Kenarı yakılmış mektuplar kadar hür değiliz hiçbirimiz
Gökyüzünden ölü bir yıldız seçip
Bunu düşüneceğim uykuya dalmadan evvel
Bütün beyaz yakalılara iyi geceler

ÖNCE BEN SONRA SİZ SONRA YİNE BEN BELKİ SONRA BİZ

Mücadele Orak

Şüpheye kim karar verir?

Bana teşekkür et, benden özür dile
Duyamam diğeri güç

En cezbedici kadınların sırtı dönük
En cambaz erkeklerin gözleri
Sarsılmaz şeyler bir şeylerin diplerinde
Şey şey şey şey ve şeylerden çoktan geçtik
Ve artık çoktan talibiyiz şey ve şeylerine

Kovuldu düğün günü cennetten
Cennetten herkes emin değil

Geldik geldiler çırpınarak bir köşeden baktık baktılar çiçekler çikolatalar eşikte devril şeyler
belirsiz bakışta yalpala gözleri devir küçük bir naz küçül biraz bir türlü veremedik gitti
ziyan oldu tohumlar ve kökleri mürüvvet de paçamızdan da aktı da gitti

Şüpheye kim karar verdi?
Şüphe kendinden emin değil

Ve bensiz bir yola giriliyor
Ve bensiz bir sofrada tıkınıyor
Durmuyor oturmuyor midelerine
Çatışmıyor can ve kan
Tempodan kimse emin değil benden kimse emin değil
Nefesler kesik
Yaprakları sarı çiçeği sönmüş saksıdan kimse emin değil
Darbuka eksik
Biri solo biri prodüksiyon notadan kimse emin değil
Detone sesler ve erginleşen isimleri
Hepsi oldukça ve dahi olgunca belki
Denk düşün diye kovulmacalar yalandan cezalar
Yalandan kimse emin değil
Dokuzundan kovulunca çobanın yalanı çobandan kimse emin değil
Şimşek çakınca dağına

Dağda çobanın yalanı
Gezinince kovuk kovuk
Karga bulunca ve tutunca gak çıkartan uzvundan çıkarken çok uzun uçarken ve belleği
bırakamazken
Bellek bir cezadır cezadan kimse emin değil
Adem havvaya uzanınca
Ademin ve elleri
En yalancı yılanında
Yılandan kimse emin değil
Yalancıktan çıplak kalınca havva ve şeyleri
Ademden kimse emin değil
Şeylerinden doğurunca dokuzu
Çoban yine belirince
Çoban hep belirince
Güneş doğarken ve kimse değilken emin
Yüksek sicimler kapılınca havada
Siması belirince tüm yüzlerin
Yüzleri ve şeyleri
Yüzün ve şeylerin
Bana teşekkür et, benden özür dile
Benden kimse emin değil
Hata verdi uygulama uçtan uca şifrelenmiş
Şimdi biz hangi ayvayı hangi ara yedik
Şimdi havva annemiz kim babamız âdem hangimiz
Belleği kurtaramazsın
Ve dahi herkes havvadan emin

REAL POLİTİKA BİLMİYEN ÇOCUKLAR ATLASI

Oğuz Ertürk

babası ile ittifak kuramayan türk
hangi şehirlerde söz yakmıştır atan
turna bam teline bağlı uçmaz
bir haber getirir
boşuna ağlamaz bekaş-i

beyaz adam siyah adama bir hak tanımış
ifadesindeki küfrü bul
roma'nın paganları belirliyor sevda sözlerini

kördür her sabah haber kaçırmayanlar
ve pazar geceleri uyumayan ekonomistler
kötülük dileyen kötürüm rolleri

asyalı çocukların sovyetlerden kalma babaları
disiplin değil suskunluk
bir elefant giriyor gönlümüze
atları suikasta uğramış türk
hangi enstrümanla savaş vereceksin

pelerinli çizgi romanlı
ve yürüyen merdivenlere minnet duyulan takvim
yanlış eli tutunca dans eden gençlik
nereden bilecek mesai yorgunluğunu

uzun bir seyahatte kim çekecek kürekleri
güneş tutulması ve kolomb
gandhi demokrasi dersini öğrenince hatırladı insan olduğunu

hürriyet bir reklam şirketi
bilince uyukunun kaçması sünnettir
göz
kapaklarımın
hakkı için
sükunet.

kovan analizi yapıyor sosyoloji
ve bir insan kaç yerinden oyulunca ölür

/harita bilmeyince soru kaçıran türk
üzülür elbette yanan konser biletlerine/

MONTE ROSA MEYHANESİ

Ömer Keser

Bak kuşlar uçuyor içimizde kursaklarında sevda kelebeği
Bir şehri ters yüz etmiş yer çekiminden uzak bir tebessüm
İşte şu koşuşan çocuklara bulaşıyor, çocuklar ah güzel çocuklar
En küçüğü bir kadının eteğine tutuşmuş notasız şarkı misali
Tutup çektikçe içine çocuk yeniden doğuyor
Bir çocuk ayaküstü bir kadın doğuruyor sanki

Çok kanamalı bir hüznün akşamındayız, hepsi bu
Ne zaman geçsem Monte Rosa meyhanesinin önünden
Akordeonla Yann Tiersen çalınıyor çiçekli masaların üstünde
Yalnız bir kemancının solosunda birkaç gözyaşı soluyor
Balkonda oturan kadınlar gökyüzü olmak istiyor ve oluyor
Eteklerindeki gül yaprakları yağmur gibi dökülüyor üstümüze
Akordeon durmaksızın çalıyor, mutluluk dans ediyor eskimiş resimlerde
Siyah kavalie boynunu öpüyor kırmızılı kavalienin
Parmak uçlarında eziliyor yerin etli dudakları
Ve tekrar buluşuyorlar kırık bir aşkın lades kemiğinde

Her akşam
Her akşam çiçek alıyorum kalbime-hepsi bu
Ara sıra saçlarını tarıyorum aynaların, tırnaklarını kesiyorum
Keskin bir şeylerin battığını hissediyorum içime

İki arkadaşıyla çıkıyoruz monte rosa meyhanesinden-hepsi bu
Güzel kafayla karanfilli yıldızlar kayıyor içimizden
Kuğu bir balerin durmadan dans ediyor ateşin üzerinde
Operanın içinde yalnız bir kemancı intihar ediyor
Bir kadının cesedi kızıl erguvanlarla örtülmek isteniyor ve örtülüyor
Uzak sonbaharın sarışınlığını savuruyor sanki ölüm
Akordeon durmaksızın çalıyor, ölüm dans ediyor kadının cesedinde
Siyah kavalie saçlarını topluyor kırmızılı kavalienin
Bir elinde firkete ve tabancanın tetiğinde diğer parmakları
Ve tekrar buluşuyorlar bir kurşunun bilinmeyen adresinde

Her akşam
Her akşam çelenk sunuyorum kalbime-hepsi bu
Bazen içimdeki çiçekleri suluyorum, bazen de koparıyorum
Şık ölümler yazıyorum hep bileğimdeki intihar defterine

Bak kuşlar düşüyor içimize, kanatlarında sevda kelebeği
Bir şehri ters yüz etmiş yer çekiminden uzak bir tebessüm
İşte şu koşuşan çocuklara bulaşıyor, çocuklar ah güzel çocuklar
En küçüğü bir kadının eteğine tutuşmuş rotasız gemi misali
Tutup çektikçe içine çocuk yeniden doğuyor
Bir çocuk ayaküstü bir denizkızı doğuruyor sanki
Yahut bir kadın bir çocuk veda ediyor Monte Rosa meyhanesine

İSTANBUL GAZELİ

Emel Koşar

biz âşığız ki mehtabın öpüşlerine hasretiz
bir jaleyiz ki şehrin erguvanlarına hasretiz

boğazda mevsimleri kucaklayan kuşlara
ay tutulurken ışığın yakarışlarına hasretiz

nun masalında gümüş gülün savruluşuna
yedi tepeyi aydınlatan destanlara hasretiz

zamanın eşiğinde esen gülgün rüzgârlara
kaderin Sirius Güneş kavuşumuna hasretiz

bakış sarhoşu kör aynalardan yansıyanlara
tahtımızı kuşatan kadim tılsımlara hasretiz

gökkuşağından adalara sinen mor rayihaya
tarihi kanatlandıran mavi İstanbul'a hasretiz

biz güfteyiz ki hırçın dalgaların uğultularına
bir besteyiz ki notaların yankılarına hasretiz

BU FİLMİ DAHA ÖNCE GÖRMÜŞTÜK

Şura Aykan

-Hatalar, suçlar, günahlar kader mi olmaya başladı yine?

kuşun biri yuva yapacak diye çiçeği kırmış

atlardan atla
cenazeyi olduğu yere bırak
sulu götür susuz getir şairleri
kanat kanatlarımı
yol tüylerimi
kol ger uçmayayım gülmeyeyim
kuş vurayım tez öleyim

sen de taşıyorsun annenin resmini sandıkta biliyorum
yıllar önce kesilen parmağın sızısı gitmiyor hiçbir yere
o ilk rüya gitmiyor
bir çiçek yetiştiriyor, bi elma düşünüyorum
bi ekmek pişiriyorum adım başı fırınlara
canını çerçevesini indiriyorum yürek bu ya ürkek
yürek mahalle yansa da yürek
mahalleyi ben yakmadım bu saçlar da taranacak
bu saçlar bi kere de sarıyken saklanacak

ürkek yürek bu
kuşunun biri yuva yapacak diye bi çiçeği kırmış
sağ baştan say
tanıdık sözler söyle
bu şiiri muska gibi boynuna as
bir iki üç dediğinde
gözlerim daha açık gelicem sana

ARADIĞIN BİR YOLUN HENÜZ BAŞINDA

Adnan Semih Dumlupınar

Çalkalanan bir su altımızda rengi kaçık
Kocaman gemiler karışır tam da rüyama
Nereden geldikleri belli olmayan
Bir hikâyeden sökün etmiş gibi
Yanmış güvertesi, forsası yılgın hayli
Birikmiş özlemi seyahatlere
Döndü geldi bir yangından oysa ummanda izi kalmış
Denizin o utangaç eli hemen yanı başında
Seni bir kırık tekneyle nereye götürüyormuş, sor
Saçlarından karmakarışık haritalar
Dudağı bükük denizkızı bilmem neye dargın
Meltemin o gevrek tadı yumuşatmakta gergin kaşlarını
Deniz kavrulmakta altımızda
Tepelerden yankılanan günün o sapsarı feryadı
Hanidir bekler masmavi eteğini giymesini
Ayağı bir değse denize ya martılardan serilse önünüze köpük köpük
Dünyanın bu yerinde bekler bir denizkızı özlemle
Çıkıp yangılar ortasına dalmış yara bere içinde o gemiyi
Kaçıp korsanlardan her gece sakalları tutuşmuş
Aradığın nedir diye sorsan -kendim- diyecek kadar kaybolmuş
Halatların tuzu kavurmuş yüzünün hasretini
Verilecek cevabı olmayan lisanlarda denizi ve gemiyi unutmuş bir kaptan
Rüyalarında batıp çıktığı dalgalardan sıyrılarak
Bir gemi limana yanaşmış, sağ salim batmadan
Üstünde beyaz bir gömleği, yara bere içinde kendisi
Denizin türkünç maviliğinde talip olunan ne varsa
Özlemi kendini aşan denizkızının yüzündedir cevabı
-aradığın neyse kendinden gayrisidir-

SAYIKLAMA

Mücahit Ocakden

Her şey yarım kalacak biliyorsun
Şehir bir kavganın içindeyken
Gece boyu süren ve dinmeyen bir kavga
Sokaklar yorgun ve savunmasız
Her yer her yerde bir terk edişe doğru yol alıyor vakit

Saklanacak bir yer arıyor kalabalıklar
Ayak seslerini süpürüyor derin bir kuyuya
İz bırakmayan acemi bir edayla kırışıyor yalnızlığını gece
Geldiği yerin havasını getiren bir taşıyıcı bu görüntü
Ilık ve baş ağrısı yayan bir güzelleme
Pişmanlığa doğru yol alıyor gece

İçinde devrilen dağların gürültüsünü yaşıyor şehir
İçine koşarak giren ve örümcek ağlarına sarılan günleri sayıklıyor
Çirkin gerçeklerden kaçamayan bir aksağın yol tutuşu
Yıkıma uğrayan yerlerinden kanıyor
Bir rüyayı uykuya tuturmaya doğru yol alıyor şehir

İçinde barınıyor iki kolunu da bağdaş kurmuş ortasında hayatın
Görüp geçenlerle bakıp da görmeyenleri ağırılıyor
Bir hakikat avcısı koltuk altında taşıyor yükünü
Bu taşın altından doğrulan bir yaşamak sızıyor
Savruldukça yola doğru kıvrılıyor şehir

İLK ADIM VE SON YARA

Fatih Çatma

Ya lahza, dumanı üstünde tüten bir gecenin
yalnızlığında boğulmuş gibiyim
elem mayaladı içime melekler
cürmüm benden bir parça, sonrası meçhul
bin bir yara
Elem neşrah leke sadrek...

Ya lahza, ben yola revan olurum hüküm kalkar
sonra şiirler yazılır kaderine ellerimden
ne karacaoğlan anlar ne de bir başkası
sadece dilimde irak bir ninni ile anlar memleket

Ya lahza, ağarmayan gecelere uykumu sattım
bedeli ödenmiş ulu bir himmet nazarları içinde
bak zembiller ışıldıyor her adım attığımda
ama her şeyden evvel rüyamda gördüm sizi
sanki ruhuma merhamet sahrası boşandı gökten
saçlarının içi dolu çiçek
ve kırılıyor belinden

Ya lahza, şiirler çağıldııyor hilalin nurundan
şiir ki taşıp gidiyor gecenin elinden
yoksa geceden evvel yüreğinden mi sızar şairin mısrası
artık görüyor musun, tozlu bakışlarıyla leylada misafirimiz oluyor
bin yıllık asırdan sonra

Ya lahza, gözlerim sisli, biraz kan biraz matem
dopdoluyum inan
evliyaların duası kuşattıysa da kalbimi
nazenin bir hoşça kal demenin acısını hissediyorum bağrımda

Ya lahza, elif, be, te, nun kifayetsiz kalıyor sizi anlatmaya
bilirim turnalarla uçtuğunu ama geçmezsin değil mi viranemden
uğruna yetimlere boyanmış uykumu azat eyliyorum
gitme anadoludan gitme kafese sığmayan ellerimden
şimdi çiçeklerin cinayetına tanıklık eden kuşlar
ve küf tutmuş takvimlerden saklanmışçasına ben
senli bir rüzgara mahkum oluyoruz, ya lahza.

VEDAT ARANIYOR

Hüseyin Kılıç

Şu sevgi yok mu şu sevgi... Herkes nasıl da muhtaç ona. “Önce yemek, sonra kafanı sokacak bir yer” derler ama fasa fiso. O şefkatli bakış, yumuşak dokunuş, sırtını sıvazlama, başına basma, yanında olmasa da varlığını hissetme yok mu? İşte bunlar olmazsa istediğin kadar lüks evde otur, yediğin önünde yemediğin arkada olsun hiçbirinin önemi olmaz. Evet, bu böyledir fakat yine de her şeyin fazlası gibi sevginin fazlası da rahatsız edici olabilir.

Tıpkı Vedat'ta olduğu gibi. Birçok hemcinsinin bulamadığı, bulmak için bin türlü yaltaklanmaya razı geldiği -hatta en büyük hakaret babında köpekleştiği- o sarılmalar, öpmeler, muncırmalar Vedat için de artık dayanılmaz bir boyuta gelmişti. Annesinin dış sesi ve Vedat'ın iç sesi arasındaki çatışma da gittikçe artıyordu. Vedat bir çılgınlık yapacağını biliyor ama zamanını kestiremiyordu.

Anneciğim de anneciğim. Acıktın mı sen anneciğim? Susadın mı sen anneciğim? Neydi çiş kaka kurallarımız anneciğim? Nankör anneciğim... Kuzu eti yemek ne demek biliyor musun anneciğim? Oraya hiç çıkılır mı anneciğim? Baban sakın görmesin o kırdıkların anneciğim. Babası niye kızılıyorsun oğluma, bilse hiç öyle yapar mı? Ne demiştik? Balkon yasak anneciğim, aman Allah korusun!

Eeeah! Yeter! Yeter kadın yeter, bir sus Allah aşkına! Kaç yaşına geldim rahat bırak artık. Bir kere olsun bırak tek başıma çıkayım dışarı. Her gün camdan parktakilere bakıyorum, bakıyorum, bakıyorum hiçbir şey anlamıyorsun. Bütün yaşitlarım hatta benden çok daha küçük olanlar orda istediklerini yapıyorlar. Hiçbirine de bir şey olmuyor. Hem, hem orda sarışın bir kız var... Bütün erkekler onun peşinde ama o hiçbirine yüz vermiyor. Bence beni bekliyor. Döverlermiş, iyi davranmazlarmış bana! Yapamazmışım! Hıh! Anneciğim deyince her şey halloluyor sanki!

Vedat'ın aklından daha önce de birkaç kez evden kaçmak geldiyse de babasına bakıp vazgeçmişti. Her ne kadar anneciği anneciğim anneciğim diye peşinde dört dönüp babanı kızdırma diye uyarırsa da babasının sevgisinden hiçbir zaman şüphe etmiyordu. Kaçsa annesi bir başka Vedat bulurdu ama babası o sevgiyle ciddiyet arasında ikisinin uzlaştığı noktada duracak bir başkasına Vedat demekten utanırdı. Hiçbir zaman böyle bir konu gündeme gelmeseyse de Vedat bunları güçlü bir şekilde hissediyordu. Bu yüzden de anneciğinin sıkıştırılmalarından ne kadar bunalmış olsa da babasını üzmemek için evi terk etmiyordu.

Ama baba sevgisi de bir yere kadar. Vedat genç, Vedat güçlü, Vedat tutkulu, Vedat meraklı ama kendi kendine söylemekten bile utandığı son cümlede olduğu gibi Vedat esir! Anneciğinin tüm sevgisine ve babasının tüm şefkatine rağmen yapacağı ve yapmayacağı her şeyin tanımlı, anneciği olmadan dört duvarın dışına çıkmasının yasak olduğu bir esir.

Bir sabah, babası işe giderken kapıyı tam kapatamamıştı, bazen yapardı bunu. İşte o kestiremediği zaman gelmişti. Açık kalan kapıdan gelen esintinin ona “Çıksana dışarı” dediğini zannetti ve olan oldu. Anında kararını verdi Vedat. Hızlıca kendini eşğin öbür tarafına attı. Dışarıdaydı! Vay kaynatasını! Dışarıdaydı! Anneciği yokluğunu fark edene kadar evden uzaklaşması gerekiyordu. Hem hızlı olması hem de babasına yakalanmaması! Vay kaynatasını! Heh-heh, aynı babası gibi bilemiyordu ne yapacağını. Çok vakti olmadığını içgüdüsel farkındalığıyla merdivenlere yöneldi. Asansörü beklemek hem vakit kaybı olurdu hem de düğmelere basmak için boyunun yetip yetmeyeceğinden emin olamamıştı. Merdivenleri üçer beşer indi ve bu sefer daha da dışarıdaydı! Vay kaynatasını! En dışarı!

Evin karşısındaki park henüz sakindi. İmrendiği akranları henüz ortalıkta görünmüyorlardı. Babasının da kendisini fark etmemesi gerekiyordu. O arabasına yönelirken hemen ilerdeki durağa yanaşan otobüsü görüp koşmaya başladı. O kadar zaman evde tıklı kalmasına rağmen hiç fena koşmuyordu. Tam kapı kapanırken otobüsün içine doğru şık bir hareketle zıplamayı başardı. Galiba yıllar yılı bahtsızlığına adeta tersine dönmüştü. Şoför hiçbir şey demedi, hatta gülümsedi bile. Yolcuların bir kısmı Vedat’ın tek başına öylece otobüste olmasından rahatsız olsa da çoğunluk sevgi dolu gözlerle bakıyordu. Bir tanesi suçu devlete attı. Nasıl izin veriyordu böyle bir şeye. Köpeklerden de beterdi bunlar. Bir başka yolcu çıktı “Ne zararı var yavrucağın!” Vedat’ı kucığına oturttu ve başını okşadıktan sonra “Anlat bakalım yakışıklı,” dedi. Vedat o kadar heyecanlıydı ki gurultuya benzer bir sestene başkasını çıkaramadı. İlk defa anneciğiyle babasının dışında birinin kucığındaydı. Hem de dışarda! Hem de otobüste! Vay kaynatasını! Üstüne otobüs öyle bir yoldan gidiyordu ki sanki Vedat bir taksiye binmiş ve öndeki arabayı takip et demişti. Öndeki araba elbette babasının arabasıydı. Şans ordusu bütün askerleriyle yanındaydı adeta.

Sabah trafiğinin sayesinde babasının arabası otobüsten daha hızlı gidemiyordu. Bununla birlikte zaman geçtikçe Vedat’ın coşkusu, tedirginliğe, hatta korkuya dönüşüyordu. Kucığında oturduğu teyzenin ona ne yapacağını kestiremiyordu. Ona sevgiyle bakan gözler hala orada olsalar da düşmanca bakanların sayısı daha fazla gibi geliyor, hayatından endişe ediyordu. Ne vardı da sıcacık evinden çıkmıştı ki? Karnı da acıkmıştı ama otobüstekilerin hiç birisi anneciği gibi tek bakışta bunu anlayamazdı ki. Zaten adeta dilini yutmuş gibi derin bir sessizlik içindeydi. Bakalım şans bir kez daha gülecek miydi ona? Bu sıkışık tabut gibi otobüsten sağ salım çıkabilecek miydi? Bingo! Babasının arabasını park ettiğini ve daha fazla ilerlemediğini fark ettiğinde neredeyse kalbi heyecandan patlayacak gibi atmaya başladı. Öleceğini düşünüyordu ama öyle olmadı. Çok geçmeden otobüs duruverdi ve kapılar açıldı. Ufak tefek yapısı işe yarayacaktı. İsimsiz teyzenin kucığından zıpladığı gibi kimi homurdanan diğer yolcuların arasından hızla süzüldü ve binerken yaptığının tam tersini yaptı. Kapılar tam kapanırken kendini dışarı attı. Geriye doğru koşmaya başladı. Babasını gözden kaybetmemeliydi. Hah işte orada! Babasının iş yerini ilk defa görüyordu.

Hızla döner kapıdan içeri girdi. Dışarı ona göre değildi. Yakalanmaktan korkmak bir yana, bilakis babasının onu görmesini ve anneciğine götürmesini istiyordu. Fakat karşısına otobüsteki yolculardan daha korkutucu bir düşman çıktı. Güvenlik! Ona nefretle bakıyordu. Masasının yanındaki farası alıp tam Vedat'ı kovalayacaktı ki babası – belki de içgüdüsel olarak – döndü. Şaşırmişti ama belli etmemeye çalıştı. Yine de tiz bir Vedat! çılgıncı kopuverdi derinden. Vedat'ın içinin yağları eridi. Senin ne işin var burada oğlum. Vedat cevap vermek yerine hemen kucığına atlayınca onun da içinin yağları eridi. “Tamam Kemal Bey, sıkıntı yok” deyince güvenlik Vedat'ın dilenci olmadığına ikna oldu. Başka pis görgüsüz edepsiz dilencilerin cezasını da az kalsın o çekecekti.

Babasının işyerindeydi! Vay kaynatasını! Ama sanki babası başka birisiydi. Onu odasına götürmüş ve dışarı çıkmaması için kesin emir vermişti. Pişmanlığından dolayı zaten evden başka bir yere gitmeyi aklından geçirmiyordu ama öyle olmasa bile hareket edemezdi bir yere. Babasının gözünde o öfkeyi görmüştü çünkü. Seninle akşam görüşeceğiz beyefendi, deyişi hiç de sevgi dolu değildi. Odaya gelen birisine Vedat için yiyecek bir şeyler almasını söylemesi de sevgi dolu değildi. Odaya gelen hiç kimseye söylediği hiçbir şey sevgi dolu değildi. Sürekli birileri geliyor, babasına sorular soruyor, kısa cevaplar alıp gidiyorlardı. Birkaç tanesine bağırıştı bile. Anlaşılan babası işyerinde parktaki yüzü yanık şişko ihtiyar gibiydi. Herkes ondan korkuyordu. Vedat sadece eve gitmek istiyordu.

Nihayet mesai bitti ve babası Vedat'ı kucığına alıp arabaya götürdü. Kesin bir ifadeyle ön koltuk yasak diyerek arka koltuğa adeta fırlatır gibi bıraktı biricik oğlunu. Vedat tüm korkusuna rağmen mutluydu. Anneciğine ve yuvasına dönecekti. Babası anneciğiyle ilgili bir şey söylememişti ama ona da ayrıca kızgın olduğunu anlayabiliyordu. Birkaç kez ismini söylemiş sonra kötü bir şey söylemekten korkar gibi susmuştu. Eli telefona gitmiş, yine aramamıştı. Akşama kadar Vedat'ın ortadan kaybolduğunu anlamaması imkansızdı. Baba eve gelmeden onu bulmayı çalışıyor olmalıydı. Vedat'ın çok umurunda değildi bu, daha önce de kavgalarını görmüştü ve her seferinde barışmışlardı. Tek istediği eve geri dönmektir.

Apartmandan içeri girip asansörle üçüncü kata çıktıklarında Vedat'ın hiç beklemediği bir şey oldu. Babası evin anahtarını çıkarmadan kapı açılıverdi. Annesi hiç yapmazdı bunu. Vedat babasından daha çok korktu. Kapıyı açan adeta anneciği değil bambaşka biriydi. Ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş ve şişmiş, belki de yıllardır ilk defa saç baş darma dağınık bir halde burnunu çekiyordu. Vedat ne kadar kötü bir şey yaptığını fark etmişti ama olan olmuştu artık.

Vedat bundan sonra daha uslu bir çocuk olacağına dair kendine söz verirken annecikle göz göze geldi ve her şey bir anda değişti. Anneciği elinde Vedat'ın resminin olduğu bir top kâğıdı attığı gibi oğlunu kucığına alıp adeta öldürecekmiş gibi sıkmaya, mıncırmaya, ısırma, öpmeye başladı. Vedat önceki seferlerin aksine hiç bunalıyor daha fazlasını istiyordu. Her ne kadar bir düşman atasözü olsa da aklından köpek gibi pişman olduğu geçiyordu.

O sırada babasının toplamakla uğraştığı yere saçılan kağıtlarda ise Vedat'ın yakışıklı bir fotoğrafının tam altında şöyle yazıyordu: “Biricik oğlumuz Vedat'ı kaybettik. Burnunda ve sağ yanağında siyah leke olan oğlumuzun tasmaında adı yazmaktadır, kendisi son derece oyuncu bir kedi olup ismine tepki vermektedir. Oğlumuzu bulana 10.000 TL ödül verilecektir.”

IHLAMURLAR ÇİÇEK AÇTIĞI ZAMAN İDRİS

Müzeyyen Çelik K.

İdris ah İdris! İhlamlar Çiçek Açtığı Zaman İdris. İdris burada isim. İhlamlar çiçek açtığı zaman da sıfat. Nasıl İdris? Bekleten İdris. Kararsız İdris, Tutarsız İdris. İhlamlar çiçek açtığı zaman geleceğim deyip sekiz sene arafta bekletip ortadan kaybolan İdris.

Sekiz sene dile kolay gönle zor. Geldi gelmedi, oldu olmadı. Seviyorum, korkuyorum. İstiyorum korkuyorum, yaşıyorum korkuyorum. İdris sen nasıl bir baş belasıydın İdris. Bir insan kendinden kaç defa nefret ettirebilir İdris. Bir insan bir insanı kaç defa terk edebilir?

Ben en az on kere İdris'i terk ettim. İdris de en az on kere her şey oluverecekken kaçtı. Böyle sürüncemelerle yirmi iki olan yaş oldu otuz. El elde baş başta kaldık. Allah var karşıma dimdik biri çıksaydı böyle olmazdı da bana hep İdris gibiler denk geldi. İdrislerden bir İdris olacaktı, bari bu olsun diye mehter takımı edasıyla devam eden ilişkimiz bir sabah her yerden engellendiğimi gördüğüm için son buldu. Yaşım otuz. Belki engellenmesem bir gün tutarlı olacağımı ümit eder ve ilişkiye devam ederdim. Salaklık bedava çünkü. Parayla olsa kimse almaz.

Yani bana hep derdi ki: İhlamlar çiçek açtığı zaman yanında olacağım.” Kaç ihlamur mevsimi geçti kavuşamadık. Ben ona kaç kere yenildim onu kaç kere affettim bilmiyorum. Onun yokluğuna alıştım ama bir anda gidişi de çok koydu açığı. Son vuruşunda bana kendimi aptal gibi hissettirdi. Ne bıraktı beni ne de sahiplendi. Yaşım otuz. Zaman durmuyor.

Keşke ben onu terk etseydim. En azından kendimi iyi hissederdim. Ona da izin vermedi. Şeytan tüyü olan bir herif de değildi. Düz bir İdris'ti. Bana kendini hakkıyla terk ettiremedi. Bütünü yıkıldım. Karşıma yine birisi çıksa aklım çelinirdi belki ama gönlümün içinde de hep İdris türküsü çalınırdı. Saplantı oldu yok yere.

Hayatıma devam etmeliyim. Hayat bunu gerektirir. Evet, yıkıldım ama o kadar da değil. Dünya üzerinde erkek milleti tükenmedi ya. Biri gider biri gelir. Hepsi aynı neticede. Birkaç küçük fark olabilir kabul ediyorum ama bizim coğrafyanın erkekleri standart. Babam aynı, abilerim aynı, amcalarım aynı. Arkadaşlarımın kocaları da aynı. Kadınlar sürekli kocalarından şikâyet ediyorlar. Nişanlıyken yaşanan biraz romantizmle bütün evlilik kurtulacak sanıyorlar. Bu yüzden kadınların hepsi nişanlılık günlerinin tatlı hatıralarına sarılarak evliliklerini sürdürmeye çalışıyor.

İdris 'e dönmek istiyorum. Ahahaha yanlış anladınız. Öyle dönmek değil. Mevzuya dönmek. İdris kaçtı, yok. Biraz daha onun hikâyesinden bahsetmek istedim sadece. Ayrıca onun bana döneceği yok bari hikâyesini anlatıp içimi dökeyim.

Günlerce telefonuna ulaşmaya çalıştım. Önce beni meşgule atıyordu. Sonra aradığınız numara kullanılmamaktadır demeye başladı. Yani önce beni engellemiş sonra da toptan numara değiştirmiş.

Sosyal medya hesapları da kapandı. Beni engellediği için göremiyordum ama başka arkadaşlarımdan hesaplarımdan hesabının açık olduğunu görebiliyordum. Sonra bir anda hepsi kapandı.

İdris sır oldu. Çarşıda pazarda karşıma çıksın da ağzına tüküreyim diyordum, çıkmıyordu. Ailesine gitmeyi kendime yakıştıramıyordum. Ailesiyle hiçbir hukukumuz olmamıştı. Aslında bizim İdris’le de bir hukukumuz olmamıştı. Doğruya doğru. Adam aramızda bir hukuk hâsil olmasın diye elinden geleni yapmıştı.

Yine duramıyordum tabii ki. Ona ulaşmam lazımdı. En azından hayatta mı değil mi öğrenmeliydim. Senin olayın ne? Ne yapmaya çalışıyorsun diye sormak istiyordum. Adam hayatımda bir muamma olarak kalırsa sürekli kafama takılıp kalacaktı. Aslında ben bunun peşinden koşmazdım da şimdi koca sekiz sene. Gitti geldi gitti geldi ya bu. Yine gelir ümidi hiç yıkılmadı içimde. Bizim de böyle bir sevgi anlayışımız vardı. Bu gidişini konduramıyordum. Başına bir iş geleceğine dair endişem yoktu ama yine de anlam veremiyordum. Neden böyle bir şey yapar ki insan?

Boş durmadım. Ne yaptım? 11880 i arayıp numarasını sordum. Ona ait bir numara kaydına ulaşamadılar.

Vs. vs. vs.

İdris buharlaştı.

Hadiiiii. Şimdi nasıl olacak?

Al başına belayı. İdrissizlik kaygısı başladı bende. Adam buharlaştı sanki. Breaking Bad’deki gibi asit kazanında mı yok etmişlerdi adamı. İyi de İdris uyuşturucu satıcısı değil mi? Niye asite atınlar adamı? Hem o asit nerde satılırdı ki Türkiye’de? Saçma saçma düşünceler işte bende de. Babam bu yüzden bana” tefarik” derdi. Annem de “tapsak” derdi. Yöresel ve hafif bazı hakaretler işte.

Ben İdris’i aramayı kafama koymuştum. Müge Anlı’ya başvururdum.

Ailesinden biri olmadığım için başvurum kabul edilmedi. En azından son beş dakika kayıp diye fotoğrafını yayınlasanız, dedim. Kayıp başvurusu var mı hakkında dediler. Yok, dedim. Ben hangi sıfatla kayıp başvurusu yapacaktım ki. Kimdim ben? Neyiydim İdris’in. Hiçbir şeyi. Buna rağmen neden peşini bırakamıyordum. İnsan neye bağlanırdı.

İdris ‘i aramak bende garip bir şekilde yaşama amacı haline gelmişti. İnsan neyle yaşardı? Amaçlarla yaşardı. Annemin yaşama amacı bizim mürüvvetimizi görmektir mesela ve ben mürüvvet bahsini hiç hesaba katmadan İdris’in izini sürüyordum.

Yaşım otuz iki.

Hayattaki tek amacım İdris'e bana neden bunu yaptın diye sormaktı. Cevabı ne olursa olsun istiyordum bunu. Zamanında net bir şekilde ondan vazgeçememenin böyle ağır bir bedeli olacağını tahmin etmezdim.

Ruhumun, aklımın kimyası bozuldu resmen. Psikolojik yardım almaya karar verdim.

Majör depresyon eşliğinde seyreden anksiyete. Ne olacaktı başka? İlaçlarla birlikte doğa yürüyüşü ve yeni hobiler edinmemi önerdi doktor. Örgüye başladım. Bebek örmeyi öğrendim. Bebekleri ördükçe içimde bitmek bilmeyen bir anne olma arzusu yaşadığımı ve İdris'in peşine düşerken bu arzumu bastırığımı da fark etmiş oldum. Anne olmak istiyordum. Bunu deli gibi istiyordum üstelik. Peki, istediğim bebeğin babası kim olacaktı?

İdris olmayacaktı. İdris yoktu artık. Ölseydi de umurunda değildi. Önümdeki maçlara bakıyordum ama lig maçları ertelenmişti sanki. Kimse çıkmıyordu karşıma. Ferhunde Kalfa gibi bir hayalin peşinde benim de saçlarım mı ağaracaktı.

SAYIKLAMALAR

Rümeysa Oğuz

*Nerdeyim
Kelebeklerden dokunuşlar alan bir yaprak gibi inceyim
Para bozduranların az çok bildiği
Adres soranların gene bildiği
Bir sokakta bir aşağı bir yukarı
Saatlerce dolaşanların hemen hemen bildiği
Amansız bir güceniğim
Edip Cansever*

Yusuf, dedim. Gel sana kuyuyu anlatayım. Gülümsedi. Bana mı? Elbette sana. Gözlerinde ayın ve yıldızların parlamayı gördüm. Bir an. Kuyuyu bilmeyen Yusuf olur mu? Olmaz elbette. Fakat gel de şöyle. Sana benim kuyumu anlatayım. Sen, ancak kendi kuyunu bilirsin. Zindan sana gül bahçesi kılınmış. Benimki öyle değil. Değil. Benimki bir çukur. Benimki

*“Odasında yapayalnız doğuran bir kadının
Dışa vurmak istemediği
Ya da pek gereksinmediği
O iniltiyi andıran
Duyurulmayan her şeyi”*

Çıkmaya çalıştıkça dibe battığım. Hatta yönümü karıştırıp. Tırmandıkça. Tırmandıkça daha aşağıya yol aldığım. Bağırırken tek başıma kaldığım. Bir karanlık benimki.

Çıkmak mümkün değilse Yusuf? Ben bunu bildiğim halde. Neden durmaksızın. Ellerimi ve dizlerimi yaralayarak. Umarak. Çıkmaya uğraşıyorum. Gel de sana bunu anlatayım. İnsanı. Kuyuyu.

Biliyor musun Yusuf. Her insan bir kuyudur. Bütün kuyular biraz insandır hem. Biliyorsun elbette. Çünkü yeryüzünün bütün çukurları, senden sonra kuyu olduğunu bildi. Fakat benimkisi bir konuşma isteği Yusuf. Kuyular karanlık olur. Zamanı sesimle tayin ediyorum bu sebeple. Anlatmaya başladığımda güneş batıyor. Görmüyorum ya hava kararıyor yine de. Konuştukça. Konuştukça zifiri bir karanlık. Yıldızlar ve ay yok oluyor. Yorulup da sustuğumda Yusuf. Anlıyorum artık, tan yeri ağarıyor.

Oraya ne zaman indim bilmiyorum. Ki en zoru bu bana kalırsa. Ne kardeşlerim ittiler. Ne gömleğimi çıkarıp üzerine kan döktüler. Gözümü açtığımda.

“Gözleri avına benzeyen bir avcıydım sanki”

Karanlıktı. Ben de bağırdım. İnsan, sesiyle yeryüzünü aydınlatacağını sanıyor Yusuf. Neler oluyor, diye. Bütün kuvvetimle. Kuyunun cevabı gecikmedi. Neler oluyor? Sinirlendim. Öfkeli sözler döküldü dudaklarımdan. Ben bir söyledikçe kuyu beş söyledi. Bağırıldıkça karanlık arttı. Yorgun düşmeseydim eğer. Susmazdım yine de. Fakat boğazım acıdı. Pes etmesem de. Sustum mecburen.

Susunca korkum geçti. Alıştım. İnsan her şeye alışıyormuş Yusuf. Kuyuda ilk bunu anladım. Sonra kıvrılıp da yatabileyim diye. Ellerimle toprağı kazdım. Zamanla kap kakac yaptım hatta çamurdan. Balçıktan bir dünya. Ruhuna can üflenen toprakları kattım yanıma. Kulaklarına isimler fısıldadım. Sana, dedim. Evlat, diyeceğim. Senin adın eş olsun. Böyle yapınca hatırladım. Ben de başka kuyularda. Kulağına evlat, diye fısıldanandım bir zamanlar. Anlayacağıın Yusuf; kuyuda ikinci öğrendiğim, hatırlamak oldu.

Hatırlamak için evvela unutmak. Sonra ben, hatırlaya unuta. Ve unuta hatırlaya. Sustukça aydınlanan günler ve konuştuğkça kararın geceler boyunca orada yaşadım. Kuyuda. Yoruldum Yusuf. Yorulunca da. İnsan, dedim. Demek yaşamaktan yorulmuş. Bu kuyuda öğrendiğim üçüncü “şey”di.

Derken bir Yusufluk hevesi doluverdi kalbimde. Dedim ki burası gül bahçesi olsun. Zindan bana saray olsun. Yıldızlar ve ay önümde secdeye dursun. Yusuf olmak ne zormuş, Yusuf. Sonunda anladım. Anlayınca. Hep konuştum. Hep karanlık. Hep ışısız ve havasız kuyu. Bu kuyunun bir başı ve sonu yok. Kendi içinde dönüp duruyor demek. Demek ben kendi içimde. Dönüp duruyorum. Öyle döndükçe ve konuştuğkça. Sözlerim arka arkaya dizilmeye başlaınca. Üstelik her söylediğimi, kuyu bana tekrar fırlatınca. Mırıldandım.

*“Korkmuyorum artık solmaktan
Solmaktan ve solgunluktan
Gelmişim nerelerden böyle
Kurumuş bir dere yatağı gibi
Ya da pek kurumamış da
Baygın, hasta ya da can çekişen
Çırparaktan yüzgeçlerimi dip sularında
Ya da yer tahtaları, muşamba, örtük perdelerin kasvetini
Yorgun düşerek taşımaktan
Ve ne çıkar ayırmasam kendimi
Suların büyük içkilere kavuştuğı koylardan...”*

Sonra sustum. Bekledim. Sesim bana geri gelsin diye. Şiiri duymak istedim. İşte o an, ilk defa başka bir şey oldu Yusuf. Kuyu benimle konuştu. Sen, dedi. Kuyunun içinde değilsin. Kuyu senin içinde.

Şaşırdım hâliyle. Korktum hatta. Sen. Yusuf.
*“Gördün mü hiç suyun yansımasını tuzda.
Gördüm ben bu yağsam boyu iniltiyi”*

Gel sana kuyuyu anlatayım Yusuf. Ben kuyuyum. Kuyu da bendir. Sen de bana Yusuf’u anlat şimdi. Çünkü bilirsin ki. Yeryüzündeki bütün çukurlar, sen içine atıldığında kuyu olmuştur. Zindan sana nasıl gül bahçesi kılındı. Anlat. Ki bir çiçek açma ihtimali seveyim yaşamayı. İyi misin kuyularda Yusuf? Beni soracak olursan. “Ben Ruhi Bey nasılım?” Hiç iyi değilim Yusuf.

SON KARE

Yavuz Yavuzer

“İsminiz neydi?”

“Efil”

“Kaçtıydı randevunuz?”

“09:30”

“Ömür Hanım için geldiniz değil mi?”

“Evet”

“Kontrol mü sadece?”

“Evet. Yalnız, bir saat oldu. Epeydir bekliyoruz.”

Acil bir işlem aldıkları için muayene saatlerinin sarktığını ancak üçüncü soruşumuzda öğrenebildik. Onu da lütfetmişlerdi. Karnını belli belirsiz fark ettiğimiz kadın, başını cam sehpanın üzerinde duran bebek albümünden kaldırıp, çantasını kocasına uzattı. Teşekkür ederek oturdu Efil. Kadın tekrar parmağıyla işaretlediği yerden devam etti. Biz geldiğimizde de buradaydılar. Referans olarak doğumdan hemen sonra fotoğrafları çekilmiş anne bebek tablosu tam karşımızdaydı. Anneler şaşkınlıkla kareye girmeye çalışırken, doktor, her defasında bebekleri ayaklarından baş aşağı sarkıtmış, gururla sırtıyordu. Önünde, oldukça yavaş adımlarla zaman geçirmeye çalışan bordo pantolonlu adam, sık aralıklarla saatine bakıyor ve zaman ilerledikçe kravatını gevşetiyordu. Duvara yapıştırılmış mini posterleri gösterdim Efil'e.

“Biz de yapalım böyle.”

Birbirimizi umutlandırmayacağımıza söz vermiştik ama ağızından kaçıyordu bazen. Göz ucuyla bakıp kafasını salladı sadece. Randevu saati yaklaşip da muayeneye gelen yeni hastalar iyice birikmişti. Bin bir dilek ve neşeyle içeri giren çiftlerin yüzü anında düşüyordu. Efil, başını duvara dayamış ve gözünü sehpanın üzerindeki büyük saate sabitlemiş olan, kapı ağzındaki kadın için elini kaldırdı, gel işareti yaptı. Kadın, tek parça elbisesinin renkli düğmelerinden birkaçını açıp, elindeki dosyayla serinlemeye çalıştı. Her esintide kısacık saçları hafifçe havalanıyor, çenesinden boynuna inen ter baloncukları sağa sola savrulup sönüyordu. Efil, çantasının derinlerinden bulup çıkardığı kâğıt mendili uzattı.

“Ay kusura bakmayın, yerinize de oturdum. Çok teşekkürler.”

Doktorun kapısı açıldı ve içeriden seslendiler. Efil Hanım. Bizim yerimizde olmak isteyen kalabalığın bakışları ve homurdanmaları arasından, tuhaf bir mahcubiyetle odaya yürüdük. Arkamızdan, az önce bankoda tartışmak üzere olduğumuz hasta kayıt yetkilisi, ifadesiz yüzüyle içeri girdi. Dosyamızı doktorun masasına bırakıp bir adım geride durdu. Yüzüğüyle oynayarak parmağında daireler çizmeye devam etti. Gözleri tek bir yerde sabit ve neredeyse kıpırtısız. Mimiksiz ve yere bakarak almıştı günaydınımızı da. Ekrandan başını kaldırsaydı, tekrar deneyebilirdik.

Doktor, sırtını döndüğü kırık beyaz, gövdesinde artık dökülmeler başlayan kapıyı aralayıp, hemşireye bir şeyler mırıldandı. Bir dakika geçti geçmedi, aynı kapıdan hemşire, elinde medikal bir kutuyla geri geldi. “Tamamdır hocam.” Doktor, şaşkın bir ifadeyle ve ilk defa karşılaşmış gibi göz gezdirdi dosyada. Geçmiş rapordaki bazı yerlerin altını çizdi. “Yaş 34. Embriyolar, genetik miraslar, smear testi, vitaminler...” Hemşire, Efil'i muayeneye hazırladı ve bize doğru seslendi perdenin arkasından. Aramızdan, herhangi bir anlam yüklenemeyecek kadar soluk bir bakışma geçti. Doktor, uzun ve soğuk bir “hadi bakalım” örttü üstünü dosyanın.

“Hocam biz hazırız.”

Elini alnına dayayıp bana baktı. Işık hızında bir bakmaydı bu defa. Tek kaşı yukarıda ve alt dudağı önde, yeniden açacakken birden kapatıp kalktı. Adetten sonraki on altıncı gün olduğunu söyledi Efil. Ultrason sırasındaki konuşmalar, hocanın kısık sesinde ufalanıyordu. “Kistik bir yapı görüyorum. İyi mi kötü mü anlamak için MR isteyeceğim.”

Pelvik MR deniyormuş. Sonuca göre şekillenecekmiz. Kist, adet döneminden önce oluştuysa tedavimize ara verilmeyecekti. Birkaç gün sonra, kan pıhtısı gibi bir oluşum olduğunu öğrendik. Vücuttan atılabiliyormuş. İlaçlara başladık. “Tekrarlayan başarısızlıklarda öneriyoruz mutlaka” dedi. Umudumuzu, incecik bir çıtayı ortadan ikiye böler gibi kıran yepyeni bir olasılığımız vardı artık. Tekrarlayan başarısızlık. Sırayla göz göze geldik üçümüz. Bu yavaşlatılmış görüntümüzü yine doktor böldü. “Süt ve süt ürünlerini bu dönemde azaltacağız. İşlenmiş gıdalardan ve gazlı içeceklerden uzak duruyoruz. Avokado, ceviz, kabak çekirdeği, yeşil ve kırmızı yapraklı meyveler tüketelim mutlaka.” Hiçbir tavsiyeyi kaçırmak istemeden dinledik Ömür Hanım’ı.

MR sonrası dördüncü günün muayenesinde yeni bir perde görüldü rahimde. “İlaçlar yapmış ya da bünye kendisi üretmiş olabilir” dedi doktor. Ertesi gün, kan sonuçlarında yumurta olduğunu öğrendik. Sonraki adımda, ilaçların dozu artırıldı. Her şey yolunda gitti ve iki gün sonra tedavi sürecimize kaldığımız yerden devam ettik. Başka tedavi yöntemlerinden ve seçeneklerden de bahsetti Ömür Hanım.

“Embriyonun tutunmasını kolaylaştıracığı için PRP de öneriyorum.”

Anlamadığımı hissetmiş olacak ki; “yumurtalık gençleştirme yani,” diye ekledi. İki elini birden yana açıp “biraz maliyetli ama,” diyerek devam etti. Hocanın karşısında hem tedirgin hem umutlu iki kişi olarak duruyorduk. Tanıdık bir gerginlikle elimi sıktı Efil. O sırada doktor, yenmiş tırnaklarımıza baktı. Soruları kafamızı sallayarak yanıtlıyor, olumlu ihtimallere gülüyorduk. Kapı, iki cılız tıklı çalındı. Kendisiyle görüşmek isteyen başka bir hastaya “birazdan” dedi. Arada lafa girmeye çalıştığımızda bizi de durduran bu işaret parmağını tanıdık.

Efil, doktorun masasında unutmak üzere olduğu telefonunu çantasına koydu tekrar ve pazartesi sabahı on buçukta transfer kararıyla çıktık odadan. Mutluydu. Sevmiş doktoru. Bir ara önceki doktorumuzdan yakınmış ama meslektaşına toz kondurmamış tabii. “Açıkçası hevesim kaçtı, kırıdım” deyince yumuşamış hoca. Tam da böyle zamanlar için sakladığı gülüşünü çıkarmış maskesinin altından. Yenidoğan ünitesinden gelen kahkahaları, koridorda hem gülüp hem ağlayan eşleri, ilk torun sevinciyle kız annelerini, üç çocuk doğurmuş büyütmüş olmakla övünen kayınvalideleri gülerek ve umarak geride bıraktık.

Birkaç dolu taksiye el kol yaptıktan sonra, sonunda boşuna denk gelebildik. Şoför, sürekli konuşuyordu. Bize, telefondakine, anons telsizine, trafiktekilere laf yetiştirdi durdu. Durağa yakın bir taksiye ihtiyacı olan ses, dört dakikadır beklediği yanıtı alamadı. Efil, başını birden camdan çekip saçını düzeltti. Saçlarının buğusu camdan yavaşça eriyip belirsizleşti. Telefonunu çıkardı ve kulaklığın diğer ucunu bana uzattı. Müsait bir yerde ininceye kadar kaydı dinledik. “Astrolojiye ilgiliysen, haritana baktırıysan, astroloğunun senin için söylediği tarihe göre de ilerleyebiliriz.”

Akşama, işyerinden arkadaşım Ömer ve eşi Nilüfer'e davetliydik. Eşlerimiz tanışmıyor. Ömer'le dört yıldır birlikte çalıştığımız için hayatımızdaki önemli kişilerin isimlerini biliyorduk en azından. Bebekleri üç ay önce dünyaya geldiğinden, evden çıkmaya pek fırsat bulamıyorlardı. Efil, Nilüfer'le tanışmadığı için biraz gergin gibiydi. "Keşke dışarıda görüseydik," dedi. Şimdiden sıkılmaya başlamıştı. Küçük bir bebekleri olduğunu, zaten bu nedenle çok uzun zamandır eve tıklıp kaldıklarını, Nilüfer'i benim de tanımadığımı tekrarlayarak rahatlatmaya çalıştım. Eğer istemezse fazla durmayacağımızı ama muhabbet hoşuna giderse ve bebekle biraz vakit geçirmek isterse de bunları yüzüne vuracağımı söyledim. Yarı tebessümle, gönülsüzce kalktı. Fişleri kontrol edip ışıkları söndürdüm. Hediyesini alıp çıktık.

E blok, daire altı için güvenliğe bilgi verdik. Ev sahibinden onay alınca turnikeden geçmemize yardımcı oldular. Ömer, sağ olsun bizi sitenin girişinde bekliyormuş. Akşamları işlerden ve çocuktan zaman kalırsa Nilüfer'le dönüşümlü olarak inip kafa dinledikleri kamelyaları gösterdi. Alt taraftaki havuza girmek için henüz fırsatları olmamış. Yeni yeni yürümeye başlayan bebeklerinin karşısına geçip gel gel yapan çifti gösterdi Ömer göz ucuyla. "Birkaç aya sonumuz böyle işte," dedi, "aman henüz çoluk çocuk yokken hayatınızı yaşayın."

Asansör. 3. Kapıda, zile basmayın, çocuk uyuyor uyarısı var. Ömer, neredeyse bir hırsız özeniyle çeviriyor anahtarı. Nilüfer, elini önlüğüne silerken sessizce salona alıyor bizi. Kıyafetiyle uyumsuz, eski sayılabilecek bir önlük bu. Konuşmuyor, el hareketleriyle yönümüzü buluyoruz. Efil ve Nilüfer, birbirlerinin isimlerini bizden hep duyduklarını ama işte tanışmalarının bugüne kısmet olduğunu söyleyerek, kırk yıllık dost samimiyetiyle sarılıyorlar. "Seni zaten biliyorum," diyor, tokalaşyoruz. Tanışma faslı bitince yine el hareketleriyle anlaşmaya devam ediyoruz. Efil, parmaklarının ucunda yürüyerek hediye masanın üstüne bırakıp yerine dönüyor. Nilüfer, sessiz moduyla, tencereleri tabakları taşıyor içeriye. Biz de yardım etseydik demeye kalmıyor, dur işareti yapıyor Nilüfer. "Bitti zaten bir şey kalmadı, hadi oturun siz."

"Efilciğim, benden sana arkadaş tavsiyesi. Nasip olur da yavrunu kucağına alırsan aman diyeyim bak gürültü patırtıdan sakınma. Ömer'in kuzeniyle aynı gün doğum yaptık. Çocuğun yanında süpürge çalıştırıyor annesi, gık yok. Bizimki de çıt demeye gelmiyor paşam."

Birazdan yan odadan ipince bir ağlama sesi geldi. Annesi bakıp hemen döneceğini söyledi. Yeterince havadan sudan konuştuğumuzdan için Nilüfer'in gelişinde kaldı gözlerimiz. "Kız doğdu derler," dedi Ömer. Suskunluğumuz iyice derinleşti. Bebeği görmek isteyip istemediğimizi sordu. Birbirimize baktık, gülerek ve iştahla kafamızı salladık ikimiz de. Biraz sonra Nilüfer ve Ömer odaya girdiklerinde ikisinin de kucağında bebek yoktu.

Nilüfer, "zor uyudu, uyandırmayayım şimdi," dedi, "başka zaman olur mu tatlım?" Ömer'le göz göze gelemedik. Odadan gelen sesle bebeğin oyuncaklarıyla oynadığını anlayabiliyorduk.

"Kadın resmen bebeğini göstermedi inanabiliyor musun?"

"Tamam Efil, amma taktın, göstermediyse göstermedi. Ne yapalım?"

"Arkadaşın da hiç sesini çıkaramadı fark ettiysen."

"Ya ne yapsın çocuk Allah aşkına."

Efil, bebeği göremediğine mi yoksa evden çıkarken hiç keyif alamayacağını hissetmesine ve haklı çıkmasına mı sinirlendi bilmiyorum ama radyoda çalan arabesk şarkıyı değiştirmediğine göre epey dalgındı. Fırsattan istifade, bir gözüm yolda bir gözüm Efil’de şarkıyı mırıldanarak devam ettim.

Pazar akşamı, son iğnemizi kaba koyup kaldırdık. İki yıl öncesine kadar biraz daha fazla bu sefer. Sivilcesini patlatamayan ben, şırıngayı Efil’in bir noktaya hayat olmaya hazır, derisi her akşam biraz daha sertleşen, mor lekelerini parmak ucuyla sevdiğimiz karnına püskürtmekte ustalaşmıştım. Embrioların transferi için izin formlarını imzalayınca eksik gedik başka bir şey kalmamıştı şimdilik. Daha önce birkaç kere deneyip olumlu sonuç alamayan, sonra kendiliğinden hamile kalan yakınlarımızın hikayelerini dinledik. Bir öncekine göre daha umutlu olmakla birlikte, her iki sonuca da hazırlıklıydık biz.

“Geçen gün Fatma geldi kahve içmeye. Hanede bir misafir, üçüncü bir kişi göremiyorum, dedi. Öyle eğlencesine baktırdım. İlkinde cinsiyet bile vermişti. Ne dese tersi çıkıyor gerçi. Bakalım.”

“Aman takma şunu kafana. Onun falına kim bakacak acaba. Kendine koca bulsun önce. Hala onun bunun içtiğinde sıçtığında.”

Sustu. Yatağın ucuna oturup, daldı.

“Özür dilerim.” Yanaşıp elini tuttum.

“Neyse. Boşver. Yatalım.”

Her uyanışta alarına hep daha çok vardı sanki. Sağa dön sola dön, tık yoktu. Uyuyamadığına emindim ama bir ihtimal, ses yapmamak için iyice yavaşlattım hareketlerimi. Kısa aralıklarla Efil’in sırtına dönüyordu yüzüm. İncecik, bembeyaz boynunu görüyordum saçlarının arasından. Komik ve sevecen geldi bu hali. Başka başka şeylere güldüm sonra. Delirmiyordum da sinir bozukluğu deyip geçtim. Yarın sabahı yaşayıp bitirdim de sonucu öğreneceğimiz günün telaşı sardı şimdiden. İlk sonucumuzu acil doktorundan öğrendiğimiz için bu defa Ömür Hanım’dan duymak istiyorum, neyse ne. Tahlil sonuçlarım elimde, kalabalığın arasından kurtulup “hocam, gebelik var mı?” soruma, umursamaz bir “yok” artık fazla gelir bana. Hadi ben “hiç mi yok” diye bir saçmalığı hocanın önüne serdim de “hiç yok” neyin nesiydi peki?

Üç ayrı yere diktiğimiz telefonlar, sirene dönüşüncüye dek uyumuşuz yarım yamalak. Gözlerimi hiç açmak istemiyor, gördüğüm rüyaya tutunmak için çabalıyordum. Nafile. Komodinin çekmecesinde, koridorda sehpanın üzerinde ve kitaplıkta inleyen nağmeleri susturup, ayılıyorum. Hemen kahve. Sade. Kahvaltı sonra belki. Efil, biraz atıştırmak zorunda. Traş. Sinek kaydı. Aman unutmayalım dediğimiz ne varsa, evden alıp geri dönüyorum. Kontak. Egzoz. Trafik. Sabah ayazı. Korna. Sinyalsiz geçiş. Korna. Otopark. Vale fişi. Araç teslim bilgisi. Mesaj. Yedi otuz altı. Medikal muhasebe. Yatış. Oda numarası dört yüz beş. Kapı tık tık. Hasta bakıcı. Bone. Çırılçıplak. Önlük. Arkadan çıt çıt. Alerji künyesi. Kırmızı. Asansör. Sekizinci kat.

Tekerlekli sandalyeyle, yeni doğan bebek fotoğraflarının olduğu büyük metal çerçeveli panoya birlikte yürüdüük. Tam vaktinde, ameliyat kapısından içeriye aldılar Efil’i. Sürgülü otomatik kapı, son kareyi silinceye kadar baktım arkasından. Koridorda, güçlü ağaçların yerini almış sıska, savruk dalların hıştırtısı duyuldu sadece.

ŞİDDET EĞİLİMİ

Fatma Yavuz

"Senin insanlarla optimum bir ilişkin oldu hep." Optimum. Kelimenin sözlük anlamını net bir biçimde bilmesem de canım kardeşimin ne demek istediğini anında kavırıyor zihnim. Ve sahipleniyor da canı gönülden. Çünkü sesler ve kelimeler, çok iyi tanıdığınız insanlar söz konusu olunca, sadece belli bir yönü ya da yeri gösteren işaret fişeklerine dönüşürler. Siz o yöne bakar ve gerçekliği tüm netliğiyle görürsünüz. Ben de görüyorum anında. Sonuna kadar haklı çünkü... Son zamanlarda dengeyi böylesine yitirmiş olmamın nedeni de o optimum ilişkinin bana sağladığı konforu ve kontrolü kaybediyor oluşumun getirdiği sarsıntı değil mi zaten? "Kuşatılıyorum!" diye geçiriyorum içimden. İnsanlar tarafından... Ve elimden hiçbir şey gelmiyor. Kaçamıyorum, saklanamıyorum. İşin kötü yanı, iyi tanyorum onları. İşin daha kötü olan yanıysa, kendimi, daha da iyi tanyorum. Ve bu beni dehşete düşürüyor. Sonra arayıp teselli cümleleri buluyorum zihnimde. Diyorum ki "Sen çok farklısın sanki! Tamam, tam olarak onlar gibi olmayabilirsin belki. Bunca zaman onlara benzemekten özenle kaçınmış, mümkün olduğunca sarılmış olabilirsin olmak istediğin o kişinin, o ideal varlığına ama aynı türdensin, biliyorsun. İnsan denilince, bir bünyenin barındırabileceği tüm potansiyelleri taşıyorsun muhtemelen içinde. Hiç öyle, kafanda, seni melek mertebesine yükselten anların cazibesine bırakma kendini. İstersen anında aynı silahları kuşanabilir aynı kuvvetle vurabilirsin. İçinde kabarıp duran öfkeye biraz izin vermen yeterli olur muhtemelen bunun için. Kontrolü birazcık elden bırakman! Biraz gevşetmen belki seni sıkan bazı düğümleri... Vurmak istiyor musun peki? Asıl soru bu!"

Bilmiyorum. İçine düştüğüm bu kararsızlık bile bir aynanın şavkı gibi net bir biçimde vuruyor güçsüzlüğümü yüzüme. Zihnim, gücün esasında ne olduğunu sorgulamaya başladığında, düşüncelerim dursun istiyorum. Sonu yok çünkü biliyorum düşünmenin. İçine düşüp boğulmuşluğum çoktur. Ama durmuyorlar. Dursunlar diye kelimenin anlamını araştırmak geliyor aklıma. "Doğru mu anlıyorum acaba?" diye merak ediyorum haliyle. "En elverişli, en iyi, en uygun olan." diyor kelimenin sözlük anlamı. "Bak benim anladığım tam olarak bu değildi ama durumumu tam olarak ifade ettiği de bir gerçek." diyorum kendi kendime. Yoksa o kadın, suratıma öyle terbiyesiz ve hadsizce bağırduğunda, bir öküzlük oturmamalıydı bağrıma. Bana bunu yapmasına izin vermeyecek kadar temkinli olmalıydı bir yanım ama farkına varamadığım bir ara, düşmüş demek ki kalkanım. Canım çok yanıyor. Canımın bunca yanmasınaysa inanılmaz bir şekilde canım sıkılıyor. Yaşadığım hayal kırıklığını anlamlandırma çabam, acınası görünüyor gözüme. Allah'ım çok karmaşığım. Bu yumağın ucunu nereden bulup da çözeceğim ben?

Gözleri yerde, sanki ben ona hakaret etmişim, sanki ben onu küçük düşürmüşüm gibi bir tafrayla geçiyor yanımdan. Her zamanki o "İyi akşamlar." yok. Olmasını beklemiyorum, olmasını istemiyorum zaten. En son salonumun tam ortasından hızla koltuğun altına doğru ilerleyen bir hamam böceği gördüğümde böyle hissetmişim galiba. Ama onun kafasını terliğimle ezme lüksüm vardı. Şu hayatta lüksün tanımı da yer yer değişiyor işte.

Ne kötü! Böyle düşününce, ufacak bir gülme isteği yalayıp geçiyor midemin üzerini. Sonra da "Babamın iş yerinden neden ayrıldım ki ben?" diye bir soru beliriyor zihnimde. Ve klasik yanıt kuruluyor yine makamına. Sıkılmak. "Her şeyden çok sıkıldım ben baba! Kendimi gerçekleştirmek istiyorum." Kurduğum cümleler duvardan duvara sekerek yankılanıyor zihnimde. Al sana gelişim fırsatı! Kendimden nefret ederek, tüm dünyadan, insanlardan ve en çok da beni beş yaşındaki bir çocuk gibi herkesin içinde azarlamayı kendine hak gören o kadından nefret ederek ayrılıyorum iş yerinden. Of Allah'ım! Yarın yine buraya gelmek zorundayım ben.

Kapıdan çıkar çıkmaz biraz da olsa değişiyor ruh halim. Derin nefesler alarak, her şeyin geçici olduğunu kendime hatırlatarak rahatlamaya çalışıyorum. Ellerim; uzun, siyah ceketimin ceplerinde, en sevdiğim topuklu botlarım ayağымda, ritmik adımlar atıyorum. Her adımda biraz daha hafifliyor bir yanım. Yürüdükçe mutlu oluyorum. Mutsuzluğun yer çekimine direnme yeteneği düşük belli ki. Başımı sağa çevirdiğimde göz göze geldiğim deniz, görsel bir şölen sunuyor bana ve "E daha ne olsun?" diyorum içimden. Diyorum da işte, yarın yine buraya gelme mecburiyeti, muhteşem bir manzara resminin ortasındaki alakasız bir leke gibi duruyor öyle. İçimdeki uzaklaşmak isteğine karşı koymak, o kadar zor geliyor ki. İnsanlar hapse düştüklerinde ya da zincire vurulduklarında, kısaca özgürlüklerini kaybettiklerinde nasıl hissederler anlıyorum bir parça. Ah! Mecburiyet!

Ertesi sabah biraz daha zor açılıyor gözlerim. Vücudum yatakla bütünleşmek ister gibi. İçimdeki enerji bir yerlere gizlenmiş. Her sabah, alarmla yataktan fırlayan, uyku mahmurluğu nedir bilmeyen bana bir şeyler olmuş. Geçmişte de yaşamışlığım var gerçi benzer şeyleri. Bu süreci biliyorum ben. Bir tencerenin içinde patır patır patlaması gereken mısırlar, aşırı nemden patlayamamış da yanmış kalmış gibi daha çok. İşte o patlayamayanlar; benim heveslerim, umutlarım, beklentilerim... Sahi kim demişti "Mutlu mu olmak istiyorsun? Kimseden bir şey bekleme!" diye? Peki bu söz konusu "kimse" kapsamına kendimizi de dâhil edebiliyor muyuz acaba? Buyur işte! Gözümü açar açmaz başladı düşünce denizinde kulaç atma mesaisi. Ruh dinginliği denilen şey, çok uzak bana şimdilik belli ki.

Kendimi, ipleri başkasının ellerinde olan bir kuklaya benzetiyorum. Evirip çeviriyor benikafasına göre. O her kimse artık. Şimdi yukarıya doğru çekecek ipleri. Ve ben oturacağım. Kafamdaki bu imgeyle zar zor doğruluyorum yataktan. Canım hayli sikkın. Çok daha kötü zamanlarımın olduğunu hatırlatarak eyleme geçmek konusunda ikna etmeye çalışıyorum kendimi. İçimdeki ölmek, daha doğrusu yok olmak isteğiyle yüzleştiriyor bu düşünce beni. Bak bu da çok can sıkıcı mesela. Yaratılmış, yaşaması üzerine farz kılınmış bir varlık, neden yaşamak için sebepler aramak zorunda bırakılıyor bu... (Küfretmek isteğimi bastırıyorum.) düzende. Tüm insanlardan nefret ettiğime karar veriyorum milyonuncu kez. İyi bir kahvaltı ve hareketli bir müzikle enerjimi gizlendiği yerden çıkarma çabam da başarısızlıkla sonuçlanıyor ve istemeyerek de olsa işin yolunu tutuyorum.

Zar zor tırmanırken okulun merdivenlerini, bir tuhafılık olduğunu fark ediyorum. Kimsecikler yok ortada. Meraklı yanım içimdeki heyecanı hafifçe dürtüyor. Bu bile iyi bir şeydir aslında diyorum kendi kendime, yaşama sevinci adına. Sonra, herkesin müdür odasında toplanmış olduğunu anlıyorum. Kapıdan taşan birkaç kişinin yanına yaklaşp neler olup bittiğini görmeye çalışıyorum. Odadan yükselen sesler hiç de normal değil çünkü. Bağırıp çağıran, onca insanın önünde birisinden acımasızca hesap soran bir erkek sesi inletiyor ortalığı. Muhatabının kim olduğu sorusu merakımı besliyor.

Biraz daha yaklaşıp içeriye göz attığımda oldukça komik görünüyor manzara. Gergin adam, bizim müdürün makam koltuğuna kendinden hayli emin bir şekilde kurulmuş oturuyor. Okul koridorlarında kasıla kasıla yürüyen pos bıyıklı, göbekli müdürümüz, bir köşeye sinmiş vaziyette ve diğer herkes oturdukları yerde küçüldükçe küçülmek ister gibi. Gülmemek için zor tutuyorum kendimi. Fakat bu ortamın dışında kalabildiğim için şanslı olduğumun da farkındayım. Manzaradan sonra olaya odaklanıyorum. Makam koltuğundaki asabi şahsiyetin muhatap aldığı kişi kör noktamda kaldığı için biraz daha ilerleyip boynumu uzatmam gerekiyor ve o da ne? Şaşkınlık, günün diğer sürpriz duygusu oluyor. Birkaç saniye boyunca ne düşüneceğimi ne hissedeceğimi bilemiyorum. Bir gün önce bana, hayatımın en önemli kararlarından birini ciddi anlamda sorgulatan şahıs, şahsıma uyguladığı muamelenin âlâsına maruz kalıyor gözlerimin önünde. Tamam, ilahi adalete kesinlikle inanırım ama bu kadar çabuk tecelli edeceğini beklemiyordum ne yalan söyleyeyim. Bu sefer de konunun tam olarak ne olduğuna dair de bir merak uyandırıyor içimde. Sonra “Önemi var mı ki bunun?” diye düşünüyorum. Dün de bir önemi yoktu mesela ama insan denilen varlık, yüzlerce seçenek arasından bile tek yanlış seçenekte karar kılabilir, egosu söz konusu olduğunda. Sonrasında, daha büyük bir ego tarafından ezilebileceğini hesaba katmadan...

Ardından, içimde beliren beklenmedik bir duyguyla şaşkınlığım birkaç katına çıkıyor. Belki de düz bir mantıkla, mutlu olmam gereken bu olay, beklenen etkiyi yapmıyor bünyemde. Dudaklarım usulca kulaklarıma doğru yayılmıyor mesela. İçimde birkaç pencere açılmıyor bana nefes aldırır. Usulca ayrılıyorum oradan. Odama geçip yavaşça kapatıyorum kapımı. Neden insanoğlunun böyle şiddet eğilimli bir varlık olduğuna dair o soru yine beliriyor zihnimde. Hem de yas benzeri bir duyguyla beraber.

DELİ

Cem Alan

Anason, yanmış köfte ve sigara kokuları birbirine karışmıştı. Zeki Müren'in zarif sesi, kalın erkek gülüşmeleri ve bağrıışmalarının arasından zar zor 'Senede Bir Gün'ü mırıldanıyordu eski televizyondan. İki parmağını havaya kaldırıp salladı fakat meyhaneciye kendini bir türlü gösteremedi.

"Abi söylemesek mi," dedi Adil, meyhanecinin görmemesini fırsat bilip Nejat'ı ikna etmek istercesine.

"Birer double daha içelim be Adil," dedi yalvarır gibi Nejat. "Çok canım sıkılıyordu, ne zamandır dışarıya çıkmıyorum. Tek başıma evde içmekten insan yüzü unuttuk. İki sohbete hasret kalmışım. F tipi hayat."

"Geç de oluyor Nejat be," dedi Adil. Kısıtğı gözleriyle saatine baktı. "Gene çıkarız. Yengenle papaz edeceksin beni."

Nejat bozulmuştu. Önce meyhanecinin onu görmezden gelmesine, sonra da evlenememiş olmasını yüzüne vurur gibi yerli yersiz evde bekleyeni, kadını olduğunu araya sıkıştıran Adil'e. Konuşmadan, önündeki fıstıklarla oynadı. Kürdanı, fıstığı kırmadan batırıp ortasında delik açmayı denedi fakat beceremedi. Fıstık her seferinde kırılıyordu.

"Haydi birer double daha içelim bari, seni mi kıracağım," dedi Adil, arkadaşı bozuk atınca. Tabakta hala birbirine karışmış da olsa yenir durumda olan mezeler vardı, yenisini söylemediler. Meyhaneci hızla doldurup getirdi rakıları. Üstünkörü masadaki fıstık kabuklarını sildi ama elindeki yağlı bez yapış yapış yaptı masayı. Kadehleri tokuşup ufak birer yudum çektiler. Nejat hala bozuk atıyordu.

"Söyledik rakımızı da oğlum ne oldu çattın kendini?"

"Yoo, iyiyim abi," dedi Nejat. Adil'e bakmıyordu. Televizyonda İspanya ligi özetlerindeki gözü, meşgul görünmek için.

"İyi madem," diye kestirip attı Adil. Böyle şeyleri sevmezdi. Kimseyle tersleşmekten hoşlanmazdı. Uyumlu, sessiz biri olarak tanınırdı ve hayatının kalanını da bu sıfatlarla sürdürmeye kararlıydı.

"Çok da pahalı mekânda içmek anasını satayım, insanın canından can gidiyor. İki double rakı içmek sade fakire haram artık." dedi Adil.

"Abi sen benle çıktın diye mi böyle yapıyorsun?" diye çıkıştı Nejat. Sesindeki dostane tını yerini iyiden iyiye alingan bir ifadeye bırakmıştı.

"Ney?"

“Yok gitmem lazım yengen çağırıyor, yok mekân pahalı. Şunun şurasında ısmarladığın bir duble rakı.”

“Ya ne alakası var abicim, muhabbet de mi edemeyeceğiz hasbinallah,” diye söylendi Adil. Rakısını bir çekiye bitirdi, hemen yenisini söyledi. Yanakları al al olmuştu.

Bir mühlet konuşmadılar. Diğer masaların uğultuları doldurdu, sigara dumanının kirli bulut öbekleri gibi havada asılı durduğu meyhaneyi. Köfteler, karpuzlar, rakılar hızla servis edildi, boşlar toplandı. Sonra da kiri üzerinde, hasbelkader yıkanıp rafa dizildiler. Sarhoşlardan bazıları sandalyelerinden gevrek, bezgin gülücüklerle kalkıp sakil adımlarla çişini yapmaya gitti, pantolonlarının önu ıslak geri döndüler. Televizyondaki maç özetlerini çevirmesini istedi biri meyhaneciden, tekrar müzik kanalı açıldı. Yine Zeki Müren, bu kez ‘Elbet Bir Gün Buluşacağız’ı söylemeye başladı. Birkaç kaymış ağız, detone sesiyle eşlik etmeye çalıştı ama sarhoş uğultularının arasında yitip gittiler.

“Aah ah,” diye derin bir iç çekti Nejat şarkıyı duyunca. Önce dublesinin dibini masaya vurdu, sonra kafaya dikti. O da yenisini söyledi. “Bu şarkı, bizim şarkımızdı. Unutamıyorum ulan,” dedi.

“Kimle,” dedi Adil.

“Kim olacak abi, kaç kere anlattım. Zeliha.”

“Nejat,” dedi. “Oğlum kaç sene oldu lan. 20, 25 yaşında mıydın neydin. Gelmişsin 50 yaşına. Liseli misin abi sen, normal mi bu Allah aşkına? Kadın evli belki de. Takıntı bu dediğin senin, kaç senedir ne zaman içsek çocuk gibi bunu diyorsun. Obsesyon var sende.”

“Filmlerde olunca efsane, bende olunca obsesyon öyle mi?”

Bu cümlelerin üzerine masada oturup içen iki arkadaş için uzunca sayılacak bir süre konuşmadılar. Adil, arkadaşının bu haline biraz endişelendi. Birçok şeyden geri kalmış, aile kuramadan yapayalnız yaşlanmıştı. Hiçbir zerresini topluma entegre edemediği varlığı; üstüne takıntılar, alınganlıklarla daha da garip bir hale gelmişti. Üzerinde fazla durmadan kovaladı kafasındaki düşünceleri. Derdi yokmuş gibi bir de garip arkadaşına mı üzülecekti? Yaza oğlunun düğünü vardı, kredi borçları vardı. Düşünecek, içinde boğulacak bir sürü şey varken böyle pembe sorunlarla uğraşamaz, kafa yoramazdı.

“Haydi beyler, kapatıyoruz,” dedi meyhaneci. İkiiletmeden masalar hareketlendi, yerde sürtünen sandalye sesleriyle kulaklar gıcıklandı, hesaplar ödendi, ışıklar söndü. Sessiz, karanlık bir havasızlığa boğuldu dükkân. O gürültü ve cümbüş, yerini kulak çınlaması gibi bir sessizliğe bıraktı. Bunu fırsat bilen hamamböcekleri tezgâhın altından bir bir çıkıp, tedbirli adımlarla yerde kalan meze parçalarına doğru yürüdüler. Meyhane şimdi yeni bir kalabalığa kalmıştı.

“Gel,” dedi Nejat bir sigara yakıp. “Bende birer cila yapalım, dolapta bira var. Rakıyı sen ısmarladın, son keyif de benden olsun, zaten yolunun üstü ha? Bir saatten bir şey demez yenge.”

“Eh,” dedi Adil umursamaz bir tavırla. “Tamam hadi. Battı balık yan gider, saat zaten kaç oldu,” dedi. Karısıyla bu geceki kavganın sebebi de Nejat olacaktı, ziyamı yoktu. Elleri ceplerinde, ağızlarında sigara yürüdüler. Çok geçmeden meyhanenin hemen üst sokağındaki Nejat’ın evine vardılar. Kapıyı açınca havasızlık sert bir tokat gibi indi Adil’in yüzüne.

Eve ayakkabıyla giriliyordu, içerisi sokaktan farksızdı. Hayvan bağlasan durmaz deyiminin abartısız gerçeğe uyarlamasıyla ilk kez karşılaşmanın tiksintisini gizlemeye çalışıp, etrafa ürkek, yadırgar bakışlar attı. Yürüdükçe yerdeki halıdan toz bulutu kalkıyordu. Kirli, her yanı sigara deliği dolu koltuğa çekinerek oturdu. Nejat, mutfaktan elinde iki şişe birayla, sarhoş bir gülümsemeyle döndü. Arada yanıp sönen, bozuk olduğu belli olan ışığı kapattı. Dışarıdan sızan sarı sokak lambasıyla idare edeceklerdi. Gözleri dinlenirdi. Konuşmadan tokuştular tumbul şişeleri. Adil gitgide sıkılmış, endişeli bir ruh haline bürünmüştü. Orada olmak istemiyordu. Böyle bir yerde en son lise zamanları içmişimdir, diye düşündü. Burada yaşamayı da, buraya misafir olmayı da insana yakıştıramamıştı. Yazık, dedi içinden. Demek evlenmeyince böyle oluyor erkek. Haline şükretti. Karısıyla ettiği tüm kavgaları buhar olup uçu kafasından. Sanki yeni bir bağla yakınlaştığını hissetmişti ona.

“Abi,” dedi Nejat. Sessizliği aniden bozmuştu. Adil’e bakmıyordu, gözünü perdesiz pencerenin karanlığına dikmişti. Yüzünde Adil’in çözemediği garip bir ifade vardı. “Ben,” diye devam etti. Adil hiç konuşmadan pür dikkat onu dinliyor, bu ses tonundan hoşlanmıyordu. “Ben galiba bir süredir hayal görüyorum.”

“Nasıl,” diyebilirdi Adil kekeleyerek.

“Bir adam,” dedi Nejat. Donuk gözlerini hala karanlık pencereden ayırmamıştı. “Çok uzun bir adam görüyorum şu pencereden kafasını uzatıyor, gelsene aşağı atlayalım falan böyle...” Bir an anlattığından tereddüt eder gibi sussa da, neden sonra devam etti. “Böyle olmayacak şeyler söylüyor abi, kötü şeyler...”

Adil’in gözleri, korku filmi seyreden küçük bir çocuğunkiler gibi dehşetle açılmıştı. Bütün sarhoşluğu gitmiş, rahatsız edici bir zindellekle, sanki buz dolu biz suya batırılmış gibiydi şimdi.

“Bazen de evin içinde çıplak çocuklar koşuyor.” dedi Nejat. Gözleri hala boşluktaydı. Fırtına, camları kırbaç gibi kamçılıyor, aralıklardan ince bir ıslık gibi içeri sızıyordu.

“Sen,” dedi Adil. Yutkundü. “Doktora görünmen lazım Nejat.” Aniden patlayan şimşek, çok kısa bir anlığına odayı aydınlattı. Bir süredir pencereleri döven fırtınanın, büyük bir yağmurun habercisi olduğu belliydi.

“Nereden geliyorlar evime, kim bunlar abi?” diye sordu Nejat, arkadaşından bir medet umar gibi. Gözleri penceredeki karanlıktan ayrılıp Adil’e döndü. Yüzü tekrar çakan şimşekle saniyeler içinde şekilsizce aydınlanıp karardı. Adil, yıllardır tanıdığı bu yüzü şimdi yabancı görüyor, bildiği bakışları yadırgıyor, onlardan korkuyordu.

“Ben kalkayım Nejat, geç oldu.”

“Biran bitmedi abi.”

“Başka sefere...” Çocuk gibi sallapati hareketlerle etrafına bakındı Adil, birayı yere bıraktı. Sakin görünmek istiyor fakat beceremiyordu. Aynı anda kalktılar koltuktan.

“Geçireyim seni madem abi, yağmur da yağıyor ama sen bilirsin tabi. Yengem kızmasın. Ne güzel evde bekleyenin var,” dedi Nejat.

Nejat önde, Adil arkada kapıya doğru ağır ağır, kararsız adımlarla yürüdüler. Eski, üzerinde çizikler olan tahta kapıya geldiklerinde durdular. Nejat kapıyı açmıyor, öylece duruyordu. Ara ara çakan şimşeğin aydınlattığı kapının üzerindeki çiziklerin tırnakla yapılmış olma ihtimali korkusunu daha da arttırdı Adil’in.

“Bir şey soracağım abi,” dedi Nejat.

“Sor,” diyebilirdi Adil zar zor. Kalbi gırtlığında atıyordu.

“Yengeye falan,” deyip duraksadı. Kafasından geçenleri zorlukla toparlıyor; yağmur gibi yağın düşüncelerinden yakalayabildikleriyle, derme çatma cümleler oluşturmaya uğraşıyordu. “Ne bileyim birilerine işte, anlatacak mısın? Sana anlattıklarımı.”

“Hayır Nejat,” dedi telaşla Adil. Kapının açılmasını bekliyor, sabırsız bir çocuk gibi durduğu yerde sağa sola sallanıyordu. “Neden anlatayim? Olur mu öyle şey?”

“Eve gideceksin, yengemin yanına yatacaksın... Ama anlatmayacaksın, öyle mi?”

“Yahu dışarıda olan her şeyi insan neden karısına anlatsın Nejat? Sırrımız bu bizim. Dışarılarda, meyhanelerde konuşulan şeyleri gelip hemen karısına yetiştiriyor mu sanıyorsun insanlar?” Adil’in istemeden sesi yükselmiş, azarlar gibi bir tona bürünmüştü.

“Tabi, ben nereden bileyim ki değil mi? Karım mı var? Ne anlarım bu işlerden?” Kinayeli, alıngan bakışlarla Adil’e döndü.

“Öyle demek istemedim, anlatmıyorum hiçbir şey Nejat.”

“Peki ya Zeliha’ya anlattırsan?”

“Zeliha mı? Ulan ne Zeliha’sı kadın yaşıyor mu onu bile bilmiyoruz manyak herif! Başlarım sana da Zeliha’na da takıntılı pezevenk! Aç ulan şu kapıyı! Adamın asabını bozma. Senin deliliklerinle uğraşamam!”

Saniyelere denk gelen kısacık bir anda Nejat, komodinin üzerindeki çekici Adil’in sol şakağına tüm kuvvetiyle indirdi. Kalın, seramik bir kabin kırılmasına benzer bir ses çıktı. Çekiç yarıya kadar içeri göçtü. Adil, beceremediği bir dansı eder gibi, kafasından fişkıran incecik kanla odada döndü, döndü, yere yığıldı. Ayağı, son canlılık belirtisi olarak bir süre attıysa da, kıpırtılar bir anda bitiverdi.

Nejat, yağmuru dinleyerek kalan birasını içti. Sonra Adil’den kalma birayı da bitirdi. Bir an ağlayacağını sansa da sonra kaçtı bu hissi. İçeri odadan koridora doğru çıplak ayaklı çocuklar koşturmaya başladı.

“Anlatacaktın,” dedi. “Karına anlatacaktın gittiğin gibi, Zeliha’ya da anlatacaktın...” Yerde uzanan cesede kızırıyordu. “Hepinizin ne güzel evleri, karıları oldu ama benim olmasını hep kışkırdın. Anlatacaktın o yüzden!”

Aklına aniden güzel bir fikir gelmesinin atikliğiyle, gülümseyerek kalktı koltuktan. Adil’i soydu. Onun gömleğini, pantolonunu giydi. Anahtarını, cüzdanını aldı, Adil’i içeriye, kendi uyuduğu çekyata yatırdı. Kafasının çöken yerine dokundu parmağıyla meraklı bir çocuk gibi. İçi ürperdi, tiksindi delikten. Ama sonra alışıp gülümsedi. Adil’i her gece kendi örtündüğü kokmuş battaniyesiyle örtüp çıktı evden.

Sanki kırk yıldır aynı yere geliyormuş gibi bir rahatlıkla Adil’in apartmanına geldi Nejat. Adil’in merdivenlerini çıktı. Adil’in anahtarıyla, onun evine girdi. Mutfağa girip bir şeyler atıştırdı. Tavuklu patatesle pilav öyle güzel geldi ki... Ağzına bir hanımefendinin ellerinden böylesine yemekler girmemişti, anası öldüğünden beri. Oğlanın horlama sesi geliyordu. “Kerata, yaza evlen git de karın çeksin horluntunu,” diye söylenip güldü gevrek gevrek Nejat. Yemeğin üstüne kendine Türk kahvesi yaptı. Tuvalete gitti. Klozette otururken içti kahvesini. Taharetlendikten sonra aynada yüzüne baktı, ilk defa içten gülümseyen gözlerine.

Yabancıydı bu haline. Güzelliğe yabancıydı. Parmak ucunda yatak odasına girdi. Sere serpe uzanmış Halime'nin, geceliğinden belli olan koca poposuna baktı. Gardıroptan el yordamıyla Adil'in pijamalarını bulup giydi. Yavaşça açtı yorganı. Yorgan bu kez sımsıcak ve yepyeni bir mutluluğa açılmıştı Nejat için.

“İki saat ne yaptın mutfakta Adil, yeni yeni adetler çıkardın yemek mi yiyorsun artık gecenin kör saatinde...” diye tatlı sert söylendi kadın, arkası dönük. Nejat'ın içini ısıttı bu ses. Yüreğinde kendisine yuva yapmış bir güvercinin heyecanı vardı. Arkasından yaklaştı, karnından sarılıp yaslandı kadının poposuna. Boynunu öptü.

“Ayol kendinde misin adam a aa,” dedi kadın. Sesinde şaşkınlığının ağır bastığı uykulu bir memnuniyet vardı. Bu memnuniyete uzun süredir acemi olduğu belliydi.

Bir daha öptü Halime'yi ensesinden. Saçlarını kokladı. Sıkı sıkı sarıldı arkasında. Karnını, memelerini avuçladı. Uzunca bir süredir ilk defa bu yatakta yatan iki kişi de mutlu, öylece uyuyakaldılar.

BAZI BAZA TELAŞELERİ

Gizem Nas Diriöz

*Bekliyorum bir kapının önünde
Cebimde yazılmamış bir mektupla
Bana karşı ben vardım
Çaldığım kapıların ardında
Ben açtım ben girdim
Selamlaştık ilk defa.*

Metin Altıok, Evde Yoklar

Bazadaki yorganların arasında bekleyen sabunların kokusuyla uyandım. Annemin haşerat savuşturucu, güzel kokulu sabunlarının bana anımsattığı tek şey küçükken onlar yüzünden yediğim dayaklardı. Gizli gizli rendeleyip yiyordum onları. Yataktan kalkarken o günlerdeki gibi her yanımın sızladığını fark ettim.

Mutfığa girdiğimde yerli yerinde bekleyen çamaşır suyu kokusu burnuma vurdu. Pırl pırl parlayan muslukta ellerimi yıkadım. Musluğun her yerini iz içinde bıraktıktan sonra ellerimi kurulamadan mutfakta gezinmeye başladım. Parmaklarımdan damlayan sular yerde iz bıraktıkça mutlu oldum. Bütün yağlarım eriyip zemini giderek kayganlaştırıyordu sanki. Ne garip kadındı annem. Havalarda biraz ısınca yorganların imdadına yetişmeye çalıştığı gibi hayattaki en büyük telaşelerinden biriydi ıslak bir elle havluyla yetişmek.

Kapı çalınca irkildim. Ben dürbüne yaklaşırken kapıda bekleyen kişi de bana yaklaşıyordu. Burnu kapının soğuşunu yiyince geri çekildi. O an gidip gelen ışığın altında yüzünü gördüm. Avuçlarımda yağ sökücünden kalma yaralar terle birlikte kavrulmaya başladı. Ellerini üstüne sürüp avuçlarına baktı.

Gözlüğünü çıkarıp camlarını pasparlak edene kadar sildi.
Şimdi yüzü daha netti.
Yüzüm ne de güzeldi.

Kapıyı açıp bir hışımla kapattım. Dürbünden tekrar baktığımda demirlerde hoplayıp zıplayan farenin koca göbeğinin gölgesiyle duvarı kapladığını gördüm. Altı temiz ev terliklerinden birini kapmış gibi kapıyı açıp bir hışımla fareye fırlattım. Viyaklayarak gözden kayboldu. “Merdiven demirlerine dokunma,” diye söylenerek kendimi güzelce tembihledim.

Annem toz oluyor diye antredeki eski yollukları atıp yerlerini duvardan duvara halılarla kapatmıştı. Halıları kaldırıp buz gibi soğuk fayansa oturdum. Kışımından içeri süzülen soğuk beni anne olamayacağıma ikna etsin diye uzun süre bekledim.

Kapı tekrar çaldı. Duymazlıktan geldim. Duymadan edemedim. Gözlerimi yumdum. Kulaklarımı ellerimle kapatıp bağırmaya başladım. Gözlerimi tekrar açtığımda tor top edip kenara yığıldığım halı yeni yıkanıp suyunu alsın diye bir köşeye bırakılmış şekilde bana bakıyordu. Ayaklarım buruş buruştu. Salon kapısının altına bastırılmış beze baktım. Su diğer tarafa geçmemiştir inşallah, diye düşündüm. Kapı tekrar tekrar çalınca duvarlardan tutunarak yürümeye başladım. Ayak parmaklarımın arasında kalan deterjan kalıntıları yürüdükçe suyla birleşip köpürüyordu. Hem kendime söyleniyor hem de giderek yavaşlıyordum. İyice ağırlaştığımı hissedip durdum ve derin bir nefes aldım. Elimle belimi destekleyip kapıyı açtım.

Karnı burnundaydı. Kendinden en az üç beden büyük bir ceketle karnımı kapatmaya çalışıyordu ama sivri karnı fark edilmeyecek gibi değildi. Annemin karnın sivri ya da yuvarlak oluşuna göre yaptığı cinsiyet tahminleri geldi aklıma. Aman sağlıklı olsun da... Ayakkabılarıyla bir anda daldı içeri. Ardında bıraktığı deterjanla karışık çamur izlerine bakarken antredeki suların çekilmesi için dualar ettim. Nafileydi. Köşede suyunu almayı bekleyen halıyı tek eliyle kaldırıp yere vurdu. Çamura bulanmış deterjanlı suyla dolu antre ikiye bölündü. Odama açılan yolda yürümeye başladım. Zemin temiz değildi. Sıcaktı. Buruşmuş ayaklarım eski haline dönmeye başladı. Odamın kapısına yaklaşırken su arkamda birleşiyor ve giderek büyüyordu. Su tavana doğru çıkarken annem elindeki bezle salon kapısının altını bastırmaya çalışıyordu.

Odama girip kapıyı kapattım. Annemin kenarları morarmış ağzından çıkan küfürler içeri kadar geliyordu.

Orospu!

Sen git şerefsizin birinden hamile kal diye mi okuttum ben seni?

Kahpe! Kız olmasa bari. Senin gibi orospu olur sonra.

Artık üzerime olmayan kıyafetlerle kapının altını bastırdım.

Sesler kesildi.

Son bir sabun bırakıp bazayı kapattım.

Annem sabunlar içindeydi.

Yatağa uzandım.

Sivri karnım ortaya çıktı.

Bahar'ın gelişi yakındı...

SOĞAN KOKUSU

Ela Özcan

Evimizin uzun koridorlarını aşınca ampülü tutmayan mutfığa doğru varırdınız. Daha kapıyı aralamadan bir derin acı koku burnunuzu sarar, sarı dumanı gözlerinizi buğulardı. Annem günlerini bu dar, fobisi olanları korkutacak dereceden dar, kahve kapaklı mutfakta geçirirdi. Kış geldiğinde ise daha da dolardı hücrelerinizi bu ekşi acı koku. Ben okula giderdim, babam uyurdu, annem mutfakta kendini bu iğrenç ağır kokuya bulardı.

Karanlık çöküp akşam sefaları dans ettiğinde eve dönerdim. Apartman girişindeki bu mor çiçekler, soğan kokusundan farklı duyduğum tek kokuydu. Onları koklar, bazen kabanımın cebine iki-üç tanesini koparıp doldururdum. Eve gelir gelmez şen yapraklar, acıyla dolu soğan kabuklarına dönerdi. Kapıyı açan annem olurdu. Gelir, sarılır, alınımı öperdi. Yüzümü okşayan eller soğan kokardı. İğrenirdim, gözlerimi kapatır, anneme sinirlenir, bir koşu odama kaçardım. Ders çalışacağım derdim ama tek yaptığım aylak aylak trenlerle oynamak olurdu. Benden sonra babam gelirdi. Soğandan farklı kokardı, çiçekli bir parfüm. Ne severdim o kokuyu... Sırf bu esansı içime çekmek için gider babama sarılırdım. Annem yemek için mutfığa çağırırdı. Bir hisımla çığırırdım:

“Ne mutfığı ya? Çirkin kokuyor! Çirkin yemekler yapıyorsun, sınıftakilerin yemekleri daha güzel!” Annem susardı, ben salonda çizgi film izleyip meyve yedim. Böyle geçti ilkokul yıllarım.

Bir yaz tatili geldi çattı. Temmuz sıcaklığında susuz kalmıştı boğazım. Çalmadan mutfığın kapısını daldım içeri. Annemin yüzüne bakmadan kaptım dolaptan serin suyu. Kapağını kapatırken dolabın göz ucuyla baktım anneme, bir yandan soğan doğruyordu, bir yandan gözleri kan kırmızısı ağlıyordu. Ben geldiğimde neşeli annem -hatta bazen neşesinden tiksindiğim annem- hıçkırıklar içinde bitap düşmüştü. Tepkisiz kaldım, öylece baktım. “Git odana yavrum.” dedi ve yolladı beni. Sustum, başımı ayaklarıma eğdim ve yine koşarak gittim odama.

Bir kış günü yürüyordum eve doğru. Sokakta babamı gördüm, kar yağıyordu ve ev uzaktaydı. Belki arabası yanındadır ve beni eve bırakır diye sürte sürte ayaklarımı vardım yanına. Yanında bir hanım vardı, babam elini başıma koydu ve anneme hiç gülümsemediği kadar sırtarak “Bu da bizim evlat, Feride” dedi, tanıttı beni. Karşımdaki kadın bana doğru eğildi, yanaklarını öptü. Çiçek gibi kokuyordu o da, tıpkı babam gibi. Soğan koklamamak için “Keşke Feride annem olsaydı, ev çiçek kokardı.”Diye geçirdim içimden. O akşam patladım evde, bağırdım bas bas: “Niye Feride abla gibi değilsin? O senden daha güzel kokuyor! İstemiyorum seni artık.” Annem tülbindinin ucunu ağzına götürdü ve kaçtı yine mutfığa. Babam evde değildi, evde olsa bana hak verirdi.

Dört sene sonra babam annemle bizi bırakıp Feride’yle kaçtı. Ben, annem ve daha da artmış soğan kokusu evimizde tutsak kaldık.

Tabii daha çocuktum o zamanlar ne bilgim vardı ne deneyimim. Sadece babam baskındı evde, babam ve onun gölgeleri. Terk ettikten sonra bizi önce kendisi sonra yavaşça gölgesi kalktı üstümüzden. Annem bir süre konuşmadı. Sanki tüm suç bendeymiş gibi her sabah burnumda soğan kokusu akşamları ise babamın eksikliği ve annemin suskunluğunun sebebinden dolayı o çiçekli parfüm gezinirdi.

Bir gün dedemler köyden kalkıp eve geldi. Annem hayatın ayazına alışmış sırtını dik tutarak günlerine devam ediyordu. Soğanlar filizleniyor, lale açıyordu. Ancak dedem bir tufan edasıyla evi yıktı geçti, geldiği gibi annemi evlendirdi. Bunca zaman kendi bileğinin gücüyle evi geçindiren, tekrar gün yüzüne çıkan ve sokaktaki kadınlarla hoş sohbetler eden annemin bileklerine yine prangalar bağlandı. Babasızlık bana annemi kazandırmıştı. Lakin bu para üstüne ve el alem korkusu üstüne kurulmuş evlilik benim yeni yeni kazandığım tüm değerlerimi elimden çekip almıştı.

Bu zıvalık birkaç sene sürdü. Annem ile kocasının bir çocuğu oldu. Kız bir bebektir. Annem bu doğan çocukla birlikte yine eve kitlenmiş, işinden ayrılmış ve sokaklardan uzaklaşmıştı. Tek derdi kardeşim Zehra'ydı. Çocuk doğduktan sonra dedemler bir kez daha geldi eve. Altın taktılar, damatlarına para sıkıştırdılar ve beni görmezden geldiler. Ben orada babamı temsil eden bir sütundum. Onlara göre rezilliktim. Bir hafta kaldılar. Ardından köye, Erzurum'a geri döndüler.

Evden ayrıldıkları gece elektrikler gitti. Derslerim biriktiğinden dolayı gaz lambası altında çalışıyordum. Işığın boyu döşeğimden kapıya kadar uzanıyordu. Zehra yatağın yanındaki tahta işlemeli beşikte yatıyordu. Annem kocasını beklemekten yorulmuş ve erkenden yatmıştı. Artık evin içerisinde iki koku daha vardı: tütün ve anason. O akşam da ev aniden anasonla doldu. Kapı sert bir gürültüyle açıldı, kardeşim ağlamaya başladı. Çamurlu ayakkabılarıyla işleme kilimi kirlete kirlete geldi odamıza. Zehra'nın yastığı altından altınları gözüyle seçip aldı ancak kızının ağlayışını duymadı. Kızcağızı tekrar uyutmak için yanına eğildim ve beşiği sallamaya başladım. Gaz lambasının ışığında annem belirdi. Arkasından da babamın gölgesi geldi. Aslında onu takip eden babam değildi, o zaman adını koyamadığım bir korku, bir tutsaklıktı. "Yatağına yat, ben Zehra'yı uyuturum." Omzuma ellerini koydu. Elleri soğan kokuyordu. Elleri nasırlıydı. Elleri annemdi.

HEPİMİZ ÖLECEĞİZ AUCH KATYA.

Deniz Schwarzwald

Senin mevsimin yaz ben de karamsar değilim. İlkbahar da en çok ben olabilirim. Hayat yaşamaya değer olur. Öyle anlardan biridir şimdi de. Zaman bizi terk etti birbirimizi taşımalyız.

Yaşamadığımız anları kâbusluyoruz durmadan. Onlar bizim cehennemimizi genişletiyor ve simgeler yerleştiriyor oraya. Korkularımız doğmaya başlıyor sonra. Hâlâ çocuklaşabilenlere acıyarak bakabiliriz. İnsan katil olmadan kalabiliyorsa biraz da yaşayabildiklerindendir bu açık.

Hikâyemizi anlatmaya çalışmamalı kimseye. Herkes kendi hiçliklerinde ve kâbuslarında yaşasın bırak bir de bizim kâbuslarımızı görmek zorunda kalmasın kimse. Bu sebepten Filozoflara, Psikologlara ve tabii tabii o aşağılık derinliklerini bize açan Şairlere hiçbir saygım yok.

Politikacıları bu sebepten sevebiliriz. Çünkü saçma sapan anlamsızlıklarla oyalayabiliyorlar bizi. Günlük küçük önemsiz ölümlerimizde devam ediyoruz günlük küçük önemsiz alışkanlıklarımıza. Rutin biz sıradan insanlar için önemli bir felsefedir.

...

“İncil’de tapınılası kadınların adıdır benim adım. Güzelliğimi kutsal Rus kızlarından aldım. Beni öpmeyi arzulamalısın. “

Bugün kimsenin tarihi olmayacak, herkes bir anlığına kendi. Zamanın dışına çıkıp yüzleşeceğiz orada olan her neyse. Bunun için güçlüyüz zaten, bunun için günahları insanların bir parçası sayıyoruz ve bunun için bütün bir kâinat adına düşünmeye çalışıyoruz. Aslında uzay oyuncağı ile Tanrı bize bir oyun oynuyor. Aslında tanrı kendiyile de oynuyor.

Aslında Tanrı tüm bunları gereksiz bulamayacak kadar Tanrı.

Hani şu küçük organizmalara kadar, hepsi de böceklere benzeyen. O kadar organizma olup hala büyük canlılara benzeyenler. Onlar olmasaydı sanırım çürüme de olmayacaktı. Çürümeyen bir şeyin zamanı da olmayacaktı. Yani olgunlaşma da. Yani büyüme de yani hiçbir şey.

Lanet bir insan olarak kalmak mümkün değil tüm bu lanet düzen ve kayboluşta. Nelerden bahsediyorum böyle. Sabah uyandığымda sadece Katya’yı öpmeyi arzulamak varken bunlar da neden?

...

Bugün insanlara doğrudan bakmayı istedim. Kendimde kaçırarak bir şey yoktu. Her şeyin sonuna gelmiş, çıkmaz sokağım son duvarına yaslanmışım gibi hissettim.

Göz göze geldiklerim kendilerini bocalarken buldular. Böyle bir taarruz beklemiyorlardı belli yenik bir ordudan.

Ben yeniktim aslında Katya. Beni anlıyor musun onlarla oynadım. Birinin gözlerine bakarsan ve gözlerini kendi gözlerine çekersen kontrol sende demektir. Zafer zaten onlarındı. Ama ben yenilgimi kontrol ettiğim gibi onların zaferlerini de kutlayarak onların elinden aldım.

Dalgınlığın yeri yok insanlar arasında. Sakın dalgınlışayım deme. Bende ne çok dalgınlık var bir bilsen. Çok kez komik duruma düştüm bu sebepten. Ve de düşünme.

Düşüncenin yeri yoktur insanlar arasında kaldığında. Sadece hareket. Ve sadece gözlerini canlı tut. O senin tek savunma sanatın. Kurtların arasında ateşine sığınmış çobansın çünkü sen.

...

Katya. Bazen gerçekten de yoksun. Biliyor musun her ne kadar var olsan da bende, aslında mükemmel bir var olmak mümkün değil, eğer var olduğun şey bir başka var olma durumu ile bağlantılı değilse, bir şeye işaret etmiyorsan, göstermiyorsan herhangi bir şeyi varlığın ne olursa olsun bir yaprak yığındır.

Yokluğuna alışmak en mümkün olanı sanırım. Yokluğuna alışmak zaman denen o belirsizliği alıyordun, o belirsizlik ise her şeyimi. Bazen yoksun diyorum

Rüyaları unutturuz çünkü tanıkları yoktur. Bende tanıgın yok.

Şimdi zorlama yaşamlarımıza geri dönüp birbirimizi hala tanımıyormuş gibi kendimizi kandırmaya ve buna mecbur bırakmaya devam edebiliriz. Bundan pişmanlık duyacaksak bile bu birbirimizin sınırlarını birbirimize ne kadar çok ittiğimizden olacaktır.

Biz sevmedik aslında Katya. Çünkü sevgi güçlülerin işidir. Profesyonellerin oyunudur o. Biz sadece birbirimizin farkına vardık. Ölümün farkına varır gibi işte dedik. Sen. Oradasın ve adın Katya.

Seni koruyacak birkaç melek vardı ve onları da özgür bıraktın. Efendilik sana da yakışmıyor elbette. Bundan dolayı benim farkımdasın.

Her şeyi çok kullanıyoruz hayatımızda. Genellemeler ile kendi sınırlarımızı aşacakları uyarıyoruz. Aslında bu sınırlarda hep biz varız. Ve bizim olduğumuz yerde sınırlar olamaz.

Büyük bir insan ruhunun akışından el ele tutuşarak çıkabilir miyiz?

Bana elini uzat.

Unutmayacağın bir şekilde tut beni.

ORADA BİR YERDE

Habib Erdem

Çalıştığım ilçeden hafta sonu tatili için köye gittim. Annem, Kâbe'den gelmişim gibi yine büyük bir ihtiramla karşıladı. Her defasında sıraladığı cümleleri, sırasını bozmadan tekrar etti:

“Oğlum sen zayıflamışsın, yediklerine dikkat etmiyor musun, hasta olacaksın, sefil mi kalıyorsun oralarda, benim koyduğum yemekleri yemiyor musun yoksa...” Bu cümleler tren katarı gibi ardı ardına uzadı da uzadı.

Hoş beş, yeme içme faslı derken neden sonra biraz hava almak için dışarı çıktım. Bahar bütün zindeliği ile dört koldan kuşatmıştı etrafı. Gör, kokla, tat, duy, hisset... İnsanın bütün duyularını aynı anda harekete geçiren bir bahar...

Gözüme o anda civcivleriyle bahçede dolanan tavuğa ilişti. Bunlar bizim olmalıydı. Çünkü hiç yabancılık çekmeden olanca rahatlıklarıyla anneleri önde, civcivler arkada kapının dibine kadar geldiler. İlk başta on yavru saydım tavuğun peşinde. Hepsi birbirinden güzeldi. Annelerinin peşinden şakalaşarak toplu halde geldiler. Sonradan baktım ki aslında on bir kardeşlermiş. Biri, biraz sonra arkalarından geldi. Onlara pek benzemiyordu. Tüyleri yarı döküktü, bacakları o kadar ince ki dokunsan kırılacak gibiydi, tüyleri beyazdı. Ama bu haliyle kimseye de eyvallahı yoktu. Sanki içten içe bir dönüşüm yaşıyordu. Rindane bir hayat tarzı seçmiş kendine, dünyayı pek ciddiye almıyordu. Belki de çok büyük olaylar yaşamış, feleğin sillesini yemiş diyeceğim ama daha iki üç haftalık bu yavru dünyadan nasıl bu kadar erken bezebilirdi?

O ara annem belirdi kapıda. “A benim canlarım, yerim ben sizi!” diyerek sevdi civcivleri, sonra onlar için yaptığı özel yemi getirdi. Yemi verirken ben duramadım sordum:

“Anne burada bir tanesi var, bak yeme de pek tenezzül de etmiyor; buraya da sonradan geldi, bu neyin nesidir?”

“Ha kötü cücüğü mü diyorsun? Oğlum onu hiç sorma. Zaten o bu kardeşlerinden birkaç gün geç çıktı yumurtadan, onun için beklettim tavuğu, kaldırmadım. İlk çıktığında da böyleydi yarı baygın, ne yaptysam bir türlü düzelmedi. Kardeşlerine de pek uymuyor, annesi onun için özel olarak hep geri dönüyor, zavallı tavuğu da yoruyor, tüyleri falan döküldü, yakında ölür bu.”

Annem de artık ümidi kesmek üzereydi bu kötü civcivden. Kadıncağız hani haksız da sayılmazdı, diğer on kardeşi gayet tavlı, şen ve hayatlarından son derece memnun şekilde birbirlerinden ayrılmadan, annelerinin ve bu hayatın peşlerindeydiler. Ya bu öyle miydi? Dünya yansa içinde bir tutam otu yoktu.

Kötü cücüğün halleri kafamı epey kurcalamış olacak ki köye her gelişimde anneme onu soruyordum.

“Hâlâ ölmedi. Öyle sünepe sünepe dolanıyor ortalıkta.”

“Yok yok hiç değişmedi, aynı paspallığı üstünde.”

“Öldürmeyen Allah öldürmüyor.”

“Yok ölmedi. Hâline bakmadan ferik oldu şimdi.”

“...”

Yaz tatilinde yine köye gitmiştim. Cıvcıvler iyice palazlanmış birer eke tavuk olmuştu. Bahçe tavukla dolmuştu. Cakalarına diyecek yoktu. Her birinin keyfi yerindeydi. Bu bahçe, çitlerden itibaren onlardan soruluyordu. Yedikleri önlerinde yemedikleri arkalarındaydı. Hayat onlara güzeldi. Kötü cücük biraz olsun büyümüş olsa da o rint tavrında değişen bir şey yoktu. biraz da dik başlı olmuştu hatta. Akşamları pinniğe geç geliyordu. Hatta bazen hiç gelmiyor, annemi sokak sokak dolandırıyor. Annem: Şunu bir tilki ya da sansar kapsa da o da kurtulsa biz de, diyor.

Kıştan kalma alışkanlıkla sabah erkenden uyandım. Kalkmışken kahvaltıyı da hazırlayayım, dedim. Ben kahvaltıyla uğraşırken babam da uyandı.

“Oğlum kolay gelsin, hayırlı sabahlar!”

“Sağ ol baba, sana da...”

“Annen uyusun, ben şu ahırdaki hayvanlara ve tavuklara yemlerini verip geleyim.” dedi ve çıktı evden. Çıkmasıyla eve geri gelmesi bir oldu:

“Oğlum, anneni çabuk uyandır ahıra sansar girmiş, bütün tavukları boğmuş boğmuş atmış. Vaziyet kötü.”

O anda ne yapacağımı bilemedim, bir yakınımın ölüm haberini almış gibi ürperdim.

“Baba, bunu anneme nasıl söyleriz. Annem çok üzülür ve bütün gün ağlar durur.”

“Yapacak bir şey yok oğlum, ahıra girince zaten göreceksin. Uyanınca söyleyelim, şimdi kaldırmayalım.”

Ne yapacağımızı bilememiştik babamla, cenaze evi gibiydi ortalık. Biz bu hâlde düşünürken annem uyandı. Elini, yüzünü yıkadı ve salona geldi. Babam:

“Hatun üzülme ama bir şey söyleyeceğim.”

“Hayırdır herif, dedi annem.

“Bizim tavukları hepsini sansar kesmiş. Heps...”

“Vaaahhh!” deyip dizlerine vurdu annem. Başladı ağlamaya. “Ben onları ne zorluklarla, yağmurdan, buluttan, rüzgârdan sakınarak büyüttüm, ayaklarına diken batmasına müsaade etmedim, vah yavrularım, vah kuzularım!”

Annem tavukların cansız bedenlerini görünce işi ağta dönüştürdü. O günü milli yas ilan etti. Gün boyu gözünün yaşı kurumadı.

Babamla tavuk ölümlerini toplarken bizim kötü cücük her zamanki sünepe haliyle kümesin kapısında belirdi.

“Baba kötü cücük ölmemiş!”

“Dün akşam aradık ama bulamadık ki kümese alalım. Kim bilir nerede geceledi.”

Yaz tatili bitmiş, görev yerime dönmüştüm. Normalde her iki haftada bir köye giderken bu kez ara epey uzamıştı. Annem sürekli ısrar ediyordu telefonda: “Oğlum nerde kaldın, gelsene gayri.”

Hafta sonu köye gittim. Sabah ben biraz gecikmiş olmalıyım ki annem başıma geldi ve oğlum kahvaltı hazır haydi gel, dedi. Annem yine, sanki benim bu güne kadar hiç kahvaltı yapmamışım gibi doldurmuştu sofrayı. Tereyağında yumurta da vardı. Tadına baktıktan sonra:

“Anne, bu yumurta hazıra pek benzemiyor. Kimden aldın bunu?” dedim.

“Nasıl yok oğlum, kötü cücük var ya! dedi.

Kötü cücük büyümüş tavuk olmuş. Yumurtaya bile durmuş. Annem yumurtalarını biriktiriyormuş. Gulk yatracakmış onu. Cıvcıvlerini takıp peşine dolanacak. Bahar olacak yeniden.

KUSURLU GÖLGE

Merve Yurtsever

Kulağımda, dilimde hep aynı türkü...

Yollar bana karşı uzuyor.

Tam final haftasına girecekken yola düşmek pek akıl kârı değildi, biliyorum ama Gamze'nin sorusu beynimin tüm kıvrımlarında dolaşıyor, bana bir türlü rahat vermiyordu. Normalde hiç kimsenin özelime girmesine izin vermem ama Gamze'nin sorusu boşluğuma gelmişti.

“Senin takıntılarını mı var? Gerçekten ilginç. Her akşam aynı türküyü mırıldanıyorsun?” Anılarımda canlanan o ses, silikleştirdi an'ı. Özlemiştim... Belki de birazda özlem düşürdü beni yollara. Özlem ve merak kol kola girip sıcak aktılar damarlarımda. Gamze'nin buğulu nefesini göğsümde hissedince şahlanan duygularıyla döküldü dilimden o an kelimeler. Biraz da takıntılı olmadığımı ispat etme derdi tabii.

“Onu ilk önce sesiyle fark ettim. Kesinlikle büyüü bir ezgi, her akşam yemeğinden sonra, saat dokuzda konağın üst katına çekiyordu beni. Odasından hiç çıkmazdı. O yaşlarda orada bir peri kızı yaşıyor zannederdim. Anneme perili odanın önüne gitmek istediğimi söylediğim bir akşam adının Azze olduğunu öğrendim. Azze Annemmiş o benim. İnsanın iki annesi olur muydu hiç? Oluyormuş... Babamın ilk eşiymiş. Babam o hastalanınca annemle evlenmiş. Kimseyle konuşmaz, kendi halinde yaşamış. Sakın odasına girme! Babamı bile odasına sokmaz diye tembihledi o gün annem. Ama neden? ... Nedenini merak ettiğim her sorunun tek bir cevabı vardı. Hasta o...

Meraklı bir çocuktum ben aslında. Ve de dikkatli. Kahvaltı yapmazdı Azze Annem. Nedenleri sorguladığım günlerde, birkaç günlük gözlemlerimden öğrenmişim. Kimseye söylemesem de bu durum onun peri kızı olabileceği ihtimalini güçlendiriyordu içimde. Öğle saatlerinde ya okulda ya sokakta oyunda olurdum. Dolayısıyla neler olduğunu bilmeme imkân yoktu. Akşam sekiz gibi onun yemeğini mutfaktaki yardımcılarımızdan Filiz Abla götürürdü. Sadece Filiz Abla ne götürürse onu yemiş. Azze Anneme sarılan tek kişiymiş o zamanlar. Tabii ki bana anlatmadılar. Mutfakta konuşurlarken duydum. “o zamanlar” dedikleri zamanda olmayı çok isterdim. Mutfakta daha çok vakit geçirmem gerektiğini de anlamış oldum. Peki, akşama kadar hiçbir şey yemiyor muydu? Ona dair sorduğum her soru manidar gülüşlerle geçiştiriliyordu. Bunun öğrenme isteğimi perçinlediğini anlamıyorlardı. Onların o zamanlardaki mimiklerini şimdi ben kuşanmış gibi hissediyorum. Çok düşünmeden çözüm bulmuştum. Hasta numarası yapacağım bir gün her şeyi öğrenebilecektim. Denedim. Hasta olduğum gerekçesiyle odamdan dışarı çıkartılmadım. İhlamur gitti, papatya çayı geldi. Midem bulanıyor artık dedim, nane limonu bir koşu Filiz Abla getirdi. Annem hep başımda tabii...

Aslında Gamze'ye anlatırken fark ediyorum ki o kadar da üstün körü değilmiş meraklarım. Çocuk halimle, aklımın erdiği ve gücümün yettiğince uğraşmışım işte. Biraz çabalarımın boşa çıkmasından biraz da ergenliğin getirdiği sıkıntılardan olsa gerek bu merakı derinlere gömdüğümü fark etmemiştim. Bir düzen vardı ve hayat sürüp gidiyordu işte. Akımda Aysen'in aşkıyla sorgularımın akışı da değişti. Ancak her akşam saat dokuzda türkü seansına katılmayı hiç ihmal etmedim. Düzeni bozan tek bir geceyi hatırlıyorum. Ortaokul yıllarımdaydı, kardeşim Fatih'in doğduğu gece... Zor bir doğumdu. Annemin sesi tüm konakta yankılanıyordu. Babamın dalgın bakışlarının hedefinde gördüm Azze Annemi. İniltilerin bebek ağlama sesine dönüştüğü ana kadar odasına girmemişti. Babamla konuşmayı çok istemişim ancak cevabını alamayacağım soruları sormaktan vazgeçmeyi öğrenmişim artık. Sustum...

Sonraları; yaşım biraz daha ilerleyip, idraklerimin serpildiği dönemlerde, sadece pazartesi geceleri üst katın korkuluklarına dayanıp gökyüzüne gülümsediğini fark ettim. İlginçti. Beni ona çeken bir şeyler vardı ama cesaretim yoktu. Yıllarım onun büyülu sesinde dinlenerek geçti. Hüznümü de sevincimi de Azze Annemin türküsünde yaşattım. Üniversiteye yerleştiğim gün evde bayram havası esiyordu. Bayram Ağa'nın oğlu inşaat mühendisi olacak, babasının ağalığına şenlendirecek... Sözleriyle babam daha dik yürüyordu.

Konaktan ayrılacağım gece de saat dokuzda üst kata çıktım, odasının önünde sessizce bekledim. Ses gelmiyordu. Hâlbuki hiç şaşmazdı saati. Yıllardır aynıydı döngü. Endişeli bekleyişim kapının açılışıyla şaşkınlığa döndü. Gözlerimin içine baktı ve "gel" dedi bana. Gözleri de sesi gibi buğuluydu. Tereddütsüz girdim içeri. Oda siyahtan ibaretti. Nevresimler simsiyah, duvarlar siyaha boyanmış. Azze Annemin üzerinde yine siyah elbise... Sanki bir matem odanın her noktasına asılı kalmıştı. İçimin ürpertisinden sesiyle sıyrıldı beni. Yine aynı türküyü okudu. Bu kez gözlerimin içine bakarak. Öyle bir bakış ki akımda bin soru uyandırıp, bin soruyu yutturan... Duvar dibine çöküp siyaha yasladım sırtımı. Gözlerinde oynayan yağmur bulutları vardı ve ben daha fazla bakacak gücü ruhumda bulamıyordum. Gözlerimi kapadım. Kendimi tamamen siyaha bıraktım. Neden her akşam aynı türküyü sesiyle can veriyordu? Neden pazartesi geceleri gökyüzüne gülümsüyordu? Sorsam anlatır mıydı? Bilmiyordum ama o zamanlar cesaretim yoktu. O usulca mırıldandı, ben usturupla dinledim. Artık konakta olmasam da yılların oturmuş düzeni içimden aynı ezgiyi aynı saatte çıkarıyor işte. Özlemin ağırlığıyla da bazen dışıma vuruyor böyle."

Şimdi ise sormamanın pişmanlığıyla, Gamze'nin "Nasıl bu kadar umursuz bir merakla yaşarsın?" demesi ve ona yaranma dürtüsüyle gidiyorum yılların bilmeceğini çözmeye.

Akşam yemeğinde konağa vararak herkese sürpriz yaptım. Türkünün beni çağıracağı vakti bekledim. İçten içe kıvrılarak, dışa gölge düşürmeden, usul bir fırtına gibi bekledim. Zihnimdeki türkünün sözleri değişmiş, melodiler nedenleri kuşanmış mırıldanıyordu içimde her an. Ve zaman... Yoldakinden daha ağır işliyordu sanki. Herkes bir şeyler soruyor, bir şeyler anlatıyor ama hiç birini anlamıyor, ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Tüm algılarım üst kata kenetlenmişti. Başımı sallayıp, geçiştirdiğim herkes yorgunluğuma veriyordu hissettiğim kadarıyla. Doğrusu çok da umurumda değildi.

Nihayet saatin dokuza yaklaştığını görünce üst kata çıkmak için kalktım. İçim kıpır kıpır, nefesim titrek yavaş adımlarla ilerledim. Annemin kapısına vardığımda kolumdaki saat güç bulmak için sadece bir dakikam olduğunu söylüyordu. Bu kez oturmadım, ayakta bekledim. Benim için ikinci kez açıldı bu kapı. İçeri girerken "senin için geldim." dedim. Karşımda durdu... Gözlerimin karasına daldı. "Giderken gözlerinin konuştuğunu dilin konuşsun istersin. Geç otur o vakit sana bir masal anlatayım." diyen Azze Annem, bu kez elime uzanıp kendi yanına, yatağına oturttu beni. Sesi türküyü bıraktı, masalı kuşandı.

Damla damla bir çığlık kopuyor gökten. Acının azığını atıyor bulutlar. Dinmiyor yakılan ağıtlar. Evlerin bacalarından uçuyor düşlerin gri havası. Bir koşu herkes doluyor ağıtın merkezine. Odalarda dolaşüyor renklerin soluk ruhları... Bir sır atıyor kendini evin ortasına. Dilden dile dolaşan, duyanın gönlünde yara açan. Yakan, yargılayan, yanılığının koynunda kıvrılan. Bir kıvılcım arıyor herkes. Küçük umutlar ateş altında. Sırrın umudu, umudun sırrı... Yumuk yumuk elleriyle bir kadının hayalinde ışıldar. Koca avuçlar açılmış ‘çünkü’ leri sayıklar...

Çünkü... Herkes ona kusurlu der, ömür boyu bebek gibi bakım ister, hayatın kalanı ona hizmetle geçer, sevgi biter, kapılar hep yüzünüzü kilitler, yüzünüz hep kızıl dansların kıyısında gezer, diller hep sızı dizer...

Ya şimdi ya hiç diye bağıyor seslerin karmaşası. Ya şimdi ya hiç... Hiçliğe sürükleyen bahanelerle üstelik.

Pencereler sıkı sıkı kapanmış “Kimse duymasınlar” siyah kadife kutunun içinde, parıltılı beyaz bir taşla doktorunda kulağına asılmış. Gülümseyen doktor tarafından kaderin zamanı biçilmiş. Üç gün... Yaşamla ölümün içine gelinin saç tellerinden bir salıncak kurulmuş. Erkek olduğunu öğrendiklerinde günlerce kutlama yapıp tahta oturttukları gelin, salıncağa konurulmuş. Salıncağın teli kopsun diye gözünün içine bakılır olmuş. Ahali toplanmış öğütleriyle, ağıtlarıyla sallamış. Başu dönmüş gelinin umursanmamış. Her biri gözü dönsün diye umutla bakmış. Sonucun değişmeyeceğini bilmek, onların sözünün kanunluğundan emin olmak, kararı daha kolay kılmamış. Gitmiş gelmiş anne ölümle yaşam çizgisinde, son dakikaya kadar diller merhamet kuşansın dileğiyle. Olmamış... Gök daha güre çığlık atmış. Duyulmamış...

Doktorun yanından çıktıklarından beri üç gün geçmiş, üç günde birbirinin aynı kelimeleri dizmiş. Takılıp kalmış akıllar, hiç durmadan sayıklar. ... Zaman efsununu yitirmiş, acıyı taze tutmaya yemin etmiş. Bir kadın... Ah kadın... Çıkmayan kusurlu sesini göklere emanet vermiş.

Gök, üç gündür aralıksız haykırıyor da vicdanı bombardıman altında kalan insanlar insafa gelmiyordu. Bir anne bu kadar sözden yoksun bırakılıp ancak bu kadar özgür kılınabilirdi. Düşünmesine fırsat vermeden etrafını sarmış hiç durmayan fısıltıları ruhuna salıyorlardı. Oysa annenin düşünde sadece gülümseyen bir çocuk vardı. Gülüşlerini yasaklayanlar adanmış sadakatleriyle soluklandıkları anları bir diğerine devrediyorlardı. Sözü kapanın dilinde bir dizi şahit belirliyordu. Bir anne ancak bu kadar aciz bırakılıp, bu kadar güçlü ilan edilebilirdi. Oysa o güçlü olmak istemiyordu. Merhametti tek sessiz dileği. Gözler ayrı bağıyor, diller aynı sayıklıyor, gönüller kilitlenmiş kimse içine bakmıyordu. Bakarsa bir kırıntı pişmanlık konuşur diye korkuyorlardı. Baba babalığından utançla süklüm püklüm köşede oturuyordu. Dede sıkılmıştı kasvetli havadan sözü ortaya bırakıyor; “Kusurlu soy istemem...” kalın kaşlarıyla noktayı koyuyordu. Yanlış bir yazgının kurgusuna çatmış gibiydi.

Üç günün sonunda, pazartesi akşam dokuzda canından can koparılmış. Ağıtlar dinmiş. Her dil kendi köşesine sinmiş. Gelmiş zaman, gitmemiş. Üç günden öteye gelinden eser geçmemiş. Dili lal olmuş, gözü kan tutmuş, ay yüzü vicdan karasına bulanmış. Her gece çığlıklarla uyanmış. Rüyalarında bir bebek, gülümsemesini bulanıklaştırarak kaçmış. Geçmiş olsuna nazar boncukları getirilmiş. Koskoca ağa gelininin güzelliği destan imiş. Konu komşu ne bilsin Down sendromlu birinin gittiğini?

...
Sarılısam... İzin verir mi ki?

...

VAKTİDİR, KAVLİ KARAR EDELİM

Nurhan Ceylan

Bir sağırlık çöktü üstüme, bir sağırlık...

Sokak aralarındayım, daracak bir yalnızlık kadar bile yer yok sana içimde ey dünya. Bütün geçmişin kendine övücüne eşti ve isyanımın sesi bu kadar cılız çıkmaya ne çok şey anlatmak isterdim sükseli duruşunun ardında sürüklenenleri. Sen kibrine yenik bir yalnızlığın bağrında şarkılar söylerken, hızla tükeniyor kuşattığın denizleri içimizin, hızla.

Yılların cilaladığı kavline bakılırsa, uzun bir yürüyüş evrende varlığın ve ben, bir nokta, karanlığından fırlamış bir yalım alaz, senin o her şeyi duyan ve her ışığa aldanan şımarık kızın, sevgilim dediğin, sonra ihanete gittiğin, "olduğun yerde kal" diye cilvelenip de döndüğün, döndüğün... Sen dönerken zamana hükmeden düşler gördüm ben, düşlerin sınırlarına erişemiyordu zorbalığın. Düşe kaçmak; yeni bir günün zırhını delmek gibiydi, bir kez daha...

Evet, kafam karışık haklısın, şiirsel mırıldanmalarım midemi kaldırıyor bu aralar. Elimi deşirdiğim şu toprak ve gözüme kestirdiğim ta oradaki dağ kadar bile şair değilim ben. Yalancılıktan katıldım bu oyuna; her şey senin varlığın kadar, başın ve sonun kadar sahici işte.

Söylediğim şarkılarda bile sesimi bölensin, ezberimi tazeleyen. Gece oluyorsun, gözlerimde bir mahmurluk, yüreğimde esnemekten yorulmuş bir kuş çırpınmakta. "Hadi dağıt kuşklarını, yaslan karanlığıma. Kafanın içindekilere bir had koy ve sıyrılm kendinden artık. Benden bile daha hızlı yaşlanacaksın bu çılgınlıkla, farkında mısın?" diyorsun ya...

Peki ya dışımda akıp giden bu anlamsız kalabalık ve gittikleri gibi geri dönüşlerindeki bu rahatlık? Ben nereye kadar çember çizmekle yetineceğim etraflarına? İçine girdiğimde yitirildiğim, dışında zaten rahatı bozan bir kara tahta. Yazıp yazıp sildiğim kaçınıcı bozgun ve senin suretine işlenmiş sayısız maske. Maskeleri seviyor insan, tıpkı varlığına secde etmek için ürettiği bahaneleri sevdiği gibi.

Biliyorum aslında her şey adaletin kabahati. Senin içimize kordan bir aşk yumağı halinde bırakıverdiğin, sonra da dönmeye gittiğin zamandı ve ben, miskinler tekkesinin en yerleşik neferi, yakalandım. Bir adım sonrası kurtuluştu oysa. Sonrası "ayna"nın baştan çıkarıcı sesi: "En güzel sizsiniz efendiler efendisi, kuşku mu var buna?" Ah benim bu sarsaklığım da olmasa! Kıvrılabilsem şöyle en kapkaçından anlamak denizinin sahillerinden kıyılarına.

Hızlıca savurduğun bir ândı sanırım ve bir yerlerde bir lanetin kucağına ittin beni. Hadi buyur dedi, masama bir kadehte zehri sunan sâki, bilmek istiyordun ya, görmek her şeyi. Hadi, bu önünde durduğun kapı ve elinde tuttuğun anahtar. Bu kapıdan sadece körler ve sağırlar hayata açılırlar. Gerisinin bilinmiyor akıbetleri. Kimileri der ki; onlar, Cazibe'nin ağına yakalandılar ve sürgit aşka tabidir dizlerinin dizginleri.

Kimileri de der ki; baktıkları yerde renk, duydukları seste tını bırakmadılar onlar. Ya siyah oldular kapıya dayandılar, ya siyah oldular namluları baharın alnında, ne ağladılar ne ağlattılar. Görmek istersen eğer, -ki eninde sonunda duymak ta isteyeceksin- aç kapıyı, dümdüz koyul şu toprak patikadan. İlk açmazdan sağa seğırt ve son kaçamaktan kuzeye çevir yüzünü. Yüzüne dönük bir ışıksız köy göreceksen durma devam et yoluna. Bütün bilinmeyenler o köyün hanelerinde kayıtlıdır ve isimlerinin baş harflerinde merakın vardır.

Yok diyorsan ki, ben geçeyim o kapıdan, gerisi tufan, ötesi kıyamet. Zaten biraz daha yudumlasan kadehteki zehri, biraz daha mahmurlaşa etrafında dönen gece ve karanlık en koyu, daha koyu deminde yakalansa sana...

Zaten feda edilmiştir seni buraya savuran, bir hiç uğruna. Baktığın yerde hevesin, işittiğin seste kursağın emanettir. Bilmediğin köy "senin değildir" aslında.

Yine de seni sevmek yazgısı kazınmış alınımıza. Sırrına ermek için dirseklerimizdeki çürük izleri ele verir bizi. Sen bilirsin oysa, kadim bir bilgidir hazinen ve bir harfine feda edilmiş ne çok ömrü sürüklersin peşinde. Durmaksızın hayıflanıyorum varlığına, pare pare olmuş içime baktıkça. Evrende bir nokta olan varlığını, bir zerreden ibaret olan bana açsan ve bohçandaki nice hikâyeden haberdar etsen ya. Belki kuşklarımın darası düşer, kıvrılır gölgene varlığım aşkla.

Esasen bunların hepsi uydurma. Samanyolu galaksisinin güneş sisteminin kokuşan bir gezegeni olan Dünya' da, insanoğlu insanoğluna kısacık bir süre için teğettir. Sonra, herkes kendi meçhulüne yollanır, bir başına.

Or' da Kimse Var mı?/Alev Alatl

MEŞRUHATA MUHTAÇ HÂLLER

Yasemin Coşkun

Yaşam, kendisini en iyi yaşatarak öğretiyor. Bu yüzden de ustalığa bir türlü terfi edemediğimiz çıraklık hali ömür boyu varlığını sürdürüyor.

Yıllar içinde tecrübe ve öğretilerle bir şekilde yolunu bulan asıl, zaman mefhumunun, çeşitliliğini artıran sosyal çevrenin, dezenformasyona uğrayan kavramların karşısında savrulup duruyor.

Doğru bilinenle kabul edilenin tezatlık dozu arttıkça, “Kendin olarak kalma mücadelesi” başlıyor. Aslını oluştururken öğrendiğin, benimsediğin, vicdani hazzını yaşadığın durumların, korunması hiç de kolay olmayan meziyetler olduğunu düşünmeye başlıyorsun. Çünkü temelde kendiliğinden, hayatın doğal akışı içinde, herkeste var olduğunu sandığın şeylerin meziyet telakki edildiğini, duruma ve kişiye göre değişkenlik arz ettiğini görüyorsun. Öyle ki bu tutarsızlıkları bir teşrih masasına yatırsak gerekliliğine inandıracak kadar doğrudan veya dolaylı güçlü bir neden-tepki meselesine dayandığını bile görürüz. Her insan eylemi başka bir insan eylemine atıfta bulunuyor ve bu zorunlu bağlılık ne yazık ki çoğu zaman çift taraflı fayda sağlamıyor. Doğası gereği geçici olan eylemlerden geriye, kazanması bir diğerinin kaybetmesine bağlı olan insan kalıyor.

Değerli olanın; geçici, bayağı ve kötü ruhlarda var olmuş devasa şeyler değil, hassas bir ruhla uyum sağlamış naif davranışlar olduğuna ikna ettikçe kendini, tersiyle sınanıyorsun. Hayatın belki de bu olduğunu düşünüyorsun. Vicdanın tarafından sürekli rahatsız edilmek, yine de sadakat yemini etmişçesine kopamadığın bu bağla aslına sahip çıkmak... Gizem perdesinin ardında kalmış şeyleri tek tek çözmeye yetecek kadar uzun bir ömrümüz olacağını sanmıyorum. Yine de değişken ve istikrarsız olan şeylerin, güçsüz ve yanlış edinimlerle kolayca kandırılan ruhların, dayatılan haz odaklarının geçiciliğinin ayrımını yapabiliyor olması iyimser bir teselli oluyor insana.

Mademki varoluş kendi rolünü en iyi şekilde oynamaya bağlı, o halde insanlara karşı sürekli ihtiyatlı olup, hak ediyor mu etmiyor mu, karşılığını verir mi vermez mi gibi ucuz hesaplar yapan eksantrik bir varlığa dönüşmektense, karşına çıkan bütün tezatlıkları, parçalanmış değerlerin bütünleşme çabası addedip, hakikatin bilgisinden gücünü alan ruhu doyurmanın yollarını aramak gerek.

“İyi yönetildiğinde tutkuları üzerinde mutlak bir iktidar kazanamayacak kadar zayıf bir ruh yoktur.” diyen Descartes da bu gücün insanoğlunda var olduğuna atıfta bulunuyor. Nitekim düşünce ve eylemleriyle bütün kalıpları aşmış öyle insanlar var ki, asıl ile suret arasındaki keskin farkın vücut bulmuş hali gibiler. Soyluluğun alçakgönüllü karakterinin resmini çizip, aslını koruma mücadelesindeki kararlılığını sorguluyorlar insana.

Ruhlarını neyle beslediklerini, sürdürülebilir olmasını, enâniyet çamuruna bulanmamış bir benlikten geçen iyi hallerini nasıl muhafaza ettiklerini çözebilmiş değilim ama güven veren, ilham olan bu insanlar kaybolmaya mecbur bırakılmış erdemlerin teminatı gibiler. Kendin olarak kalmak, hayat boyu devam eden, zaman zaman mutasyona uğrayan ve mutlak bir yenilgi ya da zaferin olmadığı bir mücadele sanırım. Yine de insana ruhsal doyumu aratan, benliğini kaybettiği dehlizlerden çekip çıkaran bu sorgulama hallerinin, her birimizin kişisel deneyimleriyle yerleşen tutkulara yol açtığı muhakkak.

SEFALET, GELENEK VE HAYSİYET KISKACINDA BİR AİLE: LEYLA'NIN KARDEŞLERİ

İsmail Çakmak

İran'ın dünyayı bir film kamerasından görmesi 1900'lü yıllara tekabül eder. Bu film aygıtı Paris'ten alınmış, Gaumont bir kameradır. Kamerayı, Mirza İbrahim Han Akkasbaşı adlı bir mahkeme fotoğrafçısı kullanıyordu. Görüntüler Belçika'da kaydedildi. Filme alınan olay, başrolde, hükümdar Muzaffer el-din Şah'ın olduğu, kraliyet ailesinin gerçekleştirdiği bir ziyaret ve çiçeklerle bezeli bir geçit töreni idi. Aynı yıllarda halka açık bir sinema salonu da hizmete girdi. Sinema, on dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren İran'daki modernite projesinin en önemli öğelerinden biriydi. Siyasi ve dini yasa koyucular, yeni gelişen bu görsel sanatı, kendi hususi gayelerinin bir aparatı olarak kullanmaya başladı. İran sineması, köklü milliyetçi, İslami otoritelerin tahakkümü altında bulunmayan azınlıklar (Ermeniler, Yahudiler) tarafından ileri götürüldü ve aynı toplumsal gruplar yardımıyla halka ulaştı. Doğu Avrupa'dan ülkeye ilk yabancı filmleri ithal eden İbrahim Han Sahafbaşı Tehrani, ilk sinemayı Tahran'da kurdu (1904'ün sonları). Bu tarihleri takip eden yıllarda Muhammed Ali Cemalzade'nin ilk İran romanı sayılan eseri "Bir Zamanlar" Berlin'de basıldı (1922).

1906-1911 arası İran için sancılı yıllardı. Bu yıllar arasında yaşanan anayasal devrim süreci ülkeyi temellerinden sarstı. 1933 yılında İran sömürgeci güçlerin desteklediği bir modernleşme sürecine girdi. Ortam kaotikti. İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle müttefik güçler ülkeyi işgal edip (1941), Rıza Şah'ın yerine oğlu Muhammed Şah Rıza'yı tahta geçirdi. 1945'te dış baskılar sonucu ülke bölünme tehlikesine girdi. 1951 yılında Muhammed Musaddık başa geldi. 1950'li yılların ortasında sinema hâlen sanatın ciddiye alınan bir formu değildi. Fakat Furuğ Ferruhzad'ın Kara Ev (1962), Ferruh Gaffari'nin Kamburun Gecesi (1964), Daryuş Mehrçuyi'nin İnek (1969) filmleri İran sinemasını önemsenir bir hâle getirdi. Şah'ın ülkeyi terk etmesiyle Humeyni ülkesine zaferle döndü (1979). İsmail Fasih'in Süreyya Komada (1983) filmi bu dönem için oldukça dikkat çekicidir. 1980-90'lı yıllarda Abbas Kiyarüstemi'nin kısa ve uzun metrajlı filmleri İran sinemasının hem ulusal ve uluslararası arenada yıldızını parlattı. Behram Beyzayi, Behmen Fermanara, Muhsin Mahmelbaf, Cafer Panahi ve buna benzer birçok istidatlı yönetmen İran sinemasının kaderini değiştirdi.

Sinema sanatında bir hayli yol kat eden İran, genç yönetmenlerin de büyük katkılarıyla başarı yelpazesini genişletmeye devam etmektedir. Genç yönetmen Saeed Roustayi tarafından çekilen Leyla'nın Kardeşleri filmi bunun en sarıh delilidir. Leyla'nın çevresinde tezahür eden film, içinde şark toplumun tıkanmışlıklarına, kabullerine direnen bir kadın portresi çizer. Yaşamının en güzel yıllarını bu mücadele ile geçiren Leyla, artık bu gidişata dur demek için kendine bir çıkış yolu aramaya başlar. Ama bunu tek başına yapamayacağıının da farkındadır. Leyla'nın dört erkek kardeşi vardır, fakat bu kardeşlerin doğru düzgün bir işi yoktur, meslek sahibi değillerdir. Evin içinde ataerkil sistemin bütün çarkları ağır ağır işlemektedir. Aile; sülalesinde lider olmaya çalışan bir baba, pasifize olmuş bir anne ve yaşama karşı ayakta durmaya çalışan beş kardeşten müteşekkildir. Evin yükü, bir bankada çalışan ve yaşamının gidişatından memnun olmayan Leyla'nın sırtındadır. Evin içindeki huzursuzluk herkese aksediyordur. Leyla'nın içinde yaşadığı fırtınanın dışarıya yansımaları evin içindeki çatışmalar şiddetlenmeye başlar.

En ufak bir tartışmada herkes birbirini üzerinden ağır suçlamalarda da bulunur. Baba figürünün temsilcisi olan İsmail, çevresinden çok itibar görmeyen bir adamdır. Bu yüzden sülalesindeki liderin ölmesiyle yaşı itibarıyla bu liderliğin kendisine tevdi edileceği hesabını yapar. Fakat böyle bir liderliğin ciddi olarak parasal yükü de vardır. İlk defa eline yıllardır hasretini çektiği “haysiyetli” bir insan olmak fırsatı geçmiştir. Fakat İsmail'in hesaba katmadığı bir şey vardır, sefalet içinde yaşayan ailesi böyle bir bedel ödemeye hazır değildir. Fakat ailesinden habersiz yaptığı gizli bir hazırlık bütün dengeleri değiştirecektir.

Leyla, kardeşi Ali Rıza'nın çalıştığı fabrikanın iflas etmesi sonucu işten çıkarılmasıyla bütün umutlarını ona bağlar. Çünkü Ali Rıza ailenin “akıl” tipine örnektir. Onun da hayatı diğer kardeşlerinden farksızdır, girdiği işlerde dikiş tutturamamış, mahallesindeki sevdiği kadınla evlenememiştir. Şark geleneklerine göre ailenin bütün fertleri bir şekilde yaşamın içinde “yarım” kalmıştır. Leyla'ya göre bunların sebebi anne ve babasının hayata bakışıdır. Yani mücrim “gelenekler”dir. Çünkü onlara “nasıl düşünecekleri değil, ne düşünecekleri öğretilmiştir”. Leyla da yıllarca kemikleşen sisteme karşı kıyama kalkmaya karar verir. Evlenememesinin sebebi yine ailesidir. Çünkü takdir edilmek yerine, ailede sürekli suçlanmış ve hor görülmüştür. Filmin akışında, Ali Rıza ve Leyla'nın hastane ve evlerinin terasında yaptığı konuşmalar her şeyin ufak bir özetidir. Leyla, Ali Rıza'ya bir iş kurmasını ve diğer kardeşlerini çevresinde toplamasını ister. Ama bu o kadar kolay değildir, Ali Rıza yaşama karşı çok ürkektir, böyle bir sorumluluk almaktan kaçınır. Leyla'nın baskılarından kurtulmaya çalışır. Leyla'nın tek derdi vardır: Bu sefil yaşamdan hep birlikte kurtulmak.

Diğer kardeşlerden Perviz, evli ve bir alışveriş merkezinin tuvaletini işletmektedir. Ferhat'ın kafasında yurt dışı hayali vardır, Manouchehr ise eşinden ayrılmış, kısa yoldan zengin olma peşindedir. Leyla kardeşlerinin bu pejmürde yaşamına bir çözüm bulma hayali kurmaktadır. Evet, Leyla'nın kardeşleri iyi insanlardır ama iyi bir yaşam sürmek için bu tek başına yetmeyecektir. Leyla bütün bunların sebeplerini ataerkil toplum yapısına bağlar. Çok bilinçli olmayan baba ve annenin elinde çocuklarında geleneğin devri ile aynı şeylere maruz kalması Leyla'nın nazarından kabul görmüş bir şey değildir. Ama isyan bayrağını açması için de kardeşlerinin desteğine ihtiyacı vardır. Küçük kardeşi Ali Rıza ile daha yakın ilişki kurduğu kadrajdaki görüntülerden bellidir, çünkü onunla dertleşebilmektedir.

Babasının sülalesinde lider olması için dışından tırnağından artırarak biriktirdiği kırk altın aile için büyük umut kaynağı olacaktır. Ali Rıza da babasının bir defa da olsa yaşamda “muteber” bir adam olması için elinden geleni yapmaktadır. Fakat Leyla ve kardeşleri başka bir plan yapmıştır Ali Rıza’dan habersiz. Bir düğün töreninde İsmail sülalesinin reisi ilan edilecektir. Leyla bu düğünde kardeşleri ile birlikte harekete geçer. Babanın düğün gecesi rezil olması pahasına yapılan plan, alışveriş merkezinde Perviz’in çalıştığı yerin banka kredisi desteğiyle alınması ve yeni bir iş yerine çevrilmesidir. Yer alınır, babanın tepkisi üzerine geri verilir. Sorunlar yeni başlıyordur. Eldeki para sürekli artan altın fiyatlarından dolayı kırk altını almaya asla yetmeyecektir. İşler içinden çıkılmaz bir hâl alır. Leyla yılların verdiği derin birikmişlikle kurtulmaya çalıştığı hayatında tekrar başa döner. Bu fasit daire içinde herkes yerini alır. Manouchehr, zengin olma hayali ile girdiği işten zararlı çıkmış, arkadaşının borçları üstüne kalmıştır. Tek çaresi Ferhat’ın pasaportu ile yurtdışına kaçmaktır ve öyle de yapar. Leyla ve kardeşleri de yaşamlarına kaldıkları yerden devam eder.

Sonuç

Leyla, şark toplumun kodları ile büyütülmüş bir kız çocuğudur. Bu kodun gelişmesinde payı olan anne ve babasının tutumlarına mesafelidir. Kırk yaşına kadar sesini çıkarmadığı şeylere, artık tepkisini koymaya başlar. Ataerkil ailenin tipik özelliklerinden kardeşlerini de yanına alarak sıyrılmaya çabasına girer. Fakat bu o kadar kolay değildir, müşkül bir iştir. Umud bağladığı kardeşi Ali Rıza hâlâ geleneklerin pençesinden kurtulamamıştır tam anlamıyla. Leyla’nın bireysel düşünceleri, uzunca yıllar gelişmiş olan “katı” toplum düşüncesini yıkmaya yetmeyecektir. Alfred Adler’in de bahsettiği gibi, sorunları yaşadığı toplumun değerlerine aldırmandan/kabul etmeyerek çözmeye çalışması onu daha da kaosun içine sokacaktır. Kendisine bir destekçi araması da bunu en kolay şekilde çözmek istemesiyle ilgilidir. Leyla’nın ailesi Adler’in tavsiye ettiği ebeveyn tipine asla uyumlu değildir.

Çocukları suçlayıcı söylem evin içinde kol gezmektedir. Bütün bunların yanında Leyla “kadın” olmanın şark kültürü içinde dezavantajlı yönlerine de sürekli maruz kalır. Leyla’ya göre eğer bu gidişata dur denilmezse kendisinin ve kardeşlerinin hayatı heba olup gidecektir. Leyla’nın başkaldırısı babası ve annesi tarafından yadırganır, çünkü tavırları geleneklere uygun değildir. Özellikle Ali Rızayı kendisiyle işbirliğine zorlar ısrarla. Fakat değişen bir şey yok gibidir ahirinde. Filmin sonu yine İran’ın film diliyle uyumlu bir şekilde biter. Filmin ünlü oyuncularını da nevi münhasır yetenekleri ile takdire şayandır. Ayrıca film, 2022 Cannes Film Festivali’nde Altın Palmiye için yarışmak üzere seçilmiştir.

Kaynakça

Adler, Alfred, Çocuk Eğitimi, çev. Kâmuran Şipal, Cem Yay., 6. bs., İzmir, 2019.
Dabaşı, Hamid, İran Sineması, çev. Barış Aladağ-Begüm Kovolmaz, Agora Kitaplığı, 2.bs., İstanbul, 2013.

“OVANIN ORTASINDA” ANLAMINA GELEN KENT: MİLANO’YA BİR MEKTUP

Ülker Gündoğdu

Sevgili Lombardia;

İsviçre sınırındaki Alpler’den başlayan yüce bir doğaya sahipsiniz. Romantik Como ve Maggiore Gölleri ile Po Nehri’nin dümdüz muazzam ova boyunca uzanıyorsunuz. Açelyalarıyla süslü göl kenarındaki villaların, görkemli saraylara sahip varlıklı şehirlerin zengin süslemeli kiliselerin, verimli modern endüstrinin ve tarımın hâkim olduğu İtalya’nın finans kalbisiniz. Sevgili Lombardia, coğrafyanızın tam ortasına yerleştirdiğiniz başkent Milano, komünü bir buçuk milyon kişi olup iki buçuk kilometre karelik alanıyla Roma’dan sonra İtalya’nın ikinci büyük nüfuslu komünüdür. Milano çok büyük bir şehirleşmiş metropoliten bölgenin yüzölçümü İtalya’daki metropoliten bölgeler içinde en büyüğüdür. Nüfus bakımından Milano, yaklaşık sekiz buçuk milyon kişi olup sırasıyla İstanbul, Moskova, Londra ve Paris’ten sonra Avrupa’nın en büyük metropoliten alanıdır.

İnsubres tarafından kurulduğunda adı Medhlan idi. Daha sonra M.Ö 222 civarında şehri işgal eden Roma İmparatorluğu ile Milano hızlı bir şekilde gelişivermiş. Yüzyıllar boyunca kültür ve romantizm kaynağı olan İtalya’da gezip gördüğüm sekiz on şehrinin; köklü tarihi, sanatı, mimarisi, müzik ve edebiyat geleneği, mutfağı ve üzümlü bağlarıyla rakibi olmayan bir ülkesinin, sevgili eşsiz İtalya. Gezip gördüğüm modern şehirlerin; Venedik, Floransa, Ancona, Roma, Napoli, Bologna, Verona, Marche, Garda ve Milano romantizmin aykırılığıyla cezbedici olan kimliğinin etkilerini Kuzey İtalya Mezzogiorno ya da öğle güneşinin ülkesi olarak adlandırılan güney İtalya dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almaktasınız. Bu mucizenin ardındaki başarınızı; Fiat, Prada, Prelli, Ferragamo, Olivetti, Zanussi, Alissi ve Armani gibi dünyaca ünlü markalara borçlusunuz. “Ovanın ortasında” anlamındaki Latince medio ve planum sözcüklerinden gelen Milano; Alpler’den geçen yolların kesiştiği noktada bulunmaktadır. Milano, ticaret merkezi ve güçlü hanedanlar için ödül olmuştur. Kent günümüzde İtalya’nın kozmopolit, şık, çekici ve en yaratıcı yüzünü yansıttığı için Milano’yu yazmak istediğime mâni olamadım.

Milano, 305-402 yıllarında Batı İmparatorluğu'nun himayesindeymiş. 5. ve 6. yüzyılda işgale uğrayan Milano'da Longobard Krallığı kurulmuş. Kral Charmagne'nin babası şehri ele geçirmiş.

Rönesans Dönemi'nde şehri Visconti ve Sforza adında iki aile yönetmiş. Bu iki ailenin yönetimi 1277 yılından yaklaşık 1447 yılına kadar sürmüştür. 16.-17. yüzyıllarında Milano, İspanyol ve Fransızların egemenliğindeymiş. Sonra Avusturya'nın egemenliğine girmiş hatta uzunca bir süre Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nun en önemli şehriymiş. 19. yüzyılda ulusal birliği sağlamak için ortaya çıkan Risorgimento Hareketi Milano'nun şu anki halini aldirmiş. Her ne kadar İtalya'nın en büyük şehirlerinden biri olsa da ülkenin genelinde yaygın olan; o eski dönemine ait siesta geleneği burada hâlâ geçerli. Saat 12.00 ile 14.00 arasında yemek yerleri dışında açık mekân bulmak çok zor. Bu nedenle alışverişlerinizi on iki öncesi veya iki sonrası planlayın.

Milano Malpensa Havalimanı'ndan tren ile varacağımız, Rosa Grand Milano otelini tercih etme nedenlerimizin ilki: Duomo Meydanı ve on dördüncü yüzyılda Prens Gian Galeazzo Visconti'nin isteği üzerine yapılmış beş yüz yıl süren ve en çarpıcı özelliği 135 kule külahı ve çok sayıda heykelleri ile çatısının özel görüntüsü özeldir. Dünyanın en büyük Gotik Milano Duomo Katedrali'nin çatısını gören manzaraya hâkim Rosa Grand, her yere yakın olmasıysa ikinci tercih nedenimizdir. Katedral'in çatısına çıkıp tüm Milano manzarasını terasından görmek isterim dersanız eğer mutla görülesi derim. Akşamüstü yapılacak en güzel şey teraslardan, Milano Katedrali'nin muazzam çatı manzarasını seyretmek ya da katedralin çatısından Milano'yu seyretmektir. Her ikisini de yaşayın. Akşam kahveniz eşliğinde zihninizin canlı fotoğraflarını çektiği manzaranın sizi özel hissettiren, hayatınızın en özel anlarını size sunacaktır. Tıpkı, Rinascence'nin terası gibi. Duomo Meydanı'nda, katedralin hemen yanında bulunan Galleria Vittorio Emanuele, tarihin ve modernizmin büyüyle karışımını sunan ve sadece Milano'da değil belki de tüm dünyada en çok fotoğraflanan iç mekânıyla Milano'nun oturma odası olarak bilinir. Giuseppe Mengoni tarafından 1865'te tasarlanmış. Latin Haçı biçiminde tasarlanan galeri, sekizgen merkezi dört kıtayı: Avrupa, Amerika, Afrika ve Asya'yı; sanat, tarım, bilim ve endüstri ile temsil eden mozaiklerle süslenmiştir. Yerdeki zodyak sembolleriyle süslü mozaikler; ziyaretçilere şans getirmesi için Boğa burcunun (Taurus) cinsel organın üstüne basılarak içeri girilir. En mükemmel özelliği camdan kubbe tavanıdır. Camdan dev kubbeli ve dört kollu bu devasa pasajın kapısından girdiğiniz anda tüm İtalya, görkemi ve bütün ihtişamıyla gönlünüze geçmiş ve modern inceliğin özünü, özünüze özer. Fotoğraf çekimleri için öyle güzel açılar sunan bir yer ki; bir oradan bir buradan fotoğraflamaya kendinizi kaptırırıyorsunuz. Dev camdan kubbenin tam altında İtalya'nın üç başkentinin mermerden armaları dikkatinize. Torino'nun armasındaki boğanın, cinsel organına tek ayağın topuğuyla basıp çevresinde üç kez döndüğünde o kişiye şans getireceğine inanılıyormuş. Bu nedenle de boğanın önü her daim kalabalıktan görünmezdir. Pasajın içinde Prada, Louis Vuitton gibi markaların en şık şubeleri vardır.

Leonardo da Vinci insanlık tarihinin en önemli dehalarından ve arkasında bıraktığı en önemli eserlerden birisi de Milano'da: Paris'in Mona Lisa'sı gibi Milano'nun sanatsal değeri; Leonardo Da Vinci'nin Son Akşam Yemeği Il Cenacolo or L'Ultima Cena freskidir. Çoğumuz, bu eserin bir yağlıboya tablo olduğunu düşünür. Aslında, Milano'daki Santa Maria delle Grazie kilisesinin yemekhanesinin tüm bir duvarını süsleyen dev bir fresktir. Kullandığı sabitleyici tekniği ile günümüze gelebilmiştir. Hristiyanlık inancına göre bu fresk, İsa'nın havarilerine, içlerinden birinin kendisine ihanet edeceğini söylediği âni betimler. Leonardo, İsa figürünü yarım bırakır, çünkü tamamlayacak kadar kendini yetkin görmemiş. Çarmıha gerilmeden önce on iki havarisıyla yediği son akşam yemeğini tasvir ediyor. Dominiken Santa Maria della Gracia Manastiri Kilisesi ve manastır yemekhane duvarı üzerindeki Leonardo da Vinci'nin Son Akşam Yemeği tablosu ile UNESCO Dünya Mirasları listesinde dir.

Muazzam mimarisi ve prestiji ile Neo Klasik tiyatro binası bilinen adı ile La Scala, dünyanın en önemli sahneleri arasında yer alıyor ve burada özenle hazırlanmış seyircilerle birlikte bir şey izlemek yaşanabilecek en özel müzikal deneyimi bence Opera. 140 bilet satışa sunuluyor. Museo Teatrale'de Roma dönemine kadar tarihlendirilen prodüksiyonların dekor ve kostümleri, yönetmenlerin portreleri ve göz yanıtlan efektleriyle tiyatro salonu yaldızlı loggialar ve avize mutlaka görülmelidir.

Küçük Venedik gibi canlı bölgesi Naviglio'de kanal boyunca sıralanmış aperitivocularda zaman geçirin. Bura, Naviglio Grande ve Pavese diye ikiye ayrılıyor kanal. Grande daha turistik ve daha popüler ama Pavese daha sakin ve daha yerlilerinin olduğu kanal boyudur. Naviglio Grande boyunca sıralanmış tüm mekânlar aşağı yukarı aynı minvaldeler. Milano'da Sforzesco Şatosu ziyareti keyifli hale getirmek için Sforzesco Şatosu'nun bahçesi olan Sempione Parkı'nda akşamüstü canınız ne çekerse alıp minik romantik bir piknik yapmak çok hoş. Milanoluların hafta sonu klasiği piknik, güneşlenmek, frizbi, voleybol, yürüyüş yapmaktır. Musei del Castello da buradadır. Müzenin mobilya, antikalar ve resimlerden zarif oluşan koleksiyonunda heykel ve resimler etkileyicidir. Bir Rönesans kalesinde olma atmosferi bile yetiyor.

Milano'yu yöneten Visconti ailesinin Neo Klasik Sarayı Museo della Reggia'ya dört tarihi aşamasını konu alan sergi ile çağdaş sanatın prestijli iç mekânlarından biri. Galleria d'Arte Moderna'da 19. yüzyılın ve modern sanat koleksiyonu yer almaktadır. İsola bölgesindeki Milano'nun en ünlü tasarım yapısı İtalyan mimar ve şehir plancısı Stefano Boeri imzalı Bosco Verticale'yi mutlaka görün. Milano'nun en değerli sanat koleksiyonu Pinacoteca di Brera 17. yüzyıldan kalma Rönesans ve Barok ressamlarının en ünlü eserleri sergilenmektedir. Resme kendinizi konumlandırarak görün.

Bosco Verticale, Dikey Orman anlamına gelir. Burası bildiğiniz bir konut. Ama ekolojik temeller üzerine tasarlanmış bir tasarımın öncüsüdür. Her katında yeşilliklerin ve ağaçların gökyüzüne taşıdığı bir manzaraya sahip. Biri 76 diğeri 111 metre yükseklikteki, ikiz kulelerin tezat doruğu göğe orman dikilmiş halidir. Bu harika mimari tasarımıyla şehre hem ekolojik olarak hem de görsel olarak inanılmazlığın değerini aktarmaktadır. Brera Bölgesi, şehrin nezih kesiminin takıldığı, hoş mekanların, dizayn shopların, pazar brunchları için ideal küçük kafelerin, şık sanat galerilerinin ve şehrin en büyük ve en önemli müzesi, Rönesans eserleri ile ünlü Pinacoteca di Brera'nın da bulunduğu bölgedir. Orto Botanico di Brera da şehrin görülmeye değer botanik bahçesi. Özellikle müzenin önü arkası sağı solu tüm sokaklar muazzam cafe ve restoranlarla dayalı döşelidir. Bir de harika çaylarıyla ünlü Kusmi Tea'nin güzel bir mağazası buradadır. Milano'nun her yerini saran kahve kokusundan sonra bir değişiklik olsun diye sadece çay koklamak için bile girilir. Milano'nun yepyeni tasarım bölgelerinin hemen arkasında kalan ve tren istasyonunun yakın civarları olan Isola ve Garibaldi bölgeleri ise şehirde birbirinden güzel grafitilerle karşılaşabileceğiniz ara sokaklarla süslü. Kafanıza göre gezerken karşınıza küçük prens dikiliverir. Mural, gözünüze gözünüze çarpar.

Mezarlıkların da bir tasarım harikası olasıdır. Kimisi devasa kimisi minimal ve mütevazı sanat eserleri görünümünde anıt mezarlar bulunmaktadır. Paris'teki Père Lachaise gibi. Milano'da klasik turistik destinasyonlar tükenmez her yer enteresan bir olgu aktarmaktadır. Modern sanatın ve Rönesans sanatının en seçkin örnekleri klasik sanattan Pinacoteca di Brera, modern sanattan Museo del Novecento, güncel sanattan Mudec ve tasarımdan Triennale di Milano geniş alana perspektif sunacağından mutlaka görülesi müzelerdir.

Avrupa ticaret merkezi olan Milano, ev sahipliği yaptığı uluslararası fuarlarına her yıl on binlerce iş insanını konuk eder. İpek ticaretinde Lyon'u gerilerde bırakan Milano'da Orta Çağ Avrupası'nın meşhur Lombardia'lı sarrafların, yerlerini bugün sayısı beş yüzü bulan çeşitli bankalar ile onların şubelerine bırakmış. 31 Mart 2008'de dünyanın en büyük ve kapsamlı fuar organizasyonu kabul edilen Expo 2015'e ev sahipliği yapma hakkını elde etmiştir. Şehir festivalleri, fuarlar ve tematik haftalar bakımından oldukça zengin bir şehir. Avrupa'nın hem tasarım hem mimari hem moda hem de sanat alanında sayılı merkezlerinden biri olmak kolay mı? Nerdeyse yılın her ayına denk gelen bir etkinlik vardır. Nisan'da tasarım dünyasının en prestijli fuarlarından biri olan Milano Tasarım Haftası ve Milano Maratonu, Şubat'ta tüm moda sektörünün gözünün orada olduğu Milano Moda haftası, Haziran'da Milano Uluslararası Film Festivali ve Açık Hava Cazz Festivali, Mart'ta Milano Karnavalı, Aralık'ta şehrin en renkli festivali ve Noel pazarı Oh bej! Oh bej! Eylül'de Mifur Kürk, Micam Ayakkabı, Linapella Deri ve Mipel Çanta Fuarları bizim de işimiz dolayısıyla katıldığımız fuarlardır. Kültür, Sanat, İş ve etkinlik adına çok daha fazlasıdır, Milano.

Ülkenin en kozmopolit şehirlerinden biri olduğundan ne yazık ki bir Bologna gibi bir Sicilya gibi tamamen kendine ait bir mutfağı olduğu söylenemez. Milano'da ne yenir dersanız aslına bakarsanız klasik İtalyan mutfağı; deniz ürünleri, pizza, makarna gibi hamur işleri, caprese salata, çeşitli aperitivolar, Asya mutfağından sushi ve tatlılardan Roma dondurmasını deneyin derim. Bizim müdavimi olduğumuz Ristorante Charleston, Ristorante Replay ve La Risacca damak zevkinize şölen yaşatacak lezzetleri tattıran şık restoranlardır.

Mimarlık üzerine kitaplar ilgi çekicidir. Triennale Kitabevi, sanat kataloglarının yayıncısı Skira Bookshop ve 1200'lerde ilk kâğıt hamurunu üreten Fabriano'da güzel yazı kâğıtları, zarflar, defterler ve hediyelik eşyalar alabilirsiniz. Manzoni Caddesi en kalabalık caddelerinden biri, çoğu ünlü markanın burada da mağazası bulunmaktadır. Rinascente muazzam bir AVM özellikle kozmetik bölümü zarafet ve kusursuz güzellik vaad ediyor, inanılmaz. Moda ve otomotiv sektörü şehrin en önemli gelir kaynağıdır.

Torino ile Milano arasında Trenitalia tarafından işletilen Eurostar hızlı trenleri Avrupa'nın çoğu ülkesine göre İtalya'da hatların eski olması nedeniyle yavaş çalışmaktadır. Alta Velocita ray yenileme projesi ile Milano ile Bologna arası bir saatte indirilmiştir. Terminali Benito Mussolini tarafından yaptırılmış Milano Merkez Tren İstasyonu en büyük istasyondur.

Eğitimde prestij sahibi kültürel geleneklerini, otuz dokuzdan fazla olan fakülte ve üniversiteleri, Müzik Konservatuarı, Sanat Akademisi, dünyanın en meşhur opera binası olan La Scala, sanat galerileri ve kütüphanelerine emanet edilmiştir. Milano ayrıca, İtalyan basın yayınının başkentidir. İtalya'nın en modern kenti olan Milano'da hayatın yoğun olarak yaşandığı iki bulvar bulunmaktadır: Bu bulvarlardan daha kısa olanı, bugün kuzeyde Potra Ticinese ve güneyde Porta Nuova olmak üzere bazı kalıntılara rastlanan Kale, şehrin savunması durumundaydı.

Geçmişin artistik gerçeğinin yanı sıra Milano, modern kent planı ile övünç duymakta haklıdır. Modern binalar, özellikle Piazza Cavour, Via Turati, 30'dan fazla katı bulunan Piazza della Repubblica ve çevresinde yeni iş merkezleri kurulmakta olan 36 katlı Pirelli Gökdeleni'nin bulunduğu Piazza Duca d'Aosta gibi caddeler üzerinden büyümüş palmiyeler gibi görülebilir.

Po Nehri ovasının batı merkez bölümünde yerleşilmiştir. Yakında bulunan Po Nehri'ne Alplerden inen Ticino Çayı ve Adda Çayı'nın katılma noktaları da şehre yakınındadır. Milano, nemli subtropik iklimiyle Kuzey İtalya ova şehirleri gibi sıcak, nemli ve çok bunaltıcı yazlar ve soğuk, yağışlı kışlar görülen şehir Po ovasında hava soğuk olduğu zamanlar keşif dumanlı sise bürünerek romantizmi yaşatır. Alplerden gelen Tramontanta fırtınaları ve kuzeydoğudan Bora rüzgârlarına benzer fırtınalı esintiler futbolda fırtına gibi esmeye benzemez. Milan ve İnter takımı karşılaşmasına Milano Derby'si veya Milano Katedrali cephesinde bulunan Meryem Madonnina heykeline atıfla Derby della Madonnina adı verilmektedir. Giuseppe Meazza Stadı, genellikle San Siro olarak anılan stadda oynamaktadırlar.

osermetal

Makina & Mühendislik

2023 KATALOG

+90 530 775 51 31

info@osermetal.com.tr

www.osermetal.com.tr

2. Organize Sanayi Bölgesi
83214 No.lu Cadde No: 11 Gaziantep

BİR RÜYAYA İNANMANIN ARDINDAN
Büşra Yalçinkaya

dünya "onu" bulduğum yerde değil artık
yabancı saydığım kim varsa hepsi içimde
hani derler ya eskiler "gün talan olsa ne çıkar, elindeki kârdır"
*güneş çekilirken geceye ellerimde sadece ellerim kaldı

yanlış soruları cevapsızlığından tanırdım
yanlış insanı beni gülüşsüz bırakmasından
oysa ben huzurun gümrah sularında yıkardım yeşilimi
varlık ve yokluk cenginde titretmezdim kimseyi
isterdim ki şiirim mutlu yazgılara yetsin
dünyayı döndürdüğüm ellerim kalbine de deşsin

seni "var" saydığım yerden başladı tüm eksikler
mazi belirdi evvela sinsi yüzüyle güleç
sonra yarının kaygısıyla doldu heyben
kim geçti bu yolları dizleri kan görmeden
kim evvela biz diyebildi gönlünde yâr varken
*bir rüyaya inandım diye bunca kırgınlık şart mı

şimdi yıldızlardan geçiyorsun, avuçlarında gece
yağmurlar yeni yurtlar arıyor bulutlarla kendine
yürüdüğüm yollardan yavaş yavaş siliniyor izlerin
unutmak usulca beklemeyi öğretiyor kalbime

